

การสื่อสารและการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือ
ของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

นิศากร ไพบูลย์สิน

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนงบประมาณเงินรายจ่าย จากงบประมาณประจำปี 2557

คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

The Communication and Community Participation to Northern Smog Pollution
of Youth in Chiang Mai

Nisakorn Paiboonsin

The research was funded by the budget for fiscal Year 2015

Faculty of Mass Communication Technology

Rajamangala University of Technology Phra NaKhon

งานวิจัยเรื่อง การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชน
ในจังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัย นางนิศากร ไพบูลย์สิน

งบประมาณแผ่นดิน ปีงบประมาณ 2557

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อศึกษาปัจจัยถึงความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นจากประชากรในการวิจัยคือเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ ประชากรในการวิจัยคือเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีอายุตั้งแต่ 11-25 ปีขึ้นไปในจังหวัดเชียงใหม่ ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling)

จากการศึกษา พบว่าประชากรส่วนใหญ่มีการเปิดรับข่าวสารมลพิษทางอากาศและหมอกควันจากทุกสื่อมวลชนทุกช่องทางในระดับปานกลาง ไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชนได้แก่ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ และสื่อหนังสือพิมพ์ หรือ สื่อในระดับชุมชน เช่น แผ่นพับ เสียงตามสายในชุมชน และสื่อใหม่เช่นสื่ออินเทอร์เน็ต สื่อที่ได้รับความนิยมและมีการเปิดรับมากที่สุดได้แก่ อินเทอร์เน็ต รองลงมาคือสื่อโทรทัศน์ ซึ่งการที่สื่ออินเทอร์เน็ตได้รับความนิยมมากที่สุดเป็นเพราะกลุ่มเป้าหมายเป็นเยาวชนจึงมีการใช้สื่อนี้กันอย่างแพร่หลายทั้งในเรื่องของการเรียนและการติดตามข่าวสาร ส่วนการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล คือ พ่อ แม่ สมาชิกในครอบครัวมีมากที่สุด อาจเป็นเพราะมีความใกล้ชิด สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและลงมือปฏิบัติในเรื่องที่สามารถทำได้ เช่นการทิ้งขยะ ไม่เผาขยะ ใบไม้แห้งเพราะอาจเกิดปัญหาหมอกควัน หรือการปลูกต้นไม้เพื่อช่วยลดมลพิษ เป็นต้น ประชากรส่วนใหญ่มีส่วนร่วมลดปัญหามลพิษทางอากาศและหมอกควันในระดับน้อย ถึงแม้ว่าจะมีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากช่องทางของสื่อต่างๆ ในชุมชน แต่จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่า เยาวชนมีความคิดว่าปัญหานี้เป็นปัญหาที่ตนเองควรจะมีส่วนในการแก้ไขแต่ไม่เกี่ยวข้อง เยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจถึงสาเหตุและผลกระทบของมลพิษหมอกควัน แสดงให้เห็นว่า ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะมีการเปิดรับสื่อในช่องทางต่างๆ แต่ก็ไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชนได้ การศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การปรึกษาหารือเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเป็นกลไกสำคัญในการสื่อสารเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการแก้ปัญหาในชุมชน ในทิศทางที่พึงประสงค์ของชุมชน โดยการปรึกษาหารือที่พบในการศึกษาครั้งนี้ คือ เน้นการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันทุกระดับ ปัจจัยที่ใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นการหาแนวทางให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสื่อสารเพื่อลดปัญหามลพิษทางอากาศและหมอกควันในชุมชนของตนเอง

Title : The Communication and Community Participation to Northern Smog
Pollution of Youth in Chiang Mai

Researcher : Nisakorn Paiboonsin

Year : 2015

ABSTRACT

The purposes of this study were to investigate 1.Smog problems exposure to mass media 2. Community Participation to Northern Smog Pollution of Youth in Chiang Mai 3. The relationship between smog problems exposure to mass media and Community Participation to Northern Smog Pollution of Youth in Chiang Mai. This way a survey study. The sample included 400 people in Chiang Mai area. The questionnaires were administered and the statistical package program was used to analyze the data through frequency , percentage , means standard deviations, and Pearson's Correlation.

The results revealed that Smog problems exposure was most exposure was most exposed via internet media because Youth like this. Community Participation to Northern Smog Pollution of Youth in Chiang Mai was at medium level. The relationship between smog problems to mass media and Community Participation to Northern Smog Pollution of Youth in Chiang Mai. There was significant at 0.05 difference between smog problems exposure to mass media and Community Participation to Northern Smog Pollution of Youth in Chiang Mai.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่องการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Study) ทำการเก็บข้อมูลจากตัวอย่างเยาวชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในการจัดทำวิจัยนี้ ได้รับทุนสนับสนุนจากเงินงบประมาณประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2557 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยได้รับความสนับสนุนและช่วยเหลือจากบุคลากรฝ่ายต่างๆเป็นอย่างดี ขอขอบคุณเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดีและขอขอบคุณคณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชนมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยครั้งนี้คงจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจและสามารถนำไปพัฒนาเพื่อต่อยอดความรู้ได้

นิศากร ไพบุลย์สิน

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(2)
กิตติกรรมประกาศ	(3)
สารบัญตาราง	(7)
บทที่ 1	1
บทนำ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตของงานวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
บทที่ 2	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ	6
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน	14
ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน	17
ลักษณะของการมีส่วนร่วม	17
ปัจจัยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน	18
ขั้นตอนกระบวนการมีส่วนร่วม	19
การเรียนรู้แบบร่วมกัน	19
ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน	21
สาเหตุของปัญหาหมอกควันภาคเหนือ	24
สถานการณ์ปัญหาหมอกควันภาคเหนือ	25
ผลกระทบต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือ	26
ผลกระทบต่อหมอกควันไฟป่า	28
ผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย	28
ผลกระทบต่อกรจราจรและการท่องเที่ยว	29

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	29
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
	กรอบที่ใช้ในการวิจัย	33
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย	34
	ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	34
	กลุ่มตัวอย่าง	35
	ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	35
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	36
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	36
	การวิเคราะห์ข้อมูล	38
บทที่ 4	ผลการวิจัย	40
	ส่วนที่ 1 สถานภาพลักษณะทางประชากรศาสตร์	41
	ส่วนที่ 2 การเปิดรับและพฤติกรรมการสื่อสารต่อปัญหาหมอกควันในภาคเหนือ	43
	ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาหมอกควันภาคเหนือ	50
	ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือ	53
	ส่วนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย	57
บทที่ 5	สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	59
	สรุปผลการวิจัย	59
	ส่วนที่ 1 สถานภาพลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม	59
	ส่วนที่ 2 การเปิดรับและพฤติกรรมการสื่อสารต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือ	60
	ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาหมอกควันภาคเหนือ	61

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือ	62
อภิปรายผล	63
ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย	65
ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	65
เอกสารอ้างอิง	66
ภาคผนวก	72
ประวัติผู้วิจัย	83

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ	40
4.2	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ	41
4.3	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา	41
4.4	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามที่อยู่อาศัย	42
4.5	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน	42
4.6	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่ม	43
4.7	แสดงจำนวนและร้อยละค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความบ่อยครั้งของพฤติกรรมมารับสื่อ	43
4.8	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความบ่อยครั้งในการเปิดรับชมรายการประเภทต่างๆ ที่มีข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือทางสื่อโทรทัศน์	45
4.9	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความบ่อยครั้งในการเปิดรับชมรายการประเภทต่างๆ ที่มีข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือทางสื่อวิทยุ	46
4.10	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความบ่อยครั้งในการเปิดรับชมรายการประเภทต่างๆ ที่มีข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือจากสื่ออินเทอร์เน็ต	47
4.11	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความบ่อยครั้งในการเปิดรับชมรายการประเภทต่างๆ ที่มีข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือจากสื่อหนังสือพิมพ์	48
4.12	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความบ่อยครั้งในการเปิดรับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือจากสื่อบุคคล	49
4.13	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสภาพปัญหาหมอกควันในชุมชน	50
4.14	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้สาเหตุที่เกิดสภาพปัญหาหมอกควันในชุมชน	50
4.15	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความรุนแรงของปัญหาหมอกควันในชุมชน	51
4.16	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามวิธีการจัดการขยะมูลฝอย/ใบไม้แห้ง	51
4.17	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาหมอกควันภาคเหนือ	52
4.18	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามผลกระทบจากปัญหาหมอกควันภาคเหนือ	52

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.19	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือ	53
4.20	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการพูดคุยปรึกษาหารือเกี่ยวกับการแก้ปัญหาในชุมชน	56
4.21	แสดงสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับปัญหาหมอกควันภาคเหนือกับการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่	57

บทที่ 1

บทนำ

สาเหตุหลักของปัญหาหมอกควันในภาคเหนือเกิดจากการเผาป่า เผาเศษวัสดุในภาคเกษตรเพื่อเตรียมพื้นที่เพาะปลูก และเผาขยะมูลฝอยในพื้นที่โล่ง แต่เหตุผลที่ทำให้เกิดขึ้นในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน มีสาเหตุหลักมาจากความแห้งแล้งในช่วงนี้ ทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของไฟป่าทั้งในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบกับมีปัจจัยเสริมจากเกษตรกรที่เผาวัสดุเพื่อเตรียมพื้นที่สำหรับการเกษตรในหน้าฝน และด้วยภูมิประเทศของภาคเหนือส่วนใหญ่เป็นที่ราบมีภูเขาล้อมรอบ หรือที่เรียกว่าที่ราบในแอ่งกระทะ เมื่อเข้าสู่ฤดูหนาว ความกดอากาศที่สูง สภาพอากาศที่แห้งและนิ่ง จะทำให้ฝุ่นละอองที่เกิดขึ้นสามารถลอยตัวอยู่ในอากาศและสะสมอยู่ในพื้นที่ได้นานกว่าปกติ

ศูนย์อุตุนิยมวิทยาอาเซียน (ASEAN Specialized Meteorological Centre : ASMC) ได้รายงานสภาพภูมิอากาศในภูมิภาคอาเซียนปี 2553-2554 ได้รับอิทธิพลจากปรากฏการณ์ลานินญา (La Nina) ที่ทำให้ปริมาณฝนเพิ่มอย่างไร้ที่หมายในหลายพื้นที่ได้ขยายพื้นที่ในการเพาะปลูกก็อาจส่งผลกระทบต่อการเผาและปัญหาหมอกควันจากหมอกควันได้ ในพื้นที่ภาคเหนือโดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และลำพูนที่มีลักษณะภูมิประเทศเป็นแอ่งกระทะ เมื่อเกิดการสะสมของมลพิษ ประจวบกับความกดอากาศสูงหรือมวลอากาศเย็นค่อนข้างแรงจากประเทศจีนแผ่ลงมาปกคลุม อุณหภูมิและความชื้นทำให้เกิดหมอกในตอนเช้า เมื่อหยดน้ำในอากาศรวมตัวกับฝุ่นละอองและสารมลพิษในอากาศ จึงเกิดหมอกควัน หรือ smog (smoke + fog) ขึ้น ทำให้เกิดสภาพฟ้าหาวเหมือนมีหมอกควันปกคลุมไปทั้งเมือง การบุกรุกเผาทำลายป่าไม้เพื่อประโยชน์ของบุคคลและกลุ่มบุคคล และการเผาที่มีมากเกินไปจนควบคุมไม่ได้ ประกอบกับการเผาเศษวัสดุทางการเกษตรเพื่อเตรียมพื้นที่ในการทำเกษตรในฤดูกาลต่อไป นอกจากนี้ยังมีการเผาเพื่อกำจัดขยะบริเวณชานเมืองและในตัวเมืองก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาหมอกควันดังกล่าว จึงต้องให้มีการรณรงค์และทำความเข้าใจความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง ผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะผลกระทบต่อสุขภาพที่มีปริมาณผู้เป็นโรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจเพิ่มขึ้นและสอดคล้องกับปริมาณมลพิษทางฝุ่นละอองที่เกิดจากการเผาในพื้นที่โล่งที่มีความเข้มข้นสูงและระยะเวลาสะสมในอากาศที่ยาวนาน สถานการณ์จะเลวร้ายขึ้นไปอีกถ้าหากไม่มีมาตรการและการดำเนินการที่ดีเพียงพอในการลดปัญหาหมอกควันที่เกิดขึ้น และอาจจะเป็นตัวทำลายการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจของภาคเหนือเป็นประจำทุกปี โดยพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทยในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน จะต้องประสบกับปัญหาหมอกควันปกคลุม โดยในปี 2555 กรมควบคุมมลพิษได้เปิดเผยว่า พื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย ครอบคลุมจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน น่าน แพร่ พะเยา และตาก ได้ประสบกับปัญหาหมอกควันเกินค่ามาตรฐาน (120 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร) จากข้อมูลที่เกิดขึ้นตั้งแต่เดือนมกราคมจนถึงเดือนมีนาคม พบว่ามีค่าฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10

ไมครอน หรือค่า PM 10 เกินค่ามาตรฐาน มีค่าสูงสุดที่จังหวัดเชียงราย 437.6 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร และมีจำนวนวันที่เกินมาตรฐานถึง 25 วัน โดยทั่วไปการประเมินคุณภาพอากาศจะใช้มาตรฐานค่าฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน หรือค่า PM 10 เป็นมาตรฐานการตรวจวัด คำนวณโดยใช้เครื่องมือดูดอากาศผ่านแผ่นกรอง แล้วนำฝุ่นที่ติดอยู่ในแผ่นกรองนั้นมาหาค่าหนัก ซึ่งมาตรฐานกำหนดให้ใน 24 ชั่วโมงของพื้นที่ตรวจ ค่าฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอนที่ตรวจวัดได้ต้องไม่เกิน 120 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร

ปัญหาหมอกควันถือได้ว่าเป็นมลพิษทางอากาศที่สำคัญของภาคเหนือ เป็นผลผลิตของกระบวนการเผาไหม้ หรือ สันดาปที่ไม่สมบูรณ์ เป็นต้นกำเนิดของสารมลพิษทางอากาศที่ฝังตัวอยู่กับอนุภาคฝุ่นละอองขนาดเล็กที่เมื่อเข้าไปในปอดแล้วไม่สามารถขับออกมาได้ สารมลพิษกลุ่มที่มีจำนวนชนิดมากที่สุด เป็นสารประกอบอินทรีย์ที่มีชื่อว่า พอลิไซคลิกอะโรมาติก ไฮโดรคาร์บอน (Polycyclic Aromatic Hydrocarbons) ที่มักเรียกชื่อว่า พีเอเอช หรือ พาร์ (PAH) ซึ่งมีสารสมาชิกไม่น้อยกว่าสิบชนิดที่เป็นสารก่อมะเร็ง และแทบทุกชนิดเป็นสารที่คงอยู่ในสิ่งแวดล้อมได้นานไม่สลายตัวได้ง่าย โดยคณะผู้วิจัยหลายคณะได้ศึกษาวิจัยในเรื่องผลกระทบของมลพิษทางอากาศที่มีต่อ สุขภาพของประชาชนในภาคเหนือของประเทศไทย โดยเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน อาทิเช่นโครงการวิจัยโดย พงศ์เทพ วิจารณ์ระเดช และคณะ (2550) พบความสัมพันธ์ระหว่างระดับรายวันของฝุ่นในอากาศกับอาการของโรคหอบหืด โครงการวิจัยโดย อุษณีย์ วินิจเขตคำนวณ และคณะ (2550) พบความสามารถของสารมลพิษจากฝุ่นขนาดเล็ก ในการทำลายดีเอ็นเอของเซลล์ถุงลมปอด และโครงการวิจัยโดย ทิพวรรณ ประภามณฑล และคณะ (2550) พบสารมลพิษทางอากาศ ที่ตกค้างอยู่ในระบบร่างกายของคนในรูปของ สารเมตาบอไลต์ นอกจากนี้ มงคล ราชะนาครและคณะ (2550) ยังได้วิเคราะห์พบสารมลพิษทางอากาศในอนุภาคฝุ่นขนาดเล็กทั้งที่เป็นสารโลหะหนักและสารอินทรีย์ประเภทพีเอเอช หรือ พาร์ ซึ่งเป็นสารก่อมะเร็งหลายชนิด ผลกระทบทางด้านสุขภาพจากมลพิษทางอากาศโดยทั่วไป ได้แก่ การรู้สึกระคายเคืองหรือแสบตา ภาวะการหายใจไม่สะดวก โดยเฉพาะกับผู้ที่เป็โรคหอบหืดมีความเสี่ยงที่จะมีอาการทรุดหนักถึงขั้น เสียชีวิตได้ เนื่องจากขีดความสามารถในการทำงานของปอดลดลงอย่างรวดเร็วและแม้ว่าอาจจะไม่ เสียชีวิตด้วยโรคหอบหืดแต่ในระยะยาวมักจะเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งปอด

มลพิษทางอากาศนอกจากจะมีผลกระทบทางด้านสุขภาพอย่างไม่มีข้อสงสัยแล้ว ยังมีผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้ผู้ที่เจ็บป่วย อันเนื่องมาจากภาวะหมอกควันหรือมลพิษทางอากาศ ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ขาดรายได้ จากการหยุดงาน ผลกระทบของมลพิษทางอากาศโดย เฉพาะปี 2555 ที่มีหมอกควันมากกว่าปกติมีส่วนทำให้รายได้เข้าสู่ภาคธุรกิจท่องเที่ยวลดลงอย่างกะทันหันซึ่งสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ได้ประมาณการว่า ปัจจุบันมีคนทั่วโลกท่องเที่ยวต่างประเทศไม่ต่ำกว่า 900 ล้านคน ในจำนวนนี้มีผู้มาท่องเที่ยวในภูมิภาคอาเซียน ไม่ต่ำกว่า 60 ล้านคนโดยมาท่องเที่ยวที่จังหวัดเชียงใหม่เฉลี่ยปีละ 1.7 ล้านคน นำรายได้เข้าสู่จังหวัดเชียงใหม่ ประมาณปีละ 40,000 ล้านบาท หากช่วงใดที่ประสบปัญหาหมอกพิษทางอากาศ ทำให้

จำนวนผู้มาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ลดลง ก็จะส่งผลถึงรายได้ที่ลดลงและภาวะการว่างงานของประชาชนจำนวนมากได้ (คำบรรยายของ นายวรพงษ์ หมูขาวไต้ เลขาธิการสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวไทย ในการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศแห่งชาติ พ.ศ. 2553-2562, วันที่ 14 สิงหาคม 2552 ณ สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

สำหรับผลกระทบทางด้านอื่นๆ ปัญหามลพิษทางอากาศโดยเฉพาะจากหมอกควัน ทำให้โครงการพำนักระยะยาวของจังหวัดเชียงใหม่ได้รับผลกระทบที่ยาวนาน โดยที่ไม่อาจจัดทำโครงการประชาสัมพันธ์มาทดแทนได้ นอกจากนี้ ยังมีผลทำให้งบประมาณต่างๆ ที่จัดสรร เพื่อการพัฒนาจังหวัด ต้องถูกปรับมาใช้เพื่อการป้องกันแก้ไขปัญหาอันเนื่องมาจากมลพิษทางอากาศ ปัญหาหมอกควัน จึงมีส่วนทำให้การกำหนดงบประมาณ สำหรับยุทธศาสตร์การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและยุทธศาสตร์การประหยัดพลังงานและใช้พลังงานทดแทน ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญต่อการพัฒนาจังหวัดในภาพรวม ถูกจำกัดกรอบการพัฒนาเพื่อสังคมเชียงใหม่ในอนาคตไปอย่างน่าเสียดาย ภาพลักษณ์ของจังหวัดเชียงใหม่ ในรูปแบบของเมืองในหมอกควันอาจจะเป็นภาพที่ปีหนึ่งมีไม่กี่ครั้งแต่ก็เป็นภาพที่ลอกหลอน สำหรับผู้ที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในเชียงใหม่นานพอ และเป็นภาพที่ยากที่จะลบออกไปจากความทรงจำของผู้มาเยือนที่ได้มาประสบกับภาวะการดังกล่าวด้วยตนเองพอดี หรือแม้กระทั่งผู้ที่ได้เห็นภาพเชียงใหม่ เมืองในหมอกควันทางโทรทัศน์หรือหนังสือพิมพ์ ในขณะเดียวกัน สถานการณ์มลพิษทางอากาศอันเนื่องมาจากหมอกควันก็มีส่วนทำให้สังคมชาวเชียงใหม่ มีความซับซ้อนประปรายมากขึ้น แม้ว่าจะทำให้เกิดกลุ่มนักวิชาการที่ตระหนักถึงปัญหามลพิษทางอากาศ ที่พยายามส่งสัญญาณให้ภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชนเร่งร่วมมือกัน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาและมีกลุ่มที่รณรงค์ไม่ให้ปัญหาหมอกควันเกิดขึ้น โดยเน้นการยุติการเผาในที่โล่ง แต่ปัญหาหมอกควันก็ทำให้เกิดการแบ่งกลุ่ม ตามวิธีการคิดหรือปฏิบัติ ได้แก่ กลุ่มที่ต่อต้านการเผาในที่โล่ง กลุ่มที่สนับสนุนการเผาแบบชิงเผาหรือเผาตามกำหนด กลุ่มที่ต้องการดำรงวิถีชีวิตทางการเกษตรแบบดั้งเดิมที่ยังเผาวัสดุทางการเกษตรต่อไปอยู่ กลุ่มที่สนับสนุนการแปลงวัสดุการเกษตรให้เป็นปุ๋ย และกลุ่มที่แสวงหาทางเลือกอื่นๆ นอกจากนี้ ในเวทีการประชุม สัมมนา เกี่ยวกับปัญหาหมอกควันจากหมอกควัน ก็มักจะมีผู้นำท้องถิ่น พาดพิงถึงกลุ่มผู้ดำเนินธุรกิจด้านการท่องเที่ยวและโรงแรมว่าเป็นกลุ่มที่ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวโดยตรง แต่ยังไม่ได้มีส่วนร่วมกับกลุ่มต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้เป็นกิจจะลักษณะ ซึ่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญจะเป็นใครไม่ได้ นอกจากเด็ก เยาวชน ผู้รักบ้านเกิดและเป็นถิ่นอาศัยเติบโตมา และยิ่งการสื่อสารและการมีส่วนร่วมในชุมชนของเยาวชนในจังหวัดทางภาคเหนือ โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ กำลังได้รับความสนใจจากเด็กและเยาวชนในชุมชนต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนในชุมชนต่างๆตระหนักและมีจิตสำนึกที่ดีในการมีส่วนร่วมกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น โดยแสดงออกมาในรูปแบบต่างๆ ดังนั้น การศึกษาเรื่อง การสื่อสารและการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในเชียงใหม่ ดำเนินการเพื่อทำความเข้าใจถึงพฤติกรรม การสื่อสาร และแนวโน้มที่จะเกิดการมีส่วนร่วมในชุมชนของเยาวชนต่อไป ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปกครอง คนในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะเกิดความเข้าใจในพฤติกรรม การสื่อสารดังกล่าวและหาแนวทางในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันของภาคเหนือและเยาวชนไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาปัจจัยถึงความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) รวมกับการสัมภาษณ์เจาะลึก (Depth Interview)

ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง ทำการศึกษาเยาวชนชายและหญิงที่อาศัยในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีอายุระหว่าง 11 – 25 ปี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

1. ทราบถึงพฤติกรรมการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือ
2. ผลการศึกษาวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาประเด็นการสื่อสารอย่างมีส่วนร่วมกับปัญหาสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ให้กับเยาวชนในสังคมได้ตระหนักและมีจิตสำนึกต่อไป

นิยามศัพท์

การสื่อสาร หมายถึง กิจกรรมความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารต่างๆ ในชีวิตประจำวันจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อใหม่ และสื่อเฉพาะกิจ

สื่อมวลชน หมายถึง วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร

สื่อบุคคล หมายถึง บิดา มารดา ญาติพี่น้อง เพื่อน เพื่อนบ้านในชุมชน ครู อาจารย์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เจ้าหน้าที่

สื่อใหม่ หมายถึง อินเทอร์เน็ตและสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก

สื่อเฉพาะกิจ หมายถึง โปสเตอร์ แผ่นพับ ใบปลิว ป้ายประชาสัมพันธ์กลางแจ้ง สื่อประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ เสียงตามสายในชุมชน

การมีส่วนร่วม หมายถึง หมายถึง เยาวชนทุกคนในจังหวัดเชียงใหม่มีส่วนร่วมในการจัดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่าง ๆ

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่มีวิถีชีวิตเกี่ยวพันกันและมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน โดยอาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันหรือมีอาชีพเดียวกัน

หมอกควันภาคเหนือ หมายถึง ปรากฏการณ์ที่ฝุ่นควันและอนุภาคแขวนลอยในอากาศรวมตัวกันในสภาวะที่อากาศปิด หมอกควันเกิดขึ้นได้ง่ายในสภาพอากาศแห้ง ลักษณะภูมิประเทศที่เอื้อให้เกิดหมอกควันปกคลุม ได้แก่พื้นที่แอ่งกระทะ โดยเฉพาะพื้นที่ทางภาคเหนือของประเทศไทย

เยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ หมายถึง นักเรียนและนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนและสถาบันอุดมศึกษา โรงเรียนของรัฐและเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีอายุระหว่าง 11 – 25 ปี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การสื่อสารและการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารและการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือและศึกษาปัจจัยที่ใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารและการมีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
3. แนวคิดเกี่ยวกับหมอกควัน
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ

มนุษย์ต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ของตน และเพื่ออยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคม การสื่อสารเป็นพื้นฐานของการติดต่อของกระบวนการสังคม ยิ่งสังคมมีความสลับซับซ้อนมากและประกอบด้วยคนจำนวนมากขึ้นเท่าใดการสื่อสารก็ยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมและสังคมจะนำมาซึ่งความสลับซับซ้อนหรือความสับสนต่าง ๆ จนอาจก่อให้เกิดความไม่เข้าใจและไม่แน่ใจแก่สมาชิกของสังคม ดังนั้น จึงต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว (ยุพดี ฐิติกุลเจริญ, 2537)

ข่าวสารจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ ความต้องการข่าวสารจะเพิ่มมากขึ้นเมื่อบุคคลนั้นต้องการข้อมูลในการตัดสินใจ หรือไม่แน่ใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นอกจากนั้นข่าวสารยังเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เปิดรับมีความทันสมัย สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ของโลกปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น ดังที่ Charles k. Atkin (1973) ได้กล่าวว่า บุคคลที่เปิดรับข่าวสารมากย่อมมีหูตากว้างไกล มีความรู้ ความเข้าใจในสภาพแวดล้อมและเป็นคนทันสมัยทันเหตุการณ์กว่าบุคคลที่เปิดรับข่าวสารน้อย

อย่างไรก็ตามบุคคลจะไม่รับข่าวสารทุกอย่างที่ผ่านมาสู่ตนทั้งหมดแต่จะเลือกรับรู้เพียงบางส่วนที่คิดว่ามีประโยชน์ต่อตน ดังนั้นข่าวสารที่หลั่งไหลผ่านเข้ามาไปยังบุคคลจากช่องทางต่าง ๆ นั้นมักจะถูกคัดเลือกตลอดเวลา ข่าวสารที่น่าสนใจมีประโยชน์และเหมาะสมตามความนึกคิดของผู้รับสาร จะเป็นข่าวสารที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการสื่อสาร (กิติมา สุรสนธิ, 2533)

การเลือกสรรข่าวสารของบุคคลเป็นสิ่งที่อธิบายถึงพฤติกรรมการสื่อสารของแต่ละบุคคลว่าความแตกต่างกันทางสภาพส่วนบุคคลหรือสภาพจิตวิทยามีผลต่อการเปิดรับข่าวสาร โดยมีกระบวนการเลือกสรร (Selective Process) ที่แตกต่างกัน Klapper, J.T (1960) ได้กล่าวไว้ว่ากระบวนการเลือกเปิดรับข่าวสารเปรียบเสมือนเครื่องกรองข่าวสาร ในการรับรู้ของมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วยการกรอง 4 ขั้นตอนตามลำดับดังต่อไปนี้

1. การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) เป็นขั้นแรกในการเลือกช่องทางการสื่อสารบุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสาร จากแหล่งสารที่มีอยู่ด้วยกันหลายแหล่ง เช่น การเลือกซื้อหนังสือพิมพ์ฉบับใดฉบับหนึ่ง เลือกเปิดวิทยุกระจายเสียงสถานีใดสถานีหนึ่งตามความสนใจและความต้องการของตน อีกทั้งทักษะ

และความชำนาญในการรับรู้ข่าวสารของคนเรานั้นก็ต่างกัน บางคนชนิดที่จะฟังมากกว่าอ่าน ก็จะชอบฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์มากกว่าอ่านหนังสือ เป็นต้น

2. การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) ผู้เปิดรับข่าวสารมีแนวโน้มที่จะเลือกสนใจข่าวจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง โดยมักเลือกตามความคิดเห็น ความสนใจของตน เพื่อสนับสนุนทัศนคติเดิมที่มีอยู่และหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับความรู้ ความเข้าใจหรือทัศนคติเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อไม่ให้เกิดภาวะทางจิตใจที่ไม่สมดุลหรือมีความไม่สบายใจ ที่เรียกว่าความไม่สอดคล้องทางด้านความเข้าใจ (Cognitive Dissonance)

3. การเลือกรับรู้และตีความหมาย (Selective Perception and Interpretation) เมื่อบุคคลเปิดรับข้อมูลข่าวสารแล้วก็เชื่อว่ารับรู้ข่าวสารทั้งหมดตามเจตนาของผู้ส่งสารเสมอไปเพราะคนเรามักเลือกรับรู้และตีความหมายสารแตกต่างกันไปตามความสนใจ ทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ ความคาดหวัง แรงจูงใจ สภาวะทางร่างกาย หรือสภาวะทางอารมณ์และจิตใจ ฉะนั้นแต่ละคนอาจตีความเฉพาะข่าวสารที่สอดคล้องกับลักษณะส่วนบุคคลดังกล่าว นอกจากจะทำให้ข่าวสารบางส่วนถูกตัดทิ้งไปยังมีการบิดเบือนข่าวสารให้มีทิศทางเป็นที่น่าพอใจของแต่ละบุคคลด้วย

4. การเลือกจดจำ (Selective Retention) บุคคลจะเลือกจดจำข่าวสารในส่วนที่ตรงกับความต้องการ ทัศนคติ ฯลฯ ของตนเอง และมักจะลืมหรือไม่นำไปถ่ายทอดต่อในส่วนที่ตนเองไม่สนใจไม่เห็นด้วยหรือเรื่องที่ขัดแย้ง คำนึงกับความคิดของตนเอง ข่าวสารที่คนเราเลือกจดจำไว้นั้นมักมีเนื้อหาที่จะช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุนความรู้สึกรู้สึกดี ทัศนคติ ค่านิยม หรือความเชื่อของแต่ละคนที่มีอยู่เดิมให้มีความมั่นคงชัดเจนยิ่งขึ้นและเปลี่ยนแปลงยากขึ้นเพื่อนำไปใช้เป็นประโยชน์ในโอกาสต่อไป ส่วนหนึ่งอาจนำไปใช้เมื่อเกิดความรูสึกขัดแย้งและมีสิ่งที่ไม่สบายใจขึ้น

กาญจนา แก้วเทพ (2543) ได้กล่าวว่า ปัจจัยทางด้านความต้องการข่าวสารของบุคคลทำให้บุคคลเกิดพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารขึ้น แต่เนื่องจากบุคคลทุกคนมีความเป็นปัจเจกบุคคลทำให้เกิดความต้องการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกัน ซึ่งหลักในการเลือกเปิดรับข่าวสารของบุคคลหรือผู้รับสารนั้น ถือเป็นตัวแปรแทรกกลางในแบบจำลอง Stimulus-Response Theory ซึ่งทำให้อิทธิพลของสื่อไม่เป็นไปอย่างโดยตรง โดยหลักการเลือกเปิดรับข่าวสารของผู้รับสารมี 4 หลัก ดังนี้

1. หลักการเลือกให้ความสนใจ (principle of selective attention) เนื่องจากคนแต่ละคนมีโครงสร้างความเข้าใจที่แตกต่างกัน จากโครงสร้างนี้จะเกิดการสร้าง “เครื่องกรองทางจิตใจ” (mental filters) เพื่อกรองข้อมูลข่าวสารจำนวนมากให้มีข่าวสารบางชิ้นเท่านั้นที่ผ่านเข้าสู่ความสนใจของบุคคลได้ เราอาจนำคำอธิบายดังกล่าวมาใช้กับตัวแปรเรื่องความแตกต่างทางสังคมหรือความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคลได้เช่นเดียวกัน เช่น สามีที่ต้องยอมนั่งดูละครโทรทัศน์เพื่อรักษาความสัมพันธ์อันดีกับภรรยาไว้ เป็นต้น

2. หลักการเลือกการรับรู้ (principle of selective perception) เช่นเดียวกับหลักข้อแรกคือความเข้าใจของแต่ละบุคคล ความแตกต่างของกลุ่มบุคคลและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจะมีผลต่อการเลือกรับรู้และเลือกตีความข่าวสารที่ถึงแม้จะเป็นเรื่องเดียวกันให้มีความหมายแตกต่างกันไป เช่น เด็กวัยรุ่นอาจตีความวิธีการแต่งกายและท่าเต้นของนักร้องวัยรุ่นว่าเป็นเรื่องสำคัญยิ่งสำหรับการเป็นนักร้อง ในขณะที่ผู้ใหญ่อาจจะมองเห็นเรื่องเสียงร้องเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เป็นต้น

3. หลักการเลือกจดจำ (Principle of selective recall) สำหรับคนบางคน คนบางกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กันบางกลุ่ม เรื่องราวจากสื่อมวลชนบางเรื่องจะจดจำได้อย่างยาวนานมากกว่าหลักการเลือกจดจำนั้นมักจะเกิดขึ้นอย่างคู่ขนานไปกับเรื่องการเลือกสนใจและเลือกรับรู้ที่เป็นขั้นตอนที่เกิดมาก่อน

4. หลักการเลือกปฏิบัติ (Principle of selective action) ในท้ายที่สุด คนทุกคนก็มีได้มีปฏิกริยาอย่างเดียวกันต่อข่าวสารขึ้นเดียวกัน นี่เป็นปรากฏการณ์ที่เราคุ้นชินกันอยู่แล้วในชีวิตประจำวันและ

การมีปฏิกริยาก็เป็นข้อข้อสุดท้ายที่ต่อเนื่องมาจากการให้ความสนใจ การรับรู้และการจดจำอันเป็นหลักการ 3 ประการที่ได้กล่าวถึงมาข้างต้น

สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเปิดรับข่าวสารของบุคคลนั้น Todd Hunt and Brent d. Ruben (อ่างใน ประมะ สตะเวทิน, 2541) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเปิดรับข่าวสารของบุคคลไว้ ดังนี้

1. ความต้องการ (Need) ปัจจัยที่สำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่งในกระบวนการเลือกของมนุษย์คือความต้องการความต้องการทุกอย่างของมนุษย์ทั้งความต้องการทางกายและใจทั้งความต้องการ ระดับสูงและความต้องการระดับต่ำ ย่อมเป็นตัวกำหนดการเลือกของเรา เราเลือกตอบสนองความต้องการของเราเพื่อให้ได้ข่าวสารที่ต้องการเพื่อแสดงรสนิยมเพื่อการยอมรับในสังคม เพื่อความพอใจ ฯลฯ

2. ทศนคติและค่านิยม (Attitude and Values) ทศนคติ คือความชอบและมีใจโน้มเอียง (Preference and Predisposition) ต่อเรื่องต่างๆ ส่วนค่านิยม คือหลักพื้นฐานที่เรายึดถือ เป็นความรู้สึกรู้สึกที่ว่าเราควรจะทำหรือไม่ควรทำอะไรในการมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและคนซึ่งทศนคติและค่านิยมมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเลือกใช้สื่อมวลชน การเลือกข่าวสารการเลือกตีความหมายและการเลือกจดจำ

3. เป้าหมาย (Goal) มนุษย์ทุกคนมีเป้าหมาย มนุษย์ทุกคนกำหนดเป้าหมายในการดำเนินชีวิตทั้งในเรื่องอาชีพ การเข้าสมาคม การพักผ่อน เป้าหมายของกิจกรรมต่าง ๆ ที่เรากำหนดขึ้นจะมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้สื่อมวลชน การเลือกข่าวสาร การเลือกตีความหมาย และการเลือกจดจำเพื่อสนองเป้าหมายของตน

4. ความสามารถ (Capability) ความสามารถของเราเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งรวมทั้งความสามารถด้านภาษามีอิทธิพลต่อเราในการที่จะเลือกรับข่าวสาร เลือกตีความหมาย และเลือกเก็บเนื้อหาข่าวนั้นไว้

5. การใช้ประโยชน์ (Utility) กล่าวโดยทั่วไปแล้วเราจะให้ความสนใจและใช้ความพยายามในการที่จะเข้าใจและจดจำข่าวสารที่เราสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

6. สลีลาในการสื่อสาร (Communication Style) การเป็นผู้รับสารของเรานั้นส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับลีลาในการสื่อสารของเรา คือ ความชอบหรือไม่ชอบสื่อบางประเภท ดังนั้นบางคนจึงชอบฟังวิทยุ บางคนชอบดูโทรทัศน์ บางคนชอบอ่านหนังสือพิมพ์ ฯลฯ

7. สภาวะ (Context) สภาวะในที่นี้หมายถึง สถานที่ บุคคล และเวลาที่อยู่ในสถานการณ์ การสื่อสารสิ่งต่างๆ เหล่านี้มีอิทธิพลต่อการเลือกของผู้รับสาร การมีคนอื่นอยู่ด้วย มีอิทธิพลตรงต่อการเลือกใช้สื่อและข่าวสาร การเลือกตีความหมายและเลือกจดจำข่าวสาร การที่เราต้องถูกมองว่าเป็นอย่างไร การที่เราคิดว่าคนอื่นมองเราอย่างไร เราเชื่อว่าคนอื่นคาดหวังอะไรจากเรา และการที่คิดว่าคนอื่นคิดว่าเราอยู่ในสถานการณ์อะไรล้วนแต่มีอิทธิพลต่อการเลือกของเรา

8. ประสบการณ์และนิสัย (Experience and Habit) ในฐานะของผู้รับสาร ผู้รับสารแต่ละคนพัฒนานิสัยการรับสารอันเป็นผลมาจากประสบการณ์ในการรับข่าวสารของเรา เราพัฒนาความชอบสื่อชนิดใด ชนิดหนึ่ง รายการประเภทใดประเภทหนึ่ง ดังนั้นเราจึงเลือกใช้สื่อชนิดใดชนิดหนึ่ง สนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งตีความหมายอย่างไรโดยอย่างไร และเลือกจดจำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับสารนั้น McCombs and Becker (อ่างใน ประมะ สตะเวทิน , 2546) ได้กล่าวไว้ว่าบุคคลใช้สื่อมวลชนเพื่อต้องการตอบสนองความต้องการของตนเอง 6 ประการ ดังนี้

1. เพื่อต้องการรู้เหตุการณ์ (Surveillance) โดยการติดตามความเคลื่อนไหวและสังเกตการณ์รอบตัวจากสื่อมวลชนเพื่อให้รู้ทันเหตุการณ์และรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญที่ควรรู้

2. เพื่อต้องการช่วยตัดสินใจ (Decisions) โดยเฉพาะการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันการเปิดรับสื่อมวลชนทำให้บุคคลสามารถกำหนดความเห็นของตนต่อเหตุการณ์รอบ ๆ ตัว

3. เพื่อต้องการข้อมูลในการสนทนา (Discussions) โดยการเปิดรับสื่อมวลชนทำให้บุคคลมีข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ในการสนทนากับผู้อื่นได้

4. เพื่อความต้องการมีส่วนร่วม (Participating) การมีส่วนร่วมในเหตุการณ์และความเป็นไปต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัว

5. เพื่อเสริมสร้างความคิดเห็น (Reinforcement) ช่วยเสริมสร้างความคิดเห็นให้มั่นคงยิ่งขึ้นหรือช่วยสนับสนุนการตัดสินใจที่ได้กระทำไปแล้ว

6. เพื่อความบันเทิง (Relaxation and Entertainment) เพื่อความเพลิดเพลินรวมทั้งการผ่อนคลายอารมณ์ของผู้รับสาร

Joseph R. Dominick (อ้างในสิริชัย วงษ์สาธิตศาสตร์. 2545) ได้กล่าวว่าผู้รับสารมีสิทธิ์ที่จะเลือกเปิดรับสื่อสารมวลชนที่ตนต้องการ ซึ่งเหตุผลในการเลือกเปิดรับของผู้รับสารแต่ละคนนั้นก็แตกต่างกันไปสามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อความรู้ หมายถึง การที่ผู้รับสารต้องการข่าวสารเพื่อสนองต่อความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ในด้านความอยากรู้และความต้องการได้รับการยอมรับว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเข้าใจส่วนประกอบของสังคม โดยการรับรู้ข่าวสารผ่านสื่อสารมวลชนในรูปแบบหลักต่างๆ คือ

- 1.1 ข่าวสาร ไม่ว่าจะ เป็นภายในหรือภายนอกสังคม
- 1.2 ความรู้ ไม่ว่าจะ เป็นความรู้ทางด้านวิชาการหรือความรู้รอบตัว
- 1.3 ความบันเทิง

2. เพื่อความหลากหลาย ทั้งนี้เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปเช่น

2.1 การกระตุ้นอารมณ์ เป็นการเปิดรับสื่อเพื่อแสวงหาความเข้าใจ ความสนุกสนานความตื่นเต้น ทั้งนี้เพื่อต้องการลดความเบื่อหน่ายในชีวิตประจำวัน

2.2 การพักผ่อน เป็นการเปิดรับสื่อเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดที่มากเกินไป หรือลดความเร่งรีบในชีวิตประจำวันให้น้อยลง

3. เพื่อประโยชน์ทางสังคม หมายถึง ความจำเป็นของบุคคลที่ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้นการเปิดรับสื่ออาจเป็นการแสดงถึงการยอมรับการสมาคมในสังคมและความผูกพันต่อผู้อื่นซึ่งอาจแสดงออกได้ดังนี้

3.1 การใช้ภาษาร่วมสมัย ซึ่งผู้รับสารอาจเปิดรับสื่อเพื่อต้องการความทันสมัย โดยการแสดงออกถึงการใช้ภาษา เช่น คำพูดและความเข้าใจต่อคำนิยมใหม่ ๆ เพื่อแสดงความเป็นกลุ่มเดียวกันโดยสื่อมวลชนจะเป็นสะพานเชื่อมของคนในกลุ่มเหล่านั้น การใช้ภาษาร่วมสมัยมักปรากฏได้ชัดเจนในกลุ่มวัยรุ่นกับการโฆษณา เป็นต้น

3.2 สื่อมวลชนสัมพันธ์ ในสังคมที่ก้าวหน้ามากขึ้นนี้คนเรายังกลับมีความรู้สึกโดดเดี่ยว ทั้งนี้เนื่องจากเวลาที่มีอยู่จำกัดได้ถูกนำไปใช้เพื่อการแข่งขันและการประกอบอาชีพมนุษย์เป็นสังคมที่ต้องการสังคมแต่การสมาคมกับมนุษย์ด้วยกันนั้นถูกจำกัดลงด้วยสังคมที่ก้าวหน้าแบบอุตสาหกรรม มนุษย์จึงมักมีสื่อมวลชนเป็นเพื่อนแทน หรืออย่างน้อยก็อาศัยสื่อมวลชนในการแสวงหามิตร เช่น สังคมในชุมชนเมืองอย่างกรุงเทพมหานคร เป็นต้น ที่ประชากรส่วนใหญ่ต้องอาศัยสิ่งพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ เป็นเพื่อนมากกว่าการคบกับเพื่อนบ้านด้วยกัน

4. การผลจากสังคม มีลักษณะที่ตรงกันข้ามเพื่อประโยชน์ทางสังคม กล่าวคือในการเปิดรับสื่อหรือเข้าหาสื่อนั้นก็เป็นการหลีกเลี่ยงงานประจำที่สร้างความเบื่อหน่ายให้แก่ชีวิตจึงให้คนรับแรงในการทำงาน และเพื่อจะเข้าหาสื่อเพื่อความบันเทิงใจ เช่น การเปิดรับในการเล่นเกมนอนไลน์

Todd Hunt and Brent D.Ruben (อ้างใน ประมะ สตะเวทิน , 2541) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเปิดรับข่าวสารของบุคคลไว้ดังนี้

1. ความต้องการ (Need) ปัจจัยที่สำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่งในกระบวนการเลือกของมนุษย์คือความต้องการ ความต้องการทุกอย่างของมนุษย์ทั้งความต้องการทางกายและใจ ทั้งความต้องการระดับสูงและความต้องการระดับต่ำ ย่อมเป็นตัวกำหนดการเลือกของเรา เราเลือกตอบสนองความต้องการของเราเพื่อให้ได้ข่าวสารที่ต้องการเพื่อแสดงรสนิยมเพื่อการยอมรับในสังคมเพื่อความพอใจ ฯลฯ

2. ทักษะคติและค่านิยม (Attitude and Values) ทักษะคติ คือความชอบและมีใจโน้มเอียง (Preference and Predisposition) ต่อเรื่องต่างๆ ส่วนค่านิยมคือหลักพื้นฐานที่เรายึดถือเป็นความรู้สึกรู้สึกที่ว่าเราควรจะทำหรือไม่ควรทำอะไรในการมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและคน ซึ่งทักษะคติและค่านิยมมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเลือกใช้สื่อมวลชน การเลือกข่าวสาร การเลือกตีความหมายและการเลือกจดจำ

3. เป้าหมาย (Goal) มนุษย์ทุกคนมีเป้าหมาย มนุษย์ทุกคนกำหนดเป้าหมายในการดำเนินชีวิตทั้งในเรื่องอาชีพ การเข้าสมาคม การพักผ่อน เป้าหมายของกิจกรรมต่างๆ ที่เรากำหนดขึ้นนี้จะมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้สื่อมวลชน การเลือกข่าวสาร การเลือกตีความหมายและการเลือกจดจำ เพื่อสนองเป้าหมายของตน

4. ความสามารถ (Capability) ความสามารถของเราเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งรวมทั้งความสามารถด้านภาษามีอิทธิพลต่อเรา ในการที่จะเลือกรับข่าวสารเลือกตีความหมาย และเลือกเก็บเนื้อหาข่าวของข่าวนั้นไว้

5. การใช้ประโยชน์ (Utility) กล่าวโดยทั่วไปแล้วเราจะให้ความสนใจและใช้ความพยายามในการที่จะเข้าใจและจดจำข่าวสารที่เราสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

6. สไตล์ในการสื่อสาร (Communication Style) การเป็นผู้รับสารของเรานั้นส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับสไตล์ในการสื่อสารของเรา คือ ความชอบหรือไม่ชอบสื่อบางประเภท ดังนั้นบางคนจึงชอบฟังวิทยุ บางคนชอบดูโทรทัศน์ บางคนชอบอ่านหนังสือพิมพ์ ฯลฯ

7. สภาพ (Context) สภาพในที่นี้หมายถึง สถานที่ และเวลาที่อยู่ในสถานการณ์ การสื่อสารสิ่งต่างๆ เหล่านี้มีอิทธิพลต่อการเลือกของผู้รับสาร การมีคนอื่นอยู่ด้วยมีอิทธิพลตรงต่อการเลือกใช้สื่อและข่าวสาร การเลือกตีความหมายและเลือกจดจำข่าวสาร การที่เราต้องถูกมองว่าเป็นอย่างไร การที่เราคิดว่าคนอื่นมองเราอย่างไร เราเชื่อว่าคนอื่นคาดหวังอะไรจากเรา และการที่คิดว่าคนอื่นคิดว่าเราอยู่ในสถานการณ์อะไร ล้วนแต่มีอิทธิพลต่อการเลือกของเรา

8. ประสบการณ์และนิสัย (Experience and Habit) ในฐานะของผู้รับสาร ผู้รับสารแต่ละคนพัฒนานิสัยการรับสารอันเป็นผลมาจากประสบการณ์ในการรับข่าวสารของเรา เราพัฒนาความชอบสื่อชนิดใดชนิดหนึ่ง รายการประเภทใดประเภทหนึ่ง ดังนั้นเราจึงเลือกใช้สื่อชนิดใดชนิดหนึ่ง สนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งตีความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง และเลือกจดจำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ส่วนขวัญเรือน กิติวัฒน์ (2531) มีความเห็นว่า ปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกันคือ

1. ปัจจัยด้านบุคลิกภาพและจิตวิทยาส่วนบุคคล มีแนวคิดที่คนเราแต่ละคนมีความแตกต่างเฉพาะตัวบุคคลอย่างมากในด้านโครงสร้างทางจิตวิทยาส่วนบุคคล ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน การดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างไม่เหมือนกัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อระดับสติปัญญา ความคิด ทักษะคติ ตลอดจนกระบวนการของการรับรู้ การจูงใจ

2. ปัจจัยด้านสภาพความสัมพันธ์ทางสังคม เนื่องจากคนเรามักจะยึดติดกับกลุ่มสังคมที่ตนสังกัดอยู่ เป็นกลุ่มอ้างอิง (Reference Group) ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมใด ๆ ก็ตาม นั่นคือมักจะ คล้องตามกลุ่มในแง่ความคิด ทักษะคติ และพฤติกรรมเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม

3. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมนอกระบบ การสื่อสารเชื่อว่าลักษณะต่างๆ ได้แก่ เพศ อาชีพ ระดับ การศึกษา รายได้ ทำให้เกิดความคล้ายคลึงของการเปิดรับเนื้อหาของการสื่อสาร รวมถึงการตอบสนองต่อ เนื้อหาดังกล่าวไม่แตกต่างกันด้วย

นอกจากนี้ Wilbur Schramm (1973) ยังได้ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเลือก รับข่าวสารของบุคคลดังนี้

1. ประสบการณ์ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้รับส่งสารแสวงหาข่าวสารที่แตกต่างกัน
2. การประเมินสารประโยชน์ของข่าวสารที่ผู้รับสารแสวงหาเพื่อตอบสนอง จุดประสงค์ของตนอย่าง หนึ่งอย่างใด
3. ภูมิหลังที่แตกต่างกันทำให้บุคคลมีความสนใจแตกต่างกัน
4. การศึกษาและสภาพแวดล้อมทำให้มีความแตกต่างในพฤติกรรมการเลือกรับสาร
5. ความสามารถในการรับสารซึ่งเกี่ยวกับสภาพร่างกายและจิตใจที่ทำให้พฤติกรรมการเปิดรับสาร แตกต่างกัน
6. บุคลิกภาพทำให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การโน้มน้าวใจและพฤติกรรมของผู้รับสาร
7. อารมณ์ สภาพทางอารมณ์ของผู้รับสาร จะทำให้เข้าใจความหมายของ ข่าวสาร หรืออาจเป็น อุปสรรคต่อความเข้าใจความหมายของข่าวสารได้
8. ทัศนคติ จะเป็นตัวกำหนดท่าทีของการรับและตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือข่าวสารที่ได้พบเกี่ยวกับการ เปิดรับข่าวสารนั้น

ไปรยา ตันติวงศ์ (2541) ได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยต่าง ๆ อันเกี่ยวกับผู้รับสารด้วยเช่นกันเพราะ มองว่าการส่งข่าวสารที่มีประสิทธิภาพได้นั้นต้องคำนึงถึงปัจจัยอันเกี่ยวข้องกับผู้รับสารเพราะผู้รับสารแต่ละคน มีพฤติกรรมในการเปิดรับสารแตกต่างกันและปัจจัยต่างๆ ของผู้รับสารสามารถอธิบายได้ ดังต่อไปนี้

1. ความต้องการของผู้รับสาร

ในการรับข่าวสารของบุคคลนั้นจะเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของตนประกอบไปด้วย

- 1.1 ต้องการข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับตน
- 1.2 ต้องการข่าวสารที่สอดคล้องกับความเชื่อ ทัศนคติ และค่านิยมของตนเอง
- 1.3 ต้องการประสบการณ์ใหม่
- 1.4 ต้องการรับความสะดวกและรวดเร็วในการรับสาร

2. ความแตกต่างของผู้รับสาร

ผู้รับสารแต่ละคนจะมีลักษณะแตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน เช่น

2.1 อายุ อายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนมีความแตกต่างกันในเรื่องความคิดและพฤติกรรม บุคคลที่มีอายุมากจะมีพฤติกรรมการตอบสนองต่อสื่อแตกต่างจากคนที่มีอายุน้อยกว่าและบุคคลที่อายุน้อยจะ มีการตอบสนองต่อสื่อเปลี่ยนแปลงไปตามวัยเมื่ออายุมากขึ้น โดยทั่วไปแล้วคนอายุน้อยมักจะมีทัศนคติ เสรี นิยมยึดถือการปฏิบัติระมัดระวังและมองโลกในแง่ร้ายมากกว่า สาเหตุที่เป็นเช่นนั้นเพราะคนอายุมากจะมี ประสบการณ์ชีวิตมากกว่าผ่านยุคปัญหาและมีผลประโยชน์ในสังคมมากกว่าอายุเป็นตัวกำหนดทัศนคติ ความ ต้องการ ความสนใจ พฤติกรรม การเลือกเปิดรับข่าวสารและความพึงพอใจในการติดต่อสื่อสารที่แตกต่างกัน

2.2 เพศ ความแตกต่างทางเพศ ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมการอ่านที่แตกต่างกัน

2.3 การติดต่อสื่อสารต่างกัน กล่าวคือ เพศหญิงมีแนวโน้มและมีความต้องการที่จะส่งและรับข่าวสารมากกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายนอกจากต้องการรับและส่งข่าวสารแล้ว ยังต้องการสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นจากการรับและส่งข่าวสารนั้นด้วย การวิจัยทางจิตวิทยาหลายเรื่องได้แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงกับผู้ชายมีความแตกต่างกันในเรื่องความคิด ค่านิยม และทัศนคติ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมและสังคมกำหนดบทบาทและกิจกรรมของทั้ง 2 เพศ ไว้แตกต่างกันผู้หญิงมักมีจิตใจอ่อนไหว เจ้าอารมณ์ ถูกชักจูงง่าย และหยิ่งถึงจิตใจของคนได้ดีกว่าในขณะที่ผู้ชายให้เหตุผลและจดจำข่าวสารได้มากกว่าผู้หญิง

2.4 สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ หมายถึง อาชีพ รายได้ เชื้อชาติและชาติพันธุ์ ตลอดจนภูมิหลังของครอบครัว ทำให้คนมีวัฒนธรรม ประสบการณ์ ทัศนคติและเป้าหมายต่างกัน ดังนั้นสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจจึงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับสาร

2.5 การศึกษา คนที่มีการศึกษาต่างกันในยุคสมัยต่างกัน ในระบบการศึกษาที่ต่างกันหรือในสาขาวิชาที่ต่างกันย่อมมีความรู้สึกรู้คิด อุดมการณ์และความต้องการที่แตกต่างกันออกไป เช่น คนที่มีการศึกษาสูงมีความรู้กว้างขวางในหลาย ๆ เรื่องสามารถเข้าใจในสารดีกว่าแต่ก็เป็นคนไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ สารที่ไม่มีหลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุนเพียงพอมักถูกโต้แย้งจากคนกลุ่มนี้ ดังนั้นผู้ส่งสารจึงต้องตระหนักและระมัดระวังในการให้ข่าวสารนั้น โดยต้องพิจารณาว่าผู้รับสารมีการศึกษาในระดับใด เพื่อจะได้เสนอข่าวสารคำแนะนำ และบริการให้เหมาะสมกับผู้รับสาร

3. ความตั้งใจและประสบการณ์เดิม ในขณะที่มีความตั้งใจและมีประสบการณ์เดิมจะช่วยให้บุคคลรับรู้ข่าวสารได้ดีกว่า

4. ความคาดหวังและความพึงพอใจ ความคาดหวังเป็นความรู้สึกที่สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของคน ในการตีความสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนเองต้องการ ส่วนความพึงพอใจในข่าวสารที่ได้รับนั้นอยู่ที่ว่าผู้รับสารสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจและปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปได้หรือไม่

Wilbur Scharm กล่าวถึงหลักการทั่วไปของการเลือกความสำคัญของข่าวสารว่าขึ้นอยู่กับการใช้ความพยายามน้อยที่สุด (Least effect) และผลที่จะได้ (Promise of reward) ซึ่งอยู่ในรูปของสูตรการเลือกรับข่าวสาร ดังนี้

	สิ่งตอบแทนที่คาดหวัง
การเลือกรับข่าวสาร =	-----
	ความพยายามที่ต้องใช้

จากสูตรนี้จะเห็นได้ว่าคนเรามีแนวโน้มที่จะเปิดรับข่าวสารที่ใช้ความพยายามน้อย เช่น ข่าวสารต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ตัวสามารถเลือกรับได้ง่ายและมีสารประโยชน์ต่อตนเองในการเลือกนั้นอาจมีสาเหตุอื่นๆ อีก เช่น ประสบการณ์ต่างกัน ความสามารถในการประเมินสารประโยชน์ของข่าวสาร ตลอดจนสภาวะทางสังคมและจิตใจของแต่ละคนด้วย

สำหรับความหมายของการเปิดรับข่าวสารนั้น Samuel L. Becker (1972) ได้ให้ความหมายของการเปิดรับข่าวสารโดยจำแนกตามพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารโดยจำแนกพฤติกรรมการเปิดรับข่าว คือ

1. การแสวงหาข้อมูล (Information Seeking) กล่าวคือ บุคคลที่จะแสวงหา ข้อมูลเมื่อต้องการให้ความคล้ายคลึงกับบุคคลอื่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือเรื่องทั่ว ๆ ไป

2. การเปิดรับข้อมูล (Information Receptivity) กล่าวคือบุคคลจะเปิดรับข่าวเพื่อรับทราบข้อมูลที่ตนเองสนใจ อยากรู้ สนใจ หากมีข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับตนเองก็จะให้ความสนใจใฝ่อ่านหรือดู หรือฟังเป็นพิเศษ

3. การเปิดรับประสบการณ์ (Experience Receptivity) กล่าวคือ บุคคลที่จะเปิดรับข่าวสารเพราะต้องการกระทำได้สิ่งหนึ่งหรือเพื่อผ่อนคลายอารมณ์

สำหรับเหตุผลในการที่มนุษย์เลือกสนใจหรือตั้งใจรับข่าวสารอย่างไรจากสื่อใดนั้นมีนักวิชาการมีความเห็นว่า ผู้รับข่าวสารจะเลือกรับข่าวสารจากสื่อใดนั้นย่อมเป็นไปตามบทบาทและสภาพทางสังคมของผู้รับสาร และเพื่อนำไปเป็นหัวข้อในการสนทนาซึ่งจะทำให้ผู้รับสารรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ในเรื่องของวัตถุประสงค์ของการเลือกรับข่าวสาร หรือการบริโภคข่าวสารของผู้รับสารนั้น ได้จำแนกวัตถุประสงค์ของการเลือกเปิดรับข่าวสารไว้ 4 ประการ คือ (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2533)

1. เพื่อการรับรู้ (Cognition) คือผู้รับสารต้องการสารสนเทศ (Information) เพื่อสนองต่อความต้องการและความอยากรู้

2. เพื่อความหลากหลาย (Diversions) เช่น การเปิดรับสื่อเพื่อแสวงหาความเร้าใจ ตื่นเต้น สนุกสนานรวมทั้งการพักผ่อน

3. เพื่ออรรถประโยชน์ทางสังคม (Social Utility) หมายถึง การต้องการสร้างความคุ้นเคยหรือการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เช่น การใช้ภาษาร่วมสมัย เพื่อหลีกเลี่ยงงานประจำหรือหลีกเลี่ยงคนรอบข้าง

4. การผละสังคน (Withdrawal) เป็นการเปิดรับสื่อหรือเข้าหาสื่อเพื่อหลีกเลี่ยงงานประจำหรือหลีกเลี่ยงคนรอบข้าง

McCombs and Becker (1979) ได้ให้แนวคิดที่ว่าโดยทั่วไปบุคคลแต่ละคนมีการเปิดรับข่าวสารหรือการเปิดรับสื่อเพื่อตอบสนองความต้องการ 4 ประการคือ

1. เพื่อให้เรียนรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ (Surveillance) บุคคลสามารถติดตามความเคลื่อนไหวและสังเกตการณ์ต่างๆ รอบตัวจากการเปิดรับข่าวสารทำให้คนเป็นที่ทันเหตุการณ์ ทันสมัย

2. เพื่อการตัดสินใจ (Decision) การเปิดรับข่าวสารทำให้บุคคลสามารถกำหนดความเห็นของตนต่อสถานะหรือเหตุการณ์ต่างๆ รอบตัวเพื่อการตัดสินใจโดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องชีวิตประจำวัน

3. เพื่อพูดคุยสนทนา (Discussion) บุคคลสามารถนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับไปใช้ในการพูดคุยกับผู้อื่นได้

4. เพื่อการมีส่วนร่วม (Participation) เพื่อรับรู้และมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ความเป็นไปต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมรอบ ๆ ตัว

อย่างไรก็ตามแม้ว่าบุคคลจะมีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกัน มีวัตถุประสงค์ในการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกันและมีความต้องการในการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกันนั้นแต่โดยทั่วไปแล้วบุคคลจะทำการเปิดรับข่าวสารอยู่ 3 ลักษณะ (ดวงฤทัย พงศ์ไพฑูริย์ (2544) คือ

1. การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน โดยผู้รับสารมีความคาดหวังจากสื่อมวลชนว่า การบริโภคข่าวสารจากสื่อมวลชนจะช่วยตอบสนองความต้องการของเขาได้ ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือเปลี่ยนลักษณะนิสัย เปลี่ยนพฤติกรรมบางอย่างได้โดยการเลือกบริโภคสื่อมวลชนนั้นจะขึ้นอยู่กับความต้องการหรือแรงจูงใจของผู้รับสารเอง เพราะบุคคลแต่ละคนย่อมมีวัตถุประสงค์และความตั้งใจในการใช้ประโยชน์แตกต่างกันไป

2. การเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล โดยสื่อบุคคลหมายถึง ตัวบุคคลผู้ที่นำข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง โดยอาศัยการติดต่อระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) ที่จะมีปฏิกริยา

โต้ตอบระหว่างกัน Rogers and Shoemaker (1971) กล่าวว่าในกรณีที่ต้องการให้บุคคลใดเกิดการยอมรับสารนั้นควรที่จะใช้การสื่อสารระหว่างบุคคล โดยใช้สื่อบุคคลเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสาร สื่อบุคคลนี้จะมีประโยชน์อย่างมากในกรณีที่ผู้ส่งสารหวังผลให้ผู้รับสารมีความเข้าใจกระจ่างชัดเจนและตัดสินใจรับสารได้อย่างมั่นใจยิ่งขึ้น ซึ่งการสื่อสารระหว่างบุคคลนี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ (เสถียร เขยประทับ , 2525)

2.1 การติดต่อโดยตรง (Direct Contact) เป็นการเผยแพร่ข่าวสารเพื่อสร้างความเข้าใจหรือชักจูงโนมน้าวกับประชาชนโดยตรง

2.2 การติดต่อโดยกลุ่ม (Group Contact of Community Public) โดยกลุ่มจะมีอิทธิพลต่อบุคคลส่วนรวมช่วยให้การสื่อสารของบุคคลบรรลุเป้าหมายได้ เพราะเมื่อกลุ่มมีความสนใจมุ่งไปในทิศทางใด บุคคลส่วนใหญ่ในกลุ่มก็จะมีคามสนใจในทางนั้นด้วย

3. การเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจ โดยสื่อเฉพาะกิจ หมายถึง สื่อที่ถูกผลิตขึ้นมาโดยมีเนื้อหาสาระที่เฉพาะเจาะจงและมีจุดมุ่งหมายหลักอยู่ที่ผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม (ประมะ สตะเวทิน 2532) ตัวอย่างของสื่อเฉพาะกิจ เช่น จุลสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ ใบปลิว คู่มือ นิทรรศการ เป็นต้น ดังนั้นการเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจนี้ผู้รับสารจะได้รับข้อมูลข่าวสารหรือความรู้เฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเฉพาะเจาะจง

จากแนวความคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารนี้จะเห็นได้ว่าข่าวสารเป็นปัจจัยสำคัญในการนำมาประกอบการตัดสินใจของบุคคล ยิ่งบุคคลเกิดความไม่แน่ใจเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งมากเท่าใดบุคคลย่อมต้องการเปิดรับข่าวสารมากขึ้นเท่านั้น โดยไม่จำกัดว่าจะทำการเปิดรับข่าวสารจากสื่อใด ไม่ว่าจะ เป็นสื่อมวลชน สื่อบุคคล หรือสื่อเฉพาะกิจ แต่ทั้งนี้บุคคลจะทำการเปิดรับข่าวสารเฉพาะเรื่องที่ตนให้ความสนใจเท่านั้นเนื่องจากข่าวสารในปัจจุบันมีมากเกินไปที่ผู้รับสารจะรับไว้ทั้งหมดได้ จึงทำให้เกิดกระบวนการเลือกรับข่าวสารขึ้น อย่างไรก็ตามบุคคลแต่ละคนก็จะมีเกณฑ์ในการเลือกรับข่าวสารที่แตกต่างกันตามลักษณะส่วนบุคคล สภาพแวดล้อมในสังคมนั้นๆ และวัตถุประสงค์หรือความต้องการที่จะเปิดรับข่าวสารของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันย่อมทำให้มีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกันได้ด้วย

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นคำที่ไม่อาจกำหนดนิยามความหมายเดียวที่ครอบคลุมได้ เพราะความหมายของการมีส่วนร่วมอาจแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ หรือแม้แต่ในประเทศเดียวกันก็ตาม ดังนั้นการนิยามความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรมีลักษณะจำกัดเฉพาะในระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองหนึ่ง ๆ เท่านั้น อย่างไรก็ตาม กลุ่มผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวได้ขยายความการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าครอบคลุมประเด็นดังนี้ (จุฑารัตน์ ชมพันธ์ , 2550)

ประเด็นที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนครอบคลุมการสร้างโอกาสที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและของสังคมได้ร่วมกิจกรรมซึ่งนำไปสู่ และมีอิทธิพลต่อกระบวนการ พัฒนา และเอื้อให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

ประเด็นที่ 2 การมีส่วนร่วมสะท้อนการเข้าเกี่ยวข้องโดยสมัครใจ และเป็นประชาธิปไตยในกรณี ดังนี้คือ การเอื้อให้เกิดการพัฒนา การแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน และการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายนโยบายและการวางแผนดำเนินการโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

ประเด็นที่ 3 การมีส่วนร่วมเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างประชาชนและทรัพยากรเพื่อพัฒนากับประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนดังกล่าว กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ ไม่ว่าจะระดับ

ท้องถิ่นภูมิภาค และระดับชาติจะช่วยก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ประชาชนลงทุนลงแรงกับประโยชน์ที่ได้รับ

ประเด็นที่ 4 การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแตกต่างกันไปตามสภาพเศรษฐกิจของประเทศ นโยบาย และโครงสร้างการบริหาร รวมทั้งลักษณะเศรษฐกิจสังคมของ ประชากร การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการแต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่มุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน

วิททอง หงษ์วิวัฒน์ (2527) มีความเห็นที่สอดคล้องว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง สิทธิของประชาชนต่อการตัดสินใจนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดสรร (allocation) และการใช้ประโยชน์ (utilization) ของทรัพยากร เพื่อการผลิต ซึ่งเป็นความจำเป็นที่ประชาชนต้องเข้าร่วมในการวางแผน เพื่อการกินที่อยู่ดี และสามารถตอบสนองต่อสิ่งที่เข้าถึง ซึ่งการพัฒนาให้คนจนได้รับประโยชน์เพื่อการผลิต การบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะด้วยและการมีส่วนร่วมคือการที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับต่าง ๆ ทางการจัดการบริการทางการเมือง เพื่อกำหนดความต้องการของชุมชนของตน การมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนสามารถที่จะแสดงออกซึ่งความต้องการของตนการจัดลำดับความสำคัญการเข้าร่วมในการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการพัฒนานั้นโดยเน้นการให้อำนาจในการตัดสินใจแก่ประชาชนในชนบท และเป็นกระบวนการกระทำที่ประชาชนมีความสมัครใจ เข้ามามีส่วนในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงเพื่อประชาชนเอง โดยให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อตนเอง ทั้งนี้โดยมิใช่การกำหนดกรอบความคิดจากบุคคลภายนอก

ทศพล กฤตยพิสิฐ (2538) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมที่เน้นในรูปกลุ่ม/องค์กรหรือชุมชนไว้ว่า หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคล กลุ่มหรือชุมชน มีความเห็นพ้องต้องกันในเรื่องที่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง แล้วมีการแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของตน จนมาสู่การตัดสินใจกระทำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น ๆ มีความร่วมมือและรับผิดชอบในกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ มีกลุ่มหรือองค์กร ชุมชนรองรับ ประชาชนที่เข้าร่วมมีการพัฒนาภูมิปัญญา และการรับรู้สามารถคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจเพื่อกำหนดการดำเนินชีวิตของตนเองได้ ประชาชน หรือชุมชนได้พัฒนาขีดความสามารถของตน ในการจัดการ ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคม

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วม การตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมี อิสระภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2531) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจ การตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมเข้าร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ ผู้มีส่วนได้เสียต้องการที่สุดนั้น จักได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มาก ขึ้นว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการที่แท้จริง และมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วม ทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอหน้ากัน

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วม การตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมี อิสระภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2531, หน้า 10) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทุก ขั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจ การตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมเข้าร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ ผู้มีส่วนได้เสียต้องการที่สุดนั้น จักได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มาก ขึ้นว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการที่แท้จริง และมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วม ทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอหน้ากัน

ปารีชาติ วลัยเสถียร (2543) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ ลักษณะที่ 1 การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ เช่น การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผนการตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมถึงการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยที่โครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

ลักษณะที่ 2 การมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็นสองประเภทคือ การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมือง และการเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ โดยการส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมือง โดยประชาชนหรือชุมชน เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชนอันจะก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตน และได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา และมีการเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐมาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก โดยการกระจายอำนาจในการวางแผนจากส่วนกลางมาสู่ส่วนภูมิภาค เพื่อให้ภูมิภาคมีลักษณะเป็นเอกเทศ ให้มีอำนาจทางการเมือง การบริหารมีอำนาจต่อรองในการจัดการทรัพยากรโดยอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง

Batten (อ้างใน ถนอม สุขสง่าเจริญ , 2526) กล่าวถึง แนวคิดการมีส่วนร่วมว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจการต่าง ๆ ในการใช้ความคิด ตัดสินใจ วางแผน และดำเนินการ โดยยึดหลักต่อไปนี้ คือ หลักการช่วยตนเอง หลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วม และหลักประชาธิปไตยในการดำเนินงาน

คำนิยามดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน ในฐานะสมาชิกของสังคมไม่ว่าจะในบริบทของการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองหรือวัฒนธรรม ย่อมเป็นสิ่งที่แสดงออกให้เห็นถึงพัฒนาการรับรู้ และภูมิปัญญาในการกำหนดชีวิตของตนเองเป็นตัวของตนเองในการจัดการควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรี นอกจากนี้ การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้ทรัพยากร ควบคุมการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปของการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตน โดยภาครัฐจะต้องคืนอำนาจในการกำหนดการพัฒนาให้แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนโดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสในสังคมได้มีโอกาสในการแสดงความต้องการ แสวงหาทางเลือก หรือเสนอข้อเรียกร้อง เพื่อปกป้องผลประโยชน์ร่วมของกลุ่ม และเป็นผู้มีบทบาทหลักในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาชุมชน คือเป็นผู้กำหนดความจำเป็นพื้นฐานของชุมชนและเป็นผู้ระดมทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนองตอบความจำเป็นพื้นฐานและบรรลุวัตถุประสงค์บางประการทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง

ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นมีความหมายหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

Cohen and Uphoff (1981) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของชุมชนว่า สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร
2. การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

โดยสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค

Cemer Priticia Lundy (1999) กล่าวว่า "การให้โอกาสให้ประชาชนเป็นฝ่ายตัดสินใจ กำหนดความต้องการของตนเองเป็นการเสริมพลังอำนาจให้ประชาชน ระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การตัดสินใจ และควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับการพัฒนาเพียงฝ่ายเดียว" (กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา หน้า 196)

นอกจากนี้ สุชาติ จักรพิสุทธิ์ (2547) ศึกษาเรื่องชุมชนกับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชน แบ่งได้ออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านเหตุผล โดยการเปิดโอกาสให้สังคม องค์กร ต่างๆ ในชุมชน ประชาชนมีบทบาทหลักตามสิทธิ หน้าที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่การคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ วางแผน การร่วมปฏิบัติและการรับผิดชอบในผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมทั้งส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนให้การดำเนินงานเกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดด้วยความสมัครใจ

2. ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ อารมณ์ รวมทั้ง ค่านิยมของประชาชนเป็นเครื่องชี้นำตนเองให้เข้ามามีส่วนร่วม แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทำให้ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม เกิดความผูกพัน มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อกิจกรรมที่ดำเนินงานด้วยความสมัครใจ

ลักษณะของการมีส่วนร่วม

Cohen and Uphoff (1977) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาโดยทั่วไปประชาชนอาจเข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจว่าจะทำอะไร เข้าร่วมในการนำโครงการไปปฏิบัติโดยเสียสละทรัพยากรต่าง ๆ เช่น แรงงาน วัสดุ เงิน หรือร่วมมือในการจัดกิจกรรมเฉพาะด้าน เข้าร่วมในผลที่เกิดจากการพัฒนาและร่วมในการประเมินผลโครงการ

นอกจากลักษณะการมีส่วนร่วมดังที่กล่าวมาแล้ว ยังมีผลการศึกษาของ Lee J Cary (1970) ที่กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วม โดยแบ่งตามบทบาทและหน้าที่ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา ได้แก่

1. เป็นสมาชิก (Membership)
2. เป็นผู้เข้าประชุม (Attendance at meeting)
3. เป็นผู้บริจาคเงิน (Financial Contribution)

4. เป็นประธาน(Leader)
5. เป็นกรรมการ(Membership in Committees)

กล่าวโดยสรุปลักษณะการมีส่วนร่วมอาจแบ่งโดย

1. การสนับสนุนทรัพยากร คือ การสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน การช่วย ทำกิจกรรม รวมประชุม รวมแสดงความคิดเห็น
2. อำนาจหน้าที่ของผู้เข้าร่วม คือ ความเป็นผู้นำ เป็นกรรมการ เป็นสมาชิก

ปัจจัยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

การที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วม นอกจากการปลูกฝังจิตสำนึกแล้วจะต้องมีการส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางซึ่งควรพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัจจัยเกี่ยวกับกลไกของภาครัฐ ทั้งในระดับนโยบายมาตรการ และการปฏิบัติ ที่เอื้ออำนวย รวมทั้งการสร้างช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชน จำเป็นที่จะต้องทำให้การพัฒนาเป็นระบบเปิดมีความเป็นประชาธิปไตย มีความโปร่งใส รับฟังความคิดเห็นของประชาชน และมีการตรวจสอบได้
2. ปัจจัยด้านประชาชน ที่มีจิตสำนึกต่อปัญหาและประโยชน์ร่วมมีสำนึกต่อความ สามารถและภูมิปัญญาในการจัดการปัญหาซึ่งเกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ ซึ่งรวมถึงการ สร้างพลังเชื่อมโยงในรูปกลุ่มองค์กร เครือข่ายและประชาสังคม

3. ปัจจัยด้านนักพัฒนาและองค์กรพัฒนา ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทในการส่งเสริมกระตุ้น สร้างจิตสำนึก เอื้ออำนวยกระบวนการพัฒนาสนับสนุนข้อมูลข่าวสารและทรัพยากรและร่วมเรียนรู้กับสมาชิกชุมชน

หลักการสำคัญของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนมี ดังนี้ (ชิต นิลพานิช และกุลธนา ธนา พงศธร, 2532)

1. หลักการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างทางราชการกับประชาชน โดย ยึดถือความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานหรือต่อบุคคล
2. หลักการขจัดความขัดแย้ง ความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์และความคิด จะมี อิทธิพลต่อการดำเนินงานพัฒนาเป็นอย่างมากเพราะจะทำให้งานหยุดชะงักและล้มเหลว
3. หลักการสร้างอุดมการณ์และค่านิยมในด้านความขยัน ความอดทน การร่วมมือ การซื่อสัตย์ และการพึ่งตนเอง เพราะอุดมการณ์เป็นเรื่องที่จะจูงใจประชาชนให้ ร่วมสนับสนุนนโยบาย และเป้าหมายการดำเนินงาน และอาจก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติงาน
4. การให้การศึกษอบรมอย่างต่อเนื่องเป็นการส่งเสริมให้คนมีความรู้ความคิด ของตนเอง ช่วยให้ประชาชนมั่นใจในตนเองมากขึ้น การให้การศึกษอบรมโดยให้ ประชาชนมีโอกาสทดลองคิด ปฏิบัติ จะช่วยให้ประชาชนสามารถคุ้มครองตนเองได้ รู้จักวิเคราะห์เห็นคุณค่าของงาน และนำไปสู่การเข้าร่วมในการพัฒนา
5. หลักการทำงานเป็นทีม สามารถนำมาใช้ในการแสวงหาความร่วมมือในการพัฒนาได้
6. หลักการสร้างพลังชุมชน การรวมกลุ่มกันทำงานจะทำให้เกิดพลังในการ ทำงานและทำให้งานเกิดประสิทธิภาพ

สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย (2545, หน้า 118) ได้ กล่าวถึงยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ประการคือ

1. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ สามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้
  - 1.1 จัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่างๆ
  - 1.2 จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือจัดทัศนศึกษาระหว่างกลุ่มองค์กร ต่าง ๆ ภายในชุมชนและระหว่างชุมชน
  - 1.3 การอบรมเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่าง ๆ
  - 1.4 ลงมือปฏิบัติจริง
  - 1.5 ถ่ายทอดประสบการณ์ และสรุปบทเรียนที่จะนำไปสู่การปรับปรุง กระบวนการทำงานที่เหมาะสม
2. การพัฒนาผู้นำเครือข่าย เพื่อให้ผู้นำเกิดความมั่นใจในความและ ความสามารถที่มี จะช่วยให้สามารถริเริ่มกิจกรรมการแก้ไขปัญหา หรือกิจกรรมการ พัฒนาได้ ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้
  - 2.1 แลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างผู้นำทั้งภายในและภายนอกชุมชน
  - 2.2 สนับสนุนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุน ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง
  - 2.3 แลกเปลี่ยนเรียนและดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดกระบวนการจัดการและจัดองค์กรร่วมกัน

ขั้นตอนกระบวนการมีส่วนร่วม

การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน เพื่อการกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนนั้น มีนักวิชาการได้เสนอแนวคิดถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนี้ Fornaroff (1980) เสนอว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนมีขั้นตอนการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การวางแผน รวมถึงการตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย กลวิธี ทรัพยากรที่ต้องใช้ ตลอดจนการติดตามประเมินผล
  2. การดำเนินงาน
  3. การใช้บริการจากโครงการ
  4. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
- นอกจากนี้ อภิญา กังสนารักษ์ (2544) ได้นำเสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า ชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน คือ
1. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ
  2. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยากรที่จะใช้ในโครงการ
  3. การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ ทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน
  4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เพื่อให้รู้ว่าผลจากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่องหรือประเมินผลรวมทั้งโครงการในคราวเดียวกันก็ได้

อคิน รพีพัฒน์ (2547) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
2. การตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

โกวิทย์ พวงงาม (2545) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชนในการพัฒนา มี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวบ้านยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหา ในท้องถิ่นของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อม ไร้ประโยชน์ เพราะชาวบ้านจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการ ดำเนินงานเหล่านั้น

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงาน เป็น ขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวบ้านรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการ นำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงานแม้ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจนแต่ก็มีแรงงานของตนเองที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงาน จะทำให้ชาวบ้านสามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนิน กิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและ ประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวบ้านย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำ ไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่ อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันใน โอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความสำเร็จยากลำบาก

นอกจากนี้สำนักมาตรฐานการศึกษา (2545) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจน กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

2. ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

3. ขั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วม บริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4. ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับ ผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

5. ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วม ประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

จากแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งหมดสรุปได้ว่า ขั้นตอนของการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนนั้นมี 6 ขั้นตอน ได้แก่

1. การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ไข
2. ตัดสินใจกำหนดความต้องการ

3. ลำดับความสำคัญ
4. วางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน ทรัพยากร
5. วางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน ทรัพยากร
6. ดำเนินงานตามโครงการ และ/หรือ สนับสนุนการดำเนินงาน
7. ประเมินผล

ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญของการมีส่วนร่วม นักวิชาการการมีหลายท่านได้ยอมรับร่วมกันว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนมีหลายระดับ (จุฑารัตน์ ชมพันธุ์ , 2555) และมีความสำคัญในการดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ประสบความสำเร็จ ตามหลักการระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถแบ่งได้หลายวิธีและหลายระดับขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดในการแบ่งโดยปัจจัยหลักขึ้นอยู่กับกรณีที่รัฐหรือผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจยินยอมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย กิจกรรมหรือโครงการพัฒนามากน้อยเพียงใด โดยความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจตัดสินใจของรัฐจะแปรผกผันกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ถ้าประชาชนมีอิทธิพล อำนาจต่อรองในกระบวนการมีส่วนร่วมมาก รัฐจะมีอำนาจในการตัดสินใจที่ลดลง (Arnstein,1969)

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546) ได้กล่าวถึงระดับของการมีส่วนร่วมแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของตน/ครอบครัว/ชุมชนของตน
2. การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร
3. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะในโครงการที่ตนมีส่วนได้เสีย โดย แบ่งเป็น 3 กรณีแล้วแต่กิจกรรมในตนเองอยู่ในขั้นตอนใดต่อไปนี้

- 3.1 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ
- 3.2 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ
- 3.3 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ

4. การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด
5. การมีส่วนร่วมสนับสนุน คืออาจไม่มีโอกาสร่วมทำ แต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือ ในด้านอื่น ๆ

นอกจากนี้ยังได้มีการแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมเป็นระดับของการมีส่วนร่วม ตามแนวทางพัฒนาชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยได้ แบ่งไว้ดังนี้

1. ร่วมค้นหาปัญหาของตนให้เห็นว่าสิ่งใดที่เป็นปัญหาหากเหง้าของปัญหา
2. ร่วมค้นหาสิ่งที่จำเป็นของตนในปัจจุบันคืออะไร
  - 2.1 ร่วมคิดช่วยตนเองในการจัดลำดับปัญหา เพื่อจะแก้ไขสิ่งใดก่อนหลัง
  - 2.2 วางแผนแก้ไขปัญหาเป็นเรื่อง ๆ
  - 2.3 ร่วมระดมความคิด ถึงทางเลือกต่าง ๆ และเลือกทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อ แก้ไขปัญหาที่วางแผนนั้น
  - 2.4 ร่วมพัฒนาเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้
  - 2.5 ร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหานั้น ๆ
  - 2.6 ร่วมติดตามการดำเนินงานและประเมินผลการทำงาน
  - 2.7 ร่วมรับผลประโยชน์/หรือร่วมเสียผลประโยชน์จากการดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถจัดระดับจากต่ำสุดไปสู่ระดับสูงสุดได้ 7 ระดับ ดังแสดงในภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ที่มา : ดัดแปลงจาก Arnstein (1969) , Burikul (2009) , Petts (1999) และ Sinclair & Diduck (1995)

อ้างอิง จุฑารัตน์ ชมพันธุ์ (2555)

1. ระดับการให้ข้อมูล (Informing) เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ต่ำที่สุด โดยรัฐหรือเจ้าของโครงการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประชาชนเมื่อกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาต่างๆ ได้ถูกคิดริเริ่มแล้ว โดยประชาชนมีสิทธิเพียงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารนั้น โดยไม่มีช่องทางในการแสดงความคิดเห็นหรือเกี่ยวข้องใด ๆ กับการตัดสินใจนั้นๆ อย่างไรก็ตามกล่าวได้ว่าระดับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชน และผู้มีส่วนได้เสีย นั้น เป็นจุดเริ่มต้นของการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม วิธีการให้ข้อมูลมีได้หลายเทคนิควิธี เช่น การประกาศผ่านหนังสือพิมพ์ การแจกแผ่นพับ การแสดงนิทรรศการ เป็นต้น

2. ระดับการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (Information Provision) เป็นระดับที่สูงขึ้น ซึ่งเมื่อประชาชนผู้มีส่วนได้เสียได้รับข้อมูลสารแล้ว พวกเขาก็สามารถที่จะค้นหาสาเหตุของปัญหา วิเคราะห์ความ

จำเป็นและความต้องการของกิจกรรมหรือโครงการและพิจารณาถึงข้อดี ข้อเสียของทางเลือกต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น โดยที่รัฐหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจเชิญชวนให้ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียได้ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมหรือโครงการนั้นๆ เพื่อให้ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจต่อไป

3. ระดับการปรึกษาหารือ (Consultation) เป็นระดับขั้นที่มีการเปิดโอกาสให้มีการเจรจากันอย่างเป็นรูปแบบระหว่างผู้กำหนดนโยบาย เจ้าของโครงการ ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบและสาธารณชนมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำข้อมูลและผลการศึกษามาปรึกษาหารือกับประชาชนในประเด็นปัญหา ทางเลือกทางแก้ไขที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย/โครงการนั้น ๆ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้แต่ไม่มีหลักประกันว่าแนวความคิดเหล่านั้นจะถูกนำไปสู่กระบวนการพิจารณาอย่างเหมาะสม และมีผลต่อการตัดสินใจเพียงใด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมในประเทศไทยส่วนใหญ่อยู่ในระดับนี้ โดยประเทศไทยได้ให้มีการดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ อนามัยของประชาชนและคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในระดับนี้ผ่านทางกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 และประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจกรรมซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2553

4. ระดับการสร้างความร่วมมือ การวางแผนร่วมกัน (Involvement) เป็นระดับที่เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารแบบสองทาง มีขอบเขตที่กว้างขึ้น มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการเปิดโอกาสให้มีการวางแผนร่วมกันในการเตรียมหรือการดำเนินโครงการ โดยเฉพาะความคิดเห็นที่นำไปสู่การลดผลกระทบที่อาจเกิดจากการดำเนินโครงการหรือการลดปัญหาความขัดแย้ง เหมาะสำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อน หรือมีข้อโต้แย้งมากอย่างไรก็ตามผู้มีอำนาจตัดสินใจยังคงอำนาจการตัดสินใจขั้นสุดท้าย วิธีการมีส่วนร่วม เช่น การประชุมวางแผนแบบมีส่วนร่วม กลุ่มที่ปรึกษา

5. ระดับการร่วมดำเนินการ (Partnership) ระดับนี้ผู้มีอำนาจตัดสินใจ ผู้ดำเนินนโยบาย/โครงการ และประชาชนร่วมกันจัดทำหรือดำเนินการตามนโยบายหรือโครงการนั้น ๆ เป็นการปฏิบัติตามนโยบายหรือดำเนินโครงการร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่วางไว้

6. ระดับการร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามตรวจสอบและประเมินผล (Delegated Power) เป็นระดับที่ประชาชนมีสิทธิในการแลกเปลี่ยนกับผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจและสามารถเข้าร่วมตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ ว่าบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับนี้จะเน้นต่อการดำเนินนโยบายและโครงการพัฒนาต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมาก เนื่องจากประชาชนจะทำหน้าที่เฝ้าระวัง ติดตาม ตรวจสอบ และเตือนภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรม หรือโครงการที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพประชาชน สังคมและคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยรูปแบบของการติดตามตรวจสอบ และประเมินผลอาจอยู่ในรูปของการจัดตั้งคณะกรรมการกลางที่ประกอบจากผู้มีส่วนได้เสียที่ครอบคลุมทุกภาคส่วน

7. ระดับการควบคุมโดยประชาชน (Citizen Control) เป็นระดับการมีส่วนร่วมขั้นสูงสุด โดยประชาชนสามารถริเริ่มนโยบายวางแผนและดำเนินโครงการต่าง ๆ ได้เองตั้งแต่ต้นโดยเจ้าหน้าที่/หน่วยงานของรัฐเป็นเพียงผู้ให้การสนับสนุนการดำเนินงาน

จะสังเกตได้ว่าการแบ่งระดับการมีส่วนร่วมนั้นในแต่ละระดับมีนัยของการกระจายอำนาจของภาครัฐที่มีต่อภาคประชาชน บทบาทของประชาชนจะเพิ่มขึ้นตามระดับการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้น นอกจากนี้การที่ประชาชนจะสามารถมีส่วนร่วมในระดับที่สูงขึ้นได้นั้น จะต้องมีการมีส่วนร่วมในระดับล่างอย่างเหมาะสมก่อน เนื่องจาก

หากประชาชนไม่ได้รับข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วน สมบูรณ์แล้ว ประชาชนย่อมไม่สามารถคิด วิเคราะห์ ข้อมูลได้อย่างครอบคลุมในการแสดงความคิดเห็น การร่วมปรึกษาหารือ การร่วมตัดสินใจ ติดตามและ ตรวจสอบ (Bureekul, 2009) ตลอดจนการปฏิบัติตามนโยบาย หรือดำเนินโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพได้

สำหรับบริษัทในประเทศไทย ในอดีตจนถึงปัจจุบันกิจกรรมหรือโครงการเพื่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะของภาครัฐมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ ในระดับต่ำ หรือแทบไม่มีส่วนร่วมเลย ส่วนใหญ่เป็นในลักษณะที่รัฐเป็นผู้ริเริ่มและตัดสินใจให้มีกิจกรรมหรือโครงการ พัฒนาขึ้นแล้วจึงแจ้งให้ประชาชนทราบในภายหลัง ซึ่งการมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้เป็นลักษณะการสั่งการจาก ภาครัฐสู่ประชาชน (Top-down approach) (Vatanasapt, 2003) เป็นการมีส่วนร่วมที่มีได้เกิดจากความ ต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมของ ประชาชนคือ “ใครเป็นผู้ตัดสินใจขั้นสุดท้าย” ในการดำเนินนโยบายหรือโครงการพัฒนาต่าง ๆ

อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับสูงที่ประชาชนในระดับสูงที่ประชาชนเป็นฝ่ายริเริ่ม คิด ตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม หรือโครงการพัฒนาใด ๆ นั้นในบางกรณีก็อาจก่อให้เกิดปัญหาได้เช่นกัน เช่นกรณีที่ต้องมีการตัดสินใจอย่างเร่งด่วนต้องตัดสินใจทันที เนื่องจากกระบวนการมีส่วนร่วมต้องใช้ระยะเวลา ในการดำเนินการแต่เมื่อเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบไม่สามารถสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมได้ก็จำเป็นต้องมีการ สร้างความเข้าใจกับสาธารณชนให้ทราบถึงเหตุผลเพื่อป้องกันความขัดแย้งในกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียหรือในกรณีที่ การดำเนินการกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ จำเป็นต้องได้รับความสนับสนุนช่วยเหลือจากภาครัฐ ซึ่งในทาง ปฏิบัตินั้นอาจไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากไม่ได้รับความเห็นชอบจากผู้มีอำนาจตัดสินใจ (Mallikamart, 1996) เป็นที่ยอมรับกันว่าการบริหารจัดการจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุดก็ต่อเมื่อได้รับความร่วมมืออย่างจริงจัง จากทั้งสองฝ่าย โดยเป็นการจัดการเชิงบูรณาการ ภาครัฐต้องให้ข้อมูลที่จำเป็นแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน รวมถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมพิจารณากิจกรรมหรือโครงการดังกล่าว และทำการตัดสินใจในกิจกรรมหรือโครงการนั้นๆ บนพื้นฐานข้อมูลที่รอบด้านและครอบคลุมโดยเฉพาะข้อมูล หรือความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย ส่วนภาคประชาชนจะต้องเปิดใจรับและพิจารณาข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างรอบคอบ รวมทั้งร่วมเสนอทางเลือกในการแก้ไขปัญหาและวิเคราะห์ทางเลือกนั้นๆ อย่างถี่ถ้วน (Poboon,2007)

อาจกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีคุณค่าหรือการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ประสบความสำเร็จนั้นประชาชนต้องมีส่วนร่วมด้วยความกระตือรือร้น ผู้มีส่วนได้เสียมีอำนาจต่อรองในกระบวนการ ตัดสินใจในกิจกรรมหรือโครงการนั้นๆ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดการ ทรัพยากรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และต้องเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจอย่างแท้จริงเมื่อ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการมีส่วนร่วมสามารถเข้าใจถึงความหมายของการมีส่วนร่วมที่มีอย่าง ถ่องแท้แล้วก็สามารถสร้างเกณฑ์การประเมินโดยยึดปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นพื้นฐานและสามารถที่จะ ประเมินความสำเร็จของการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นไปได้

สาเหตุของปัญหาหมอกควันภาคเหนือ

สาเหตุของปัญหาหมอกควัน เกิดขึ้นในช่วงหน้าแล้งของทุกปี ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือน พฤษภาคม พื้นที่ภาคเหนือ มักประสบกับปัญหาหมอกควัน ซึ่งมีสาเหตุหลักเกิดจากการเผาในพื้นที่เกษตร การ เผาวัชพืชริมทาง ไฟป่า และการเผาในชุมชน ก่อให้เกิดหมอกควัน ฝุ่นละออง เก้า เขม่าควัน ระบายอากาศ

บรรยากาศ ประกอบด้วย ลักษณะภูมิประเทศที่เป็นแอ่งกระทะ สภาพอากาศที่แห้งและนิ่ง ทำให้ฝุ่นละอองแขวนลอยในบรรยากาศ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัยของประชาชน บดบังทัศนวิสัย และส่งผลกระทบต่อ การท่องเที่ยว นอกจากนี้ ในช่วงเวลาดังกล่าว ยังพบการเพิ่มขึ้นของจุดความร้อนในอนุภาคแม็ซงอันเป็น สาเหตุหลักของมลพิษหมอกควันข้ามแดน ซึ่งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และกรมควบคุม มลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา มาโดยตลอด

สาเหตุของปัญหามลพิษหมอกควันโดยเฉพาะในพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัด เชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย พะเยา แม่ฮ่องสอน ลำปางแพร่ น่าน ตาก นอกจากจะมี สาเหตุมาจากไฟป่าแล้ว อีกสาเหตุหนึ่งซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญ คือ การเผาพื้นที่เพื่อทำการเกษตร การเผาในที่โล่ง การเผาวัชพืชและเศษวัสดุการเกษตรเพื่อเตรียมพื้นที่เพาะปลูกทั้งนอกและในพื้นที่ป่า ทั้งนี้ จากการตรวจติดตาม จุดความร้อน (Hotspot) จากดาวเทียม Aqua/Terra พบว่า มีปริมาณจุดความร้อน (Hotspot) เป็นจำนวนมาก ในพื้นที่ ประเทศไทย พม่า ลาว เวียดนาม และกัมพูชา ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายนของทุกปีในพื้นที่...ในพื้นที่ประเทศไทย พม่า ลาว เวียดนาม และกัมพูชา ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายนของทุกปี ประกอบกับในช่วงเวลาดังกล่าว ความกดอากาศได้แผ่ปกคลุมพื้นที่ภาคเหนือตอนบน มักจะเกิดขึ้นอุณหภูมิ ผกผัน เกิดจากการจมตัวของอากาศชั้นบน (Subsidence Inversion) ขณะที่อากาศ จมตัวลงจะเกิดการอัดตัวของอากาศทำให้เกิดความร้อน จึงเป็นชั้นของอากาศที่มีอุณหภูมิเพิ่มขึ้น และอากาศ ในชั้นนั้นจะมีการทรงตัวดี (Stable Air) เกิดเป็นชั้นปิดกั้นหรือเก็บกักอนุภาคต่างๆ ที่ฟุ้งกระจายจากพื้นโลก ส่งผลให้ปริมาณฝุ่นละอองไม่สามารถลอยขึ้นสู่ชั้นบรรยากาศที่สูงขึ้นและไม่สามารถแพร่กระจายออกไปได้ จึงเกิดการสะสมของฝุ่นละอองเป็นชั้นหนาขึ้นไปเรื่อย ๆ ก่อให้เกิดสภาพฟ้าหลัว มีหมอกควันปกคลุม และมีทัศนวิสัยต่ำกว่า 1 กิโลเมตร และสำหรับการติดตามสถานการณ์จุดความร้อน (Hotspot) ในประเทศไทย โดยดาวเทียม MODISAqua/Terra ระหว่างปี 2555 - 2557 พบว่าสัดส่วนการเกิดจุดความร้อน (Hotspot) ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ มีจำนวน 6,582 6,696 และ 6,715 จุด ตามลำดับ

สถานการณ์ปัญหาหมอกควันภาคเหนือ

จากการเฝ้าติดตามปรากฏการณ์เอลนีโญ (ENSO) อันนำมาซึ่งความแปรปรวนของภูมิอากาศ ในรูปแบบของความแห้งแล้ง ฝน และความหนาวเย็น และการเกิดพายุหมุนเขตร้อน โดยคาดการณ์ว่าในช่วง ปี 2558 นี้สถานการณ์ของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติในระยะนี้ยังอยู่ในภาวะความเป็นกลาง และปี2558 นี้ สถานการณ์ของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติในระยะนี้ยังอยู่ในภาวะความเป็นกลาง และในระยะ ปลายปีมีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปเป็นปรากฏการณ์เอลนีโญ สำหรับสภาพอากาศของประเทศไทยในระยะนี้ขึ้นอยู่กับ ตัวแปรต่าง ๆ ของฤดูกาล ดังนั้น ในปี 2558 จะต้องเฝ้าระวังและติดตามสภาพภูมิอากาศอย่างใกล้ชิด และจัดเตรียมความพร้อมในการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมไฟป่าพอสมควร รวมถึงการติดตามและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ปริมาณฝุ่นละออง จำนวนจุดความร้อน (Hotspot) ซึ่งแปลผลได้จากภาพถ่าย

ดาวเทียม ข้อมูลอุตุนิยมวิทยา อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ทิศทางและความเร็วลม ปริมาณน้ำฝน ความชื้นสัมพัทธ์ และค่าทัศนวิสัย เป็นต้น หากมีความกดอากาศสูงแผ่ลงมาปกคลุมพื้นที่เป็นเวลานานจนผิดปกติในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน 2557 ที่ผ่านมา ซึ่งส่งผลให้เกิดสภาวะที่เรียกว่า Subsidence Inversion กักควันและไออากาศร้อนจนไม่สามารถลอยขึ้นไปสู่บรรยากาศที่สูงขึ้นไปได้ทำให้ควันไฟกระจายคลุ้งอยู่ใกล้ระดับพื้นดินเกิดเป็นปัญหามลภาวะจากหมอกควัน ย่อมเกิดปัญหามลภาวะจากหมอกควันตามมาอย่างแน่นอน ไม่ว่าจะช่วงนั้นจะเป็นช่วงต้น กลาง หรือปลายของฤดูไฟป่า และไม่ว่าสถานการณ์ไฟป่าจะมีความรุนแรงมากน้อย เพียงใดก็ตาม

ผลกระทบต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือ

ในส่วนของพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนบน 9 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน และตาก ที่ต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤติหมอกควันไฟป่าทุกปีทั้งนี้ จาก ข้อมูลจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากปัญหาหมอกควัน ได้แก่ กลุ่มโรคตาอักเสบ โรคหัวใจ และหลอดเลือด โรคระบบทางเดินหายใจ และโรคผิวหนังอักเสบ ใน 8 จังหวัดภาคเหนือ ในช่วงระหว่างวันที่ 5 มกราคม - 3 พฤษภาคม 2557 พบว่ามีจำนวนผู้ป่วยรวมเกือบ 1 ล้านคน จากประชากรประมาณ 6 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 16 รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากปัญหาหมอกควัน ในช่วงระหว่างวันที่ 5 มกราคม - 3 พฤษภาคม 2557

จังหวัด	กลุ่มโรคตาอักเสบ	โรคหัวใจและหลอดเลือด	โรคระบบทางเดินหายใจ	โรคผิวหนังอักเสบ	รวม
เชียงใหม่	5,969	126,464	81,575	10,941	224,949
ลำพูน	2,810	60,037	45,582	39,30	112,395
ลำปาง	4,993	87,781	62,225	5,325	160,324
แม่ฮ่องสอน	1,248	16,896	16,521	1,861	36,526
เชียงราย	6,095	91,038	80,154	7,033	184,320
พะเยา	4,397	36,778	83,881	3,605	88,661
แพร่	1,670	43,223	21,416	2,305	68,614
น่าน	3,015	45,301	27,006	2,308	77,630

ในปี 2557 สถานการณ์คุณภาพอากาศใน 9 จังหวัดภาคเหนือ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึง 30 เมษายน 2557 พบว่า ปริมาณฝุ่นละอองเฉลี่ย 24 ชั่วโมง สูงสุด ณ เวลา 00.00 น. มีค่าเท่ากับ 318 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (ที่ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในวันที่ 21 มีนาคม 2557) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2556 ช่วงเวลาเดียวกัน ปริมาณฝุ่นละอองมีค่าสูงสุดเท่ากับ 432 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (ที่ตำบลจองคำ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในวันที่ 21 มีนาคม 2556) จะเห็นว่าปริมาณฝุ่นละอองสูงสุดมีค่าลดลง นอกจากนี้ หากพิจารณาในรายจังหวัด พบว่าจังหวัดเชียงราย ลำพูน แพร่ และน่าน มีปริมาณฝุ่นละอองสูงสุดลดลงเช่นกัน รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน เฉลี่ย 24 ชั่วโมง ใน 9 จังหวัดภาคเหนือ ระหว่างวันที่ 1 มกราคม - 30 เมษายน 2557

จังหวัด	ปริมาณฝุ่นละอองสูงสุด (ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร)		จำนวนวันที่เกินมาตรฐาน	
	ปี 2556	ปี 2557	ปี 2556	ปี 2557
เชียงราย	308	253	29	21
เชียงใหม่	229	275	21	21
ลำพูน	192	175	12	11
ลำปาง	337	229	30	37
แพร่	225	184	27	23
น่าน	264	159	21	22
พะเยา	208	298	16	22
แม่ฮ่องสอน	432	318	35	23
ตาก	113	144	0	5
รวม	432	318	45	47

ปริมาณฝุ่นละอองในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ 9 จังหวัด ในช่วงเดือนมกราคมถึง เดือนเมษายน พบปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน หรือ PM10 พบว่าทั้ง 9 จังหวัด ที่มีมลพิษ หมอกควันในอากาศเกินค่ามาตรฐานคุณภาพอากาศโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมีผลกระทบต่อ สุขภาพ โดยจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีมากที่สุด วัดได้ 324 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (วันที่ 22 มีนาคม 2557) และจำนวนที่มีค่าเกินมาตรฐานสะสมตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเมษายน รวมจำนวน 47 วัน เพิ่มขึ้นจากปี 2556

3. แนวคิดเกี่ยวกับหมอกควัน

หมอกควัน (วิจารณ์ สิมาฉายา , 2522) หมายถึง การสะสมของควันหรือฝุ่นในอากาศ ส่วนใหญ่เกิดจากเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร และไฟป่า หมอกควันจัดเป็นมลพิษทางอากาศอย่างหนึ่งในบรรดาสารต่างๆ ที่ปะปนอยู่ในอากาศ หมอกควันจัดเป็นฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน (PM 10) ซึ่งมีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ความเป็นอันตรายของฝุ่นละอองต่อสุขภาพขึ้นอยู่กับขนาดของฝุ่นละออง ความเข้มข้น และระยะเวลาที่สัมผัส รวมทั้งสภาพร่างกายของผู้รับแต่ละคนด้วย

ในพื้นที่ภาคเหนือโดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และลำพูนที่มีลักษณะภูมิประเทศเป็นแอ่งกระทะ เมื่อเกิดการสะสมของมลพิษประจวบกับความกดอากาศสูงหรือมวลอากาศเย็นค่อนข้างแรงจากประเทศจีนแผ่

ลงมาปกคลุม อุณหภูมิและความชื้นทำให้เกิดหมอกในตอนเช้า เมื่อหยดน้ำในอากาศรวมตัวกับฝุ่นละอองและสารพิษในอากาศจึงเกิดหมอกควัน หรือ Smog (Smoke + fog) ขึ้น ทำให้เกิดสภาพฟ้าหลัวเหมือนมีหมอกควันปกคลุมไปทั้งเมือง การบุกรุกเผาทำลายป่าไม้เพื่อประโยชน์ของบุคคลและกลุ่มบุคคล และการเผาที่มีมากเกินไปจนควบคุมไม่ได้ ประกอบกับการเผาเศษวัสดุทางการเกษตรเพื่อเตรียมพื้นที่ในการทำการเกษตรในฤดูกาลต่อไป นอกจากนี้ยังมีการเผาเพื่อกำจัดขยะบริเวณชานเมืองและในตัวเมืองก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาหมอกควันดังกล่าว จึงต้องให้มีการรณรงค์และทำความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง ผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะผลกระทบต่อสุขภาพที่มีปริมาณผู้เป็นโรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจเป็นเพิ่มขึ้นและสอดคล้องกับปริมาณมลพิษทางฝุ่นละอองที่เกิดจากการเผาในพื้นที่โล่งที่มีความเข้มข้นสูงและระยะเวลาสะสมในอากาศที่ยาวนาน สถานการณ์จะเลวร้ายขึ้นไปอีกถ้าหากไม่มีมาตรการและการดำเนินการที่ดีเพียงพอในการลดปัญหาหมอกควันที่เกิดขึ้นและอาจจะเป็นตัวทำลายการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจของภาคเหนือตลอดจนผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่

ผลกระทบหมอกควันไฟป่า

ผลกระทบของหมอกควันและไฟป่าที่เกิดขึ้นในพื้นที่ภาคเหนือ สรุปได้ดังนี้

1. ผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย

ปัญหาหมอกควันทำให้คนที่อยู่ในที่โล่งนานๆ มีอาการแสบตา ตาแดง น้ำตาไหล คอแห้ง ระคายคอ หายใจติดขัด เหนื่อยง่ายและแน่นหน้าอก ผลศึกษาข้อมูลผู้ป่วยนอกในกลุ่มเสี่ยงเป็นโรคมะเร็งปอดทางเดินหายใจ โรคหัวใจ และหอบหืดที่เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ในปี 2550 จากคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่าระดับค่าฝุ่นขนาดเล็กที่มีปริมาณเกิน 50 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตรขึ้นไปจะส่งผลให้จำนวนผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงที่ป่วยเป็นโรคหอบหืดและถุงลมโป่งพองสูงขึ้นไปถึง 3.5 เท่า ขณะที่ประชาชนทั่วไปจะมีอัตราเสี่ยงต่อการเสียชีวิตเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 0.25 เมื่อค่าฝุ่นละอองขนาดเล็กเพิ่มขึ้นในทุก ๆ 10 ไมโครกรัมและมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ดำเนินการวิจัยการหาความสัมพันธ์ของฝุ่นละอองกับอัตราการป่วยและเสียชีวิตของประชาชนในเชียงใหม่และลำพูน พบค่าเฉลี่ยรายวันของฝุ่นละอองขนาด 2.5 ไมครอนในเชียงใหม่ที่สูงกว่ามาตรฐานของสหรัฐอเมริกา 3-6 เท่า ผู้ป่วยโรคระบบทางเดินหายใจในเชียงใหม่เพิ่มขึ้นทุกปี ฝุ่นขนาดเล็กจะทำให้หลอดเลือดหัวใจตีบตัน ซึ่งอาจสัมพันธ์กับการเสียชีวิตเพิ่มขึ้น เช่น ที่โรงพยาบาลสารภี เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่พบปริมาณฝุ่นละอองสูงในเชียงใหม่ (คณะวิจัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งมี ผศ.ดร.มงคล ราชะนาคร เป็นหัวหน้าโครงการ)

สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อมรายงานว่าฝุ่นควันหรือฝุ่นขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอนที่เกิดจากการเผาไหม้จะส่งผลกระทบทำให้มีอาการทางระบบทางเดินหายใจและอาการทางสายตา นอกจากนี้ยังทำให้เกิดโรคหัวใจมากขึ้นด้วย โดยฝุ่นจะเข้าไปยังปอดในถุงลมเมื่อสิ่งแปลกปลอมเข้าไปทำให้เม็ดเลือดขาวเข้าไปกำจัดสิ่งแปลกปลอมนี้และเกิดการอักเสบในหลอดเลือดได้ ก่อให้เกิดอันตรายต่อปอด เช่น การอักเสบของถุงลมปอดและบางรายอักเสบมากจนทำให้เกิดการหายใจลำบากจนถึงขั้นภาวะวิกฤติได้ หรืออาจทำให้หลอดเลือดหัวใจอักเสบได้ ซึ่งฝุ่นควันที่เกิดจากการเผาไหม้ในบริเวณภาคเหนือก็ทำให้เกิดอาการได้ เช่นเดียวกับกับฝุ่นควันจากท่อไอเสียรถยนต์ใน กทม. และยังพบว่าหากเพิ่มปริมาณฝุ่นทุก 10 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตรจะทำให้เพิ่มอัตราการตายทุกสาเหตุร้อยละ 4.5 เพิ่มอัตราการตายจากโรคระบบทางเดินหายใจร้อยละ 9.8 เพิ่มอัตราการตายจากโรคหัวใจและหลอดเลือดร้อยละ 3.9 เพิ่มอัตราการตายในผู้สูงอายุที่มากกว่า 65 ปี ถึงร้อยละ 5.4 ด้วย โดยเฉพาะผู้ที่มีปัญหาเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจมาก่อนเช่น ภูมิแพ้ หอบหืด ถุงลมโป่งพองและโรคหัวใจ (สมเกียรติ ศิริรัตนพฤกษ์ , 2522)

2. ผลกระทบต่อการจราจรและการท่องเที่ยว

ปัญหาหมอกควันและไฟป่าที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อทั้งธุรกิจท่องเที่ยวและธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้อง เนื่องกันเนื่องจากในช่วงที่เกิดปัญหาหมอกควันดังกล่าวสายการบินได้มีการงดเที่ยวบินบางเที่ยวบิน โดยเหตุผลเพื่อความปลอดภัยของผู้โดยสาร นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อการสัญจรบนเส้นทางหลวงระหว่างจังหวัดด้วย รวมทั้งข่าวสารเกี่ยวกับปริมาณหมอกควันและฝุ่นละอองที่มีผลกระทบต่อคุณภาพของอากาศอาจส่งผลให้นักท่องเที่ยวงดหรือเลื่อนแผนการท่องเที่ยวออกไป บริษัท ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด ได้คาดว่าถ้าปัญหาหมอกควันที่ปกคลุมในเขตภาคเหนือยังเป็นไปอย่างต่อเนื่องจนถึงช่วงสงกรานต์และกระจายไปจังหวัดต่างๆ ในภาคเหนือ ในแต่ละปีนี้จะสร้างความเสียหายต่อธุรกิจการท่องเที่ยวโดยได้ประเมินจากจำนวนนักท่องเที่ยวและค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในช่วงดังกล่าวเฉพาะในจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญคือ เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน และเชียงราย โดยคาดว่าปัญหาหมอกควันและฝุ่นละอองขนาดเล็กจะทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวใน 3 จังหวัดนี้ในช่วงเดือนมีนาคม – เมษายน 2550 จะเท่ากับ 1.05 ล้านคน ซึ่งส่งผลให้ทั้งสามจังหวัดนี้สูญเสียเงินที่จะสะพัดจากการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวไปสู่ธุรกิจบริการต่างๆ ประมาณเกือบ 2,000 ล้านบาท หรือลดลงประมาณร้อยละ 25.0 ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงเดือนมีนาคม – เมษายน ของทุกปีเป็นช่วงที่มีวันหยุดยาว รวมทั้งยังเป็นช่วงปิดเทอมภาคฤดูร้อนและเป็นช่วงเทศกาลท่องเที่ยวที่สำคัญของภาคเหนือ โดยเฉพาะเทศกาลสงกรานต์ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย , 2550)

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ปัญหาหมอกควัน รวมทั้งปัญหาฝุ่นละอองและมลพิษทางอากาศจากฝุ่นละอองเป็นเรื่องที่ต้องแก้ไข โดยอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งคนในเมืองและคนบนดอย ทั้งภาครัฐและเอกชน และสถาบันทางวิชาการ สถานการณ์ปัญหาหมอกควันที่เกิดขึ้นในที่ผ่านมาจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและเป็นสาเหตุหนึ่งของสภาวะโลกร้อนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นจึงได้ติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด และประชุมหารือกับผู้ว่าราชการจังหวัดและหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดมาตรการในการแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน โดยในส่วนของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มอบหมายให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช และกรมป่าไม้ ฝ้าระวังและควบคุมไฟป่า รวมทั้งร่วมมือกับชาวบ้านในพื้นที่ร่วมเป็นพนักงานดับไฟป่าและเพิ่มมาตรการเข้มงวดกับบุคคลที่เข้าไปทำกิจกรรมต่าง ๆ ในเขตพื้นที่ป่าและบริเวณติดต่อกันโดยให้เพิ่มความระมัดระวังในการประกอบกิจกรรมที่ต้องจุดไฟ และการนำเชื้อเพลิงเข้าพื้นที่สำหรับมาตรการเร่งด่วนที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการควบคู่กันไปในช่วงนี้คือกระทรวงมหาดไทยให้พิจารณาประกาศพื้นที่ภัยพิบัติในจังหวัดที่ประสบปัญหาวิกฤติสถานการณ์หมอกควันในระดับที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เพื่อให้มีการจัดสรรงบประมาณช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤติสถานการณ์หมอกควัน ในส่วนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยสำนักฝนหลวงและการบินเกษตรให้พิจารณาจัดตั้งหน่วยปฏิบัติการฝนหลวงในพื้นที่ภาคเหนือโดยสำนักฝนหลวงและการบินเกษตรให้พิจารณาจัดตั้งหน่วยปฏิบัติการฝนหลวงในพื้นที่ภาคเหนือ เพื่อทำฝนหลวงและสร้างความชุ่มชื้นในพื้นที่เมื่อสภาวะอากาศเอื้ออำนวย ส่วนกระทรวงคมนาคมให้กำชับหน่วยงานรับผิดชอบเส้นทางทางหลวงทุกสาย ให้ทำการกำจัดวัชพืชบริเวณทางหลวงอย่างสม่ำเสมอตลอดช่วงหน้าแล้ง โดยห้ามใช้วิธีจุดไฟเผาวัชพืชโดยเด็ดขาด รวมทั้งหามาตรการป้องกันการเกิดไฟและการดับไฟที่เกิดขึ้นบริเวณริมทางหลวง เพื่อลดหมอกควัน ป้องกันอุบัติเหตุ และป้องกันการลุกลามของไฟไปยังพื้นที่ป่าด้วย ในส่วนของ

กระทรวงการต่างประเทศให้แจ้งประสานไปยังประเทศในอนุภูมิภาคแม่โขง คือ พม่า ลาว เวียดนาม และ กัมพูชา เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาการเผาในที่โล่งในแต่ละประเทศ สำหรับกระทรวงกลาโหมให้การสนับสนุนกำลังในการเฝ้าระวังและตรวจติดตามจุดเกิดไฟ นอกจากนี้กระทรวงพลังงานควรส่งเสริมการใช้เศษวัสดุที่ต้องการเผาเข้ามาเป็นเชื้อเพลิงผลิตกระแสไฟฟ้า ควบคู่ไปกับการพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีกำจัดวัชพืชหรือเถ้ากลบที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และการนำมาผลิตปุ๋ยอินทรีย์บำรุงดินในพื้นที่ นอกจากนี้การสร้างความรู้ความเข้าใจกับเกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน จำเป็นจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและขยายเครือข่ายให้กว้างขวางขึ้น การพิจารณาในการจัดระเบียบการเผาในระยะแรกที่มีระบบอนุญาต การติดตามตรวจสอบและประเมินผลเพื่อลดปัญหามลพิษและหมอกควันในบางช่วงเวลาที่มีการเผาในที่โล่งเป็นจำนวนมาก ในขณะเดียวกันก็ต้องดำเนินการในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดและเป็นธรรม

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มงคล จันส่อง (2544) ได้ศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ อายุ และ ความคาดหวังผลประโยชน์ที่จะได้รับการมีส่วนร่วม กล่าวโดยสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมนั้นขึ้นอยู่กับตัวแปรหลายอย่างได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่ม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ และ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

วิไลลักษณ์ สุวจิตตานนท์ (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาประชาชนในเขตเทศบาลพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการดูแลรักษาและ ด้านการค้นพบสาเหตุของปัญหา อยู่ในระดับสูงด้านการปฏิบัติงานด้านการวางแผนดำเนินงาน และ ด้านการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง

มณฑล เอกอศุศลพันธ์ (2553) ได้ศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาตลาดน้ำตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานครผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบริเวณตลาดน้ำตลิ่งชัน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงตามลำดับ ดังนี้ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและปรับปรุงแก้ไข ตามลำดับ

สุภัคจารีย์ เชื้อยัง (2553) ได้วิจัยเรื่องบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้วและประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควัน พบว่าสาเหตุของปัญหาหมอกควันที่เกิดขึ้นในตำบลดอนแก้วนั้นมาจากการเผาขยะในครัวเรือน การเผาไร่และสิ่งการเก็บเกี่ยว การเผาป่าและจากสาเหตุอื่นๆ เช่น ควันจากยานพาหนะ ฝุ่นละอองและควันไฟที่ลอยมาจากที่อื่น โดยองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้วมีบทบาทสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันโดยทางตรง คือ การตราข้อบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมไฟป่าและฝุ่นละอองจากการเผามาบังคับใช้การประชาสัมพันธ์โทษของการเผา และบทบาททางอ้อมคือ การแก้ไขปัญหาการจัดขยะในพื้นที่ทางเลือกที่มีรูปแบบใกล้เคียง 8 กลุ่ม รูปแบบทางเลือก ประกอบด้วย

กลุ่มรูปแบบทางเลือกที่ 1 การจัดการพื้นที่เพาะปลูก ประกอบด้วยการปลูกพืชแบบไม่ไถ ไม่เผา และการไถกลบตอซัง/ซุดหลุมฝัง

กลุ่มรูปแบบทางเลือกที่ 2 การให้ชุมชนใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่า ประกอบด้วย การขอทำประโยชน์การโดยการ “เช่าป่า” และการให้สิทธิทำกิน (สทก.) ธนาคาร์ตันไม้ การสร้างสวนป่า (องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้) และป่าชุมชน/โฉนดชุมชน

กลุ่มรูปแบบทางเลือกที่ 3 การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ประกอบด้วย การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ระดับครัวเรือนหรือชุมชนขนาดเล็ก การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ระดับอุตสาหกรรม การใช้เครื่องบดย่อยกิ่งไม้แยะการนำเศษวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร ขยะอินทรีย์ไปทำปุ๋ยอินทรีย์โดยใส่เดือนดิน

กลุ่มรูปแบบทางเลือกที่ 4 การจัดการขยะ ประกอบด้วย การจัดการขยะในครัวเรือน

กลุ่มรูปแบบทางเลือกที่ 5 การใช้บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) เป็นศูนย์กลาง ประกอบด้วย การใช้บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) เป็นศูนย์กลาง

กลุ่มรูปแบบทางเลือกที่ 6 พลังงานทางเลือก ประกอบด้วย การทำถ่านอัดแท่งจากเศษซากซึ่งข้าวโพด เชื้อเพลิงเขียว โรงไฟฟ้าชีวมวล และพลังงานชีวมวล

กลุ่มรูปแบบทางเลือกที่ 7 การป้องกันการเผาในพื้นที่รกร้างและเขตทาง ประกอบด้วย การบริหารจัดการพื้นที่รกร้างและการป้องกันการเผาในเขตทาง

กลุ่มรูปแบบทางเลือกที่ 8 กองทุนเพื่อสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย การจัดตั้งกองทุนเพื่อการป้องกันไฟป่าและคาร์บอนเครดิต

อำเภอ เกษมพิทักษ์พงษ์ (2553) ได้วิจัยเรื่องพฤติกรรมและความตระหนักในการจัดการหมอกควันในเขตเทศบาลเมืองลำพูน พบว่าประชาชนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับหมอกควันจากสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เสียงตามสาย เจ้าหน้าที่และเพื่อนบ้านเนื่องจากเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย ความตระหนักในการจัดการปัญหาหมอกควันของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองลำพูนมีอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความตระหนักมากในระดับเกี่ยวกับอันตรายจากหมอกควันและการสูดหมอกควันทำให้เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น โรคระบบทางเดินหายใจและโรคหอบหืดรุนแรงขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าประเภทของลักษณะที่อยู่อาศัยมีผลต่อพฤติกรรมการเผาวัสดุทางการเกษตร เนื่องจากมีปริมาณมาก เกิดจากความเคยชินและเป็นวิธีที่ง่ายต่อการกำจัดในส่วนของ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเผาควรสร้างจิตสำนึกให้แก่เยาวชนเพื่อนำไปปรับใช้กับครอบครัว เมื่อปฏิบัติจนเคยชินแล้วจะทำให้ลดพฤติกรรมการเผาได้ ซึ่งอาจจะใช้ระยะเวลาและควรส่งเสริมให้คนในชุมชนร่วมกันลดการเผาโดยการประกวดชุมชนปลอดการเผาและมีรางวัลให้เพื่อการจัดการหมอกควันอย่างยั่งยืน ส่วนการบังคับใช้กฎหมายไม่ใช่ทางออกที่เหมาะสมสำหรับชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

กาญจนา นาละพินธุและคณะ (2524) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมการเผาในที่โล่งของชุมชนชนบทและใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการควบคุมการเผาในที่โล่ง โดยมีพื้นที่ศึกษาอำเภอภูมทาวปี จังหวัดอุดรธานี พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้และความเข้าใจถึงผลกระทบของการเผาในระดับที่ดี ประชาชนยินดีให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาในเบื้องต้นของการดำเนินการประชาชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการลดการเผาในเขตพื้นที่ชุมชน ประกอบกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความร่วมมือและได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้มีการออกเทศบัญญัติเพื่อควบคุมการเผาและได้ถูกนำมาใช้ควบคู่กันกับการจัดการขยะชุมชนของทางเทศบาลทำให้สามารถลดการเผาขยะครัวเรือนลง แนวทางการแก้ไขปัญหาคำเป็นต้องใช้มาตรการในหลายๆ ด้านและความร่วมมือจากหน่วยงานหลายภาคส่วน ทั้งจากโรงงานอุตสาหกรรม ผู้รับซื้อผลผลิต นายทุนเจ้าของไร่และหน่วยงานภาครัฐที่จะต้องเข้ามามีบทบาทให้เกิดการแก้ไขปัญหเผาในที่โล่งอย่างแท้จริง

ัญญาพนพร สุกสุด (2554) ได้วิจัยเรื่องการวิเคราะห์วาทกรรมกรณีปัญหาหมอกควันปกคลุมจังหวัดเชียงใหม่ของผู้ได้รับผลกระทบและการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนท้องถิ่น พบว่าสื่อมวลชนท้องถิ่นคือหนังสือพิมพ์เชียงใหม่และหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ ได้นำเสนอข่าวเกี่ยวกับปัญหาหมอกควันปกคลุมจังหวัดเชียงใหม่ในช่วงวันที่ 1-31 มีนาคม 2550 หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์นำเสนอข่าวเกี่ยวกับสภาพมลพิษทางอากาศกรณีหมอกควันปกคลุมจังหวัดเชียงใหม่รวมทั้งสิ้น 61 ข่าว แบ่งเป็นข่าวหน้า 1 จำนวน 24 ข่าวและเนื้อหาประเภทอื่นๆ ภายในฉบับ ได้แก่ บทความ รายงานพิเศษ และคอลัมน์ต่าง ๆ จำนวน 37 ข่าว ส่วนหนังสือพิมพ์เชียงใหม่นิวส์นำเสนอข่าวเกี่ยวกับสภาพมลพิษทางอากาศกรณีหมอกควันปกคลุมเมืองเชียงใหม่รวมทั้งสิ้น 45 ข่าว แบ่งเป็นข่าวหน้า 1 จำนวน 22 ข่าว และเนื้อหาประเภทอื่นๆ ภายในฉบับจำนวน 23 ข่าว

นันทวัน แก้วไชยหาญ (2554) ได้วิจัยเรื่องการรับรู้ความเสี่ยงต่อสุขภาพในภาวะหมอกควันของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่าการรับรู้ถึงที่มาและสาเหตุการเกิดภาวะหมอกควัน มีการรับรู้ในเรื่องภาวะหมอกควันมากโดยที่ความรู้จากการรับรู้ที่ได้มาจากการเข้าร่วมอบรมจากเทศบาลนครเชียงใหม่และรับรู้จากสื่อที่มีอยู่ เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น โดยที่การรับรู้ที่กลุ่มตัวอย่างได้รับนั้นเป็นการรับรู้ในเนื้อหาเบื้องต้น ที่สามารถเห็นได้จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 โดยส่วนใหญ่รับรู้สาเหตุหลักมาจากการเผาขยะ และการเผาป่าเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เห็นและสัมผัสได้อย่างชัดเจนความรู้ ความเข้าใจถึงความเสี่ยงต่อสุขภาพของภาวะหมอกควัน

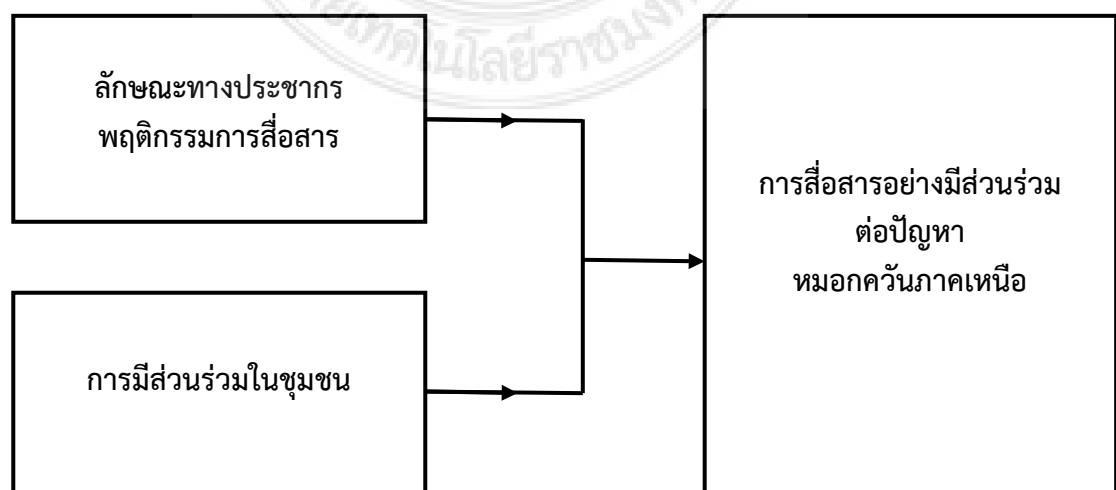
อรรวรรณ หลังสัน (2554) ได้วิจัยเรื่องศักยภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหามอกควันในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าศักยภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในด้านการป้องกันมีศักยภาพในด้านการป้องกันในระดับมาก ด้านการเตรียมพร้อมพบว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีศักยภาพในด้านการช่วยเหลือขณะเกิดภัยในระดับปานกลางและด้านการฟื้นฟูพบว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหามอกควันพบว่าด้านการป้องกันปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งมีความสัมพันธ์กับศักยภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหามอกควันพบว่าด้านการป้องกันปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งมีความสัมพันธ์กับศักยภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านด้านการเตรียมพร้อมพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องอายุมีความสัมพันธ์กับศักยภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและด้านการฟื้นฟูพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องของอายุมีความสัมพันธ์กับศักยภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหามอกควัน

ศิริพร พรธพัฒน์กุล (2555) ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหามอกควันกาดเซาะชายฝั่งทะเลอ่าวไทยฝั่งตะวันตกในพื้นที่ตำบลแหลมใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ส่วนร่วมในผลประโยชน์ และส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล แต่ไม่มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและวางแผน โดยมีปัจจัยสำคัญของการมีส่วนร่วมคือ 1) ชาวบ้านเห็นความสำคัญของการป้องกันการกาดเซาะชายฝั่งทะเลจากการทำงานวิจัยชุมชน และ 2) ต้องการปกป้องที่ดินทำกินและวิถีการประกอบอาชีพ ด้วย 3) ชาวบ้านมีความสัมพันธ์ภายในชุมชนที่ดีต่อกัน และ 4) ได้รับการสนับสนุนงบประมาณและองค์ความรู้จากองค์กรภายนอก 5) ตามข้อกำหนดตามกฎหมายและนโยบายของภาครัฐ ในการให้ประชาชนในพื้นที่ดำเนินการเข้ามามีส่วนร่วมโดยมี 6) กลุ่มผู้นำที่กระตุ้น

และสนับสนุนให้ชาวบ้านร่วมดำเนินการส่งผลให้ 7) ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มจากการปักไม้ นอกเหนือจากรายได้จากการทำประมงเป็นอาชีพหลัก ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการโครงการเกิดจาก 1) ชาวบ้านส่วนหนึ่งไม่เห็นความสำคัญของการป้องกันกำจัดเขาะชายฝั่ง 2) การมีส่วนร่วมในการปักไม้เพื่อต้องการรายได้มากกว่าการป้องกันและแก้ไขปัญหายาชายฝั่งทะเลอีกทั้งยัง 3) มีกลุ่มทางการเมืองในชุมชนเกิดขึ้น รวมถึง 4) การขาดประสบการณ์ในการบริหารจัดการโครงการถึงแม้จะทำให้โครงการประสบผลสำเร็จแต่อาจดำเนินการต่อไปอย่างไม่ยั่งยืน ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยพบว่าควรมีการสร้าง ความเข้าใจกับชาวบ้านและพัฒนาทักษะในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งมีการกำหนดบทบาทและภาระงานที่ชัดเจนระหว่างหน่วยงานภาครัฐและชุมชนเพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกันและเกิดประโยชน์ต่อชุมชนมากที่สุดและพัฒนาศักยภาพชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองในการจัดการหรือแก้ไขปัญหาชุมชน โดยไม่รบกวนงบประมาณจากภาครัฐหรือเอกชนในการดำเนินการและสร้างความเข้าใจและให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนโดยทั่วไปเพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญและร่วมผลักดันส่งเสริมการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกล่าวได้ว่ามลพิษทางอากาศหมอกควันที่เกิดจากการเผาในที่โล่งเกิดจากหลายสาเหตุ ทั้งการเผาในพื้นที่ป่า การเผาในพื้นที่ทำการเกษตร การเผาในพื้นที่ชุมชน การเผาบริเวณข้างทาง รวมทั้งเหตุผลอื่นๆ อาทิการกลั่นแกล้งเจ้าหน้าที่ เป็นต้นในปัจจุบันหมอกควันถือว่าเป็นมลพิษทางอากาศที่มีความสำคัญและก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ เศรษฐกิจ/การท่องเที่ยวและการคมนาคม เป็นต้น ซึ่งแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันที่สำคัญทุกภาคส่วนต้องเข้ามา มีบทบาทและมีส่วนร่วมอย่างครอบคลุม ประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นคนที่มีความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและรู้ถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับโอกาสหรือมีรูปแบบที่ทำให้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง กระบวนการที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจะต้องมีความโปร่งใส มีความเพียงพอของทรัพยากร มีข้อมูลที่เพียงพอและสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ รวมทั้งมีความครอบคลุมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาถึงรูปแบบของการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อนำไปสู่แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริง

กรอบที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสื่อสารและการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่” โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารหนังสืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามต้องมีอายุระหว่าง 11 – 25 ปี ผู้วิจัยกำหนดบริเวณที่เก็บแบบสอบถาม โดยเน้นบริเวณที่เป็นสถานที่ชุมนุมชนและสถานศึกษา ดังนี้

1. โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย
2. โรงเรียนวัดโนนทัยพายัพ
3. โรงเรียนกาวิลละวิทยาลัย
4. โรงเรียนหอพระ
5. โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย
6. โรงเรียนพระธาตุย
7. โรงเรียนดาราววิทยาลัย
8. โรงเรียนปรีณส์รอแยลล์วิทยาลัย
9. โรงเรียนวชิรวิทย์
10. โรงเรียนศรีธนาพาณิชยการเชียงใหม่
11. โรงเรียนไทยโรจนวิทยา
12. โรงเรียนพาณิชยการลานนา
13. โรงเรียนโปลิเทคนิคลานนา
14. โรงเรียนพาณิชยการเชียงใหม่
15. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
16. โรงเรียนเมตตาศึกษา
17. โรงเรียนธรรมราชศึกษา
18. โรงเรียนเมโทรเทคโนโลยี
19. โรงเรียนศิริมงคลานุสรณ์
20. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
21. โรงเรียนเรยีนาเชลีวิทยา
22. วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่
23. โรงเรียนเซตุพนศึกษา
24. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
25. มหาวิทยาลัยพายัพ
26. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
27. ศูนย์การค้ากาดสวนแก้ว
28. ศูนย์การค้าเซ็นทรัลเชียงใหม่ แอร์พอร์ต

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 400 คน จากสูตรคำนวณมาเน่ การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการกำหนดโดยอาศัยการเปิดตารางสำเร็จของ Taro Yamane (Taro Yamane, 1967) ที่ความเชื่อมั่น 95% ความผิดพลาดไม่เกิน 5%

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ	n	=	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N	=	ขนาดของประชากร (874,573 คน)
	e	=	ความน่าจะเป็นของความผิดพลาดที่ยอมรับได้ (0.05)
ผลจากการคำนวณ		=	399.81

ดังนั้น จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา จำนวน 400 ตัวอย่าง

2. กลุ่มตัวอย่าง

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

วิธีการสุ่มตัวอย่างที่ใช้วิธีการวิจัยครั้งนี้ คือ การสุ่มนักเรียน นิสิตนักศึกษาที่มีอายุตั้งแต่ 11-25 ปีขึ้นไปในจังหวัดเชียงใหม่ ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- 2.1 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งพวก (Stratified Random Sampling) ทำการแบ่งสถานศึกษา ออกเป็นโรงเรียนและสถาบัน
- 2.2 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบธรรมดา (Simple Random Sampling) ทำการจับฉลากเลือกกลุ่มตัวอย่าง ตามประเภทสถานศึกษา
- 2.3 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกำหนดกลุ่มตัวอย่าง (Quota Sampling) ใช้จำนวนสัดส่วนที่เท่ากันคือ โรงเรียนและสถาบัน อย่างละ 200 ตัวอย่าง
- 2.4 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ทำการเก็บข้อมูลในเขตพื้นที่ที่กำหนด ให้ได้กลุ่มตัวอย่างครบ ตามจำนวนที่ต้องการ

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แจกแจงตามสมมติฐานได้ดังต่อไปนี้

<u>สมมติฐานข้อที่ 1</u> :	พฤติกรรมการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือ
ตัวแปรอิสระ	ลักษณะทางประชากร
ตัวแปรตาม	พฤติกรรมการสื่อสาร
	การมีส่วนร่วมต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยได้สร้างแบบสอบถามแบบปลายปิด (Close-Ended) และคำถามปลายเปิด ซึ่งแบ่งรายละเอียดออกเป็น 3 ส่วน มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามลักษณะปลายเปิด เช่น คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการสื่อสาร การมีส่วนร่วมในชุมชน ปัญหาหมอกควันภาคเหนือ ใช้ลักษณะคำถามแบบมาตราส่วน 5 ระดับ โดยใช้ลักษณะ Likert Scale คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการสื่อสาร

ส่วนที่ 3 คำถามปลายเปิด

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ในการเก็บแบบสอบถามจะมอบหมายให้ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นผู้กรอกแบบสอบถามเองและขอรับคืนทันทีที่ตอบเสร็จ โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมด ประมาณ 90 วัน คือ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ ถึง 30 เมษายน พ.ศ. 2558

โดยให้ค่าคะแนนดังต่อไปนี้คือ

1) ความบ่อยครั้งในการใช้สื่อ

วันละ 2-3 ครั้ง (มากกว่า 1 ครั้ง)	5	คะแนน
วันละ 1 ครั้ง	4	คะแนน
สัปดาห์ละ 4 -6 ครั้ง	3	คะแนน
สัปดาห์ละ 1 -3 ครั้ง	2	คะแนน
น้อยกว่านี้ หรือบางสัปดาห์ไม่ได้ใช้	1	คะแนน

นำมาหาค่าเฉลี่ย จากนั้นนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมายของข้อมูล ซึ่งเกณฑ์ในการแปลความหมายของข้อมูลมีดังต่อไปนี้

เกณฑ์	แปลความหมาย
1.00 – 1.50	ปริมาณการใช้อยู่ในระดับต่ำมาก
1.51 – 2.50	ปริมาณการใช้อยู่ในระดับต่ำ
2.51 – 3.50	ปริมาณการใช้อยู่ในระดับปานกลาง
3.51 – 4.50	ปริมาณการใช้อยู่ในระดับสูง
4.51 – 5.00	ปริมาณการใช้อยู่ในระดับสูงมาก

2) ระยะเวลาในการใช้สื่อแบ่งออกเป็น

121-180 นาทีขึ้นไป	5	คะแนน
61-120 นาที	4	คะแนน
31-60 นาที	3	คะแนน
11-30 นาที	2	คะแนน
5-10 นาที	1	คะแนน

นำมาหาค่าเฉลี่ย จากนั้นนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมายของข้อมูล ซึ่งเกณฑ์ในการแปลความหมายของข้อมูลมีดังต่อไปนี้

เกณฑ์	แปลความหมาย
1.00 – 1.50	ปริมาณการใช้สื่อในระดับต่ำมาก
1.51 – 2.50	ปริมาณการใช้สื่อในระดับต่ำ
2.51 – 3.50	ปริมาณการใช้สื่อในระดับปานกลาง
3.51 – 4.50	ปริมาณการใช้สื่อในระดับสูง
4.51 – 5.00	ปริมาณการใช้สื่อในระดับสูงมาก

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า rating scale 5 ระดับ

เกณฑ์การให้คะแนนเพื่อการวิเคราะห์ จากคำตอบตอนที่ 3 ให้ค่าคะแนนดังต่อไปนี้

เป็นประจำ	5	คะแนน
บ่อย	4	คะแนน
เป็นครั้งคราว	3	คะแนน
นานๆครั้ง	2	คะแนน
ไม่เคย	1	คะแนน

นำมาหาค่าเฉลี่ย จากนั้นนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมายของข้อมูล ซึ่งเกณฑ์ในการแปลความหมายของข้อมูลมีดังต่อไปนี้

เกณฑ์	แปลความหมาย
1.00 – 1.50	มีส่วนร่วมในชุมชนระดับน้อยที่สุด
1.51 – 2.50	มีส่วนร่วมในชุมชนระดับน้อย
2.51 – 3.50	มีส่วนร่วมในชุมชนระดับปานกลาง
3.51 – 4.50	มีส่วนร่วมในชุมชนระดับมาก
4.51 – 5.00	มีส่วนร่วมในชุมชนระดับสูงมาก

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะพฤติกรรมการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในชุมชนทางสังคมมีลักษณะ เป็นคำถามปลายเปิด (Open – end Form) ใช้การสัมภาษณ์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติดังนี้

1. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 หาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยจะต้องมีเนื้อหาที่ต้องการวัดได้อย่างถูกต้อง โดยให้ผู้ที่มีความชำนาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC)

1.2 หลังจากสร้างแบบสอบถามและปรับปรุงเสร็จแล้ว นำแบบสอบถามไปทำการทดสอบ(Pilot Test) เพื่อแสดงความเชื่อถือได้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 คน เพื่อทดสอบว่าคำถามแต่ละข้อ แต่ละตอนในแบบสอบถามสามารถสื่อความหมายได้ตรงตามที่ต้องการหรือไม่ คำถามเหมาะสมหรือไม่ ยากหรือง่ายต่อความเข้าใจซึ่งเป็นการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถาม

1.3 การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามรายด้านและโดยรวม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ Pearson Correlation ในการหาความสัมพันธ์ ของตัวแปร

สถานที่ทำการเก็บข้อมูล ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่หลังจากเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว จะทำการลงรหัสข้อมูล (Coding) แล้วนำผลไปประมวลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS นำมาวิเคราะห์สรุปและนำเสนอ ดังนี้

1) การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ใช้การบรรยายข้อมูลโดยวิธีการแจกแจงความถี่ และใช้สถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ตามความเหมาะสมของตัวแปร เพื่ออธิบายลักษณะข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง

2) การวิเคราะห์เชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

เป็นการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์

บทที่ 4

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การสื่อสารและการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่” ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากตัวอย่างเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติ ซึ่งผลการวิจัยจะนำเสนอตามลำดับดังนี้

- ส่วนที่ 1 สถานภาพลักษณะทางประชากรศาสตร์
- ส่วนที่ 2 การเปิดรับและพฤติกรรมการสื่อสารต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือ
- ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาหมอกควันภาคเหนือ
- ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือ
- ส่วนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ส่วนที่ 1 สถานภาพลักษณะทางประชากรศาสตร์

ข้อมูลสถานภาพลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม จะศึกษาเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ที่อยู่อาศัย ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน และการเป็นสมาชิกกลุ่ม ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้จะนำเสนอเป็นจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง สามารถแจกแจงรายละเอียดเป็นตารางที่ 4.1 -4.6 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1

แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	123	30.8
หญิง	277	69.3
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 277 คน คิดเป็นร้อยละ 69.3 และเป็นเพศชาย มีจำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8

ตารางที่ 4.2

แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
11 – 15 ปี	134	33.5
16 – 20 ปี	178	44.5
21 – 25 ปี	88	22.0
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.2 พบว่าตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 16 – 20 ปี มากที่สุด มีจำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.5 รองลงมาคืออายุ 11 - 15 ปี มีจำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 33.5 และมีอายุ 21 – 25 ปี น้อยที่สุด มีจำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22

ตารางที่ 4.3

แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
มัธยมศึกษาตอนต้น	129	32.3
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช.	145	36.3
ปวส./อนุปริญญา	7	0.19
ปริญญาตรี	119	29.8
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.3 พบว่าตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช.มากที่สุด มีจำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.3 รองลงมาคือระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 32.3 ถัดมาคือระดับปริญญาตรี มีจำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 29.8 และมีระดับชั้นปวส./อนุปริญญา มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 0.19

ตารางที่ 4.4

แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามที่อยู่อาศัย

ที่อยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
บ้านเดี่ยว	278	69.5
ทาวน์เฮาส์/ทาวน์โฮม	22	5.5
คอนโดมิเนียม	28	7.0
อื่น ๆ ได้แก่ หอพัก บ้านเช่า	72	18.0
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยในบ้านเดี่ยว มีจำนวน 278 คน คิดเป็นร้อยละ 69.5 รองลงมาอาศัยในหอพัก บ้านเช่า มีจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 18 ถัดมาอาศัยในคอนโดมิเนียม มีจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7 และอาศัยในทาวน์เฮาส์/ทาวน์โฮม มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5

ตารางที่ 4.5

แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน

ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
1 ปี	32	8.0
1-5 ปี	103	25.8
5-10 ปี	63	15.8
10-15 ปี	75	18.8
มากกว่า 15 ปี	127	31.8
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.5 พบว่าตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 15 ปีมากที่สุด มีจำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8 รองลงมาอาศัยอยู่ในชุมชน 1-5 ปี มีจำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 25.8 ถัดมาอาศัยอยู่ในชุมชน 10-15 ปี มีจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 18.8 อาศัยอยู่ในชุมชน 5-10 ปี มีจำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8 และอาศัยอยู่ในชุมชน 1 ปี มีจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8

ตารางที่ 4.6

แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่ม

การเป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรม	จำนวน	ร้อยละ
ผู้นำชุมชน / คณะกรรมการชุมชน	2	0.5
ไม่มีตำแหน่งใด ๆ / ลูกบ้าน	398	99.5
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งในการเป็นสมาชิกกลุ่มใดๆในชุมชนมากที่สุด มีจำนวน 398 คน คิดเป็นร้อยละ 99.5 และตัวอย่างที่มีตำแหน่งในการเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนคือผู้นำชุมชน / คณะกรรมการชุมชน มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5

ส่วนที่ 2 การเปิดรับและพฤติกรรมการสื่อสารต่อปัญหาหมอกควันในภาคเหนือ

ข้อมูลการเปิดรับและพฤติกรรมการสื่อสารต่อปัญหาหมอกควันในภาคเหนือของกลุ่มตัวอย่าง จะศึกษาเกี่ยวกับความบ่อยครั้งของพฤติกรรมการรับสื่อ ประเภทของสื่อที่เปิดรับ ปัญหาหมอกควันในภาคเหนือ พฤติกรรมการรับสารปัญหาหมอกควันในภาคเหนือ ระยะเวลาในการใช้สื่อและเปิดรับสื่อ ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้จะนำเสนอเป็นจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามตารางที่ 4.7 -4.12 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.7

แสดงจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความบ่อยครั้งของพฤติกรรมการรับสื่อ

ประเภทของสื่อ	มากที่สุด	บ่อยมาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เคยเลย	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
1) โทรทัศน์	90	130	93	66	21	400	3.51	1.161	สูง
2) วิทยุ	22.1	31.9	22.9	16.2	5.2	100	2.46	1.201	ต่ำ
	28	58	81	137	96	400			
3) อินเทอร์เน็ต	6.9	14.3	19.9	33.7	23.6	100	3.82	1.304	สูงที่สุด
	176	81	62	55	26	400			
4) หนังสือพิมพ์	43.2	19.9	15.2	13.5	6.4	100	2.62	1.142	ต่ำ
	20	82	95	132	71	400			
	4.9	20.1	23.3	32.4	17.4	100			

ประเภทของสื่อ	มากที่สุด	บ่อยมาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เคยเลย	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
5) วารสาร , นิตยสาร	15 3.7	59 14.5	108 26.5	126 31	92 22.6	400 100	2.45	1.109	ต่ำ
6) ป้ายประชาสัมพันธ์กลางแจ้ง	29 7.1	91 22.4	119 29.2	112 27.2	49 12	400 100	2.85	1.126	ปานกลาง
7) สื่อประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ข้างรถ	25 6.1	67 16.5	128 31.4	113 27.8	67 16.5	400 100	2.68	1.126	ปานกลาง
8) แผ่นพับ ใบปลิวโปสเตอร์	37 9.1	81 19.9	105 25.8	103 25.3	74 18.2	400 100	2.53	1.089	ปานกลาง
9) เสียงตามสายในชุมชน	41	3.7	41	36 8.8	41 10.1	400 100	2.76	1.231	ต่ำ

จากตารางที่ 4.7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความบ่อยครั้งของพฤติกรรมการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.304 ซึ่งอยู่ในระดับสูงที่สุด รองลงมา มีความบ่อยครั้งของพฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.161 ซึ่งอยู่ในระดับสูง ถัดมา มีความบ่อยครั้งของพฤติกรรมการเปิดรับป้ายประชาสัมพันธ์กลางแจ้ง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.85 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.126 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง มีความบ่อยครั้งของพฤติกรรมการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.126 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง มีความบ่อยครั้งของพฤติกรรมการเปิดรับแผ่นพับ ใบปลิว คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.53 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.089 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง มีความบ่อยครั้งของพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเสียงตามสายในชุมชน คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.142 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ มีความบ่อยครั้งของพฤติกรรมการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.201 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ มีความบ่อยครั้งของพฤติกรรมการเปิดรับสื่อวิทยุ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.201 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ และมีความบ่อยครั้งของพฤติกรรมการเปิดรับสื่อวารสาร , นิตยสาร มีค่าเฉลี่ย 2.45 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.109 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ

ตารางที่ 4.8

แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความบ่อยครั้งในการเปิดรับชมรายการประเภทต่างๆ ที่มีข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือทางสื่อโทรทัศน์

ประเภทรายการ	บ่อยมากที่สุด	บ่อยมาก	ปานกลาง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย	รวม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
1) ข่าว	145 35.6	126 31	95 23.3	22 5.4	12 2.9	400 100	3.93	1.043	สูง
2) เกมโชว์	19 4.7	43 10.6	84 20.6	118 29	136 33.4	400 100	2.23	1.170	ต่ำ
3) สารคดี	31 7.6	67 16.5	140 34.4	94 23.1	68 16.7	400 100	2.75	1.154	ปานกลาง
4) ละครโทรทัศน์	44 10.8	58 14.3	93 22.9	110 27	95 23.3	400 100	2.62	1.291	ต่ำ

จากตารางที่ 4.8 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์เกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือมากที่สุด โดยพิจารณาระดับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือจากสื่อโทรทัศน์ในแต่ละประเภทรายการต่างๆ จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์เกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในรายการข่าวโดยรวมอยู่ในระดับสูง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.043 รองลงมา มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์เกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในรายการสารคดี อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.154 ถัดมา มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์เกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในรายการละครโทรทัศน์ โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.291 และมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์เกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในรายการเกมโชว์ โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.23 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.170

ตารางที่ 4.9

แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความบ่อยครั้งในการเปิดรับชมรายการประเภทต่างๆ ที่มี
ข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือทางสื่อวิทยุ

ประเภท รายการ	บ่อยมาก ที่สุด	บ่อย มาก	ปาน กลาง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย เลย	รวม	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความ หมาย
1) ข่าว	129 31.7	104 25.6	98 24.1	42 10.3	27 6.6	400 100	3.67	1.219	สูง
2) เพลง	27 6.6	46 11.3	110 27	111 27.3	106 26	400 100	2.44	1.190	ต่ำ
3) เนื้อหา โฆษณา/ สปอต	24 5.9	45 11.1	110 27	115 28.3	106 26	400 100	2.42	1.167	ต่ำ
4) ความรู้ ทั่วไป	36 8.8	97 23.8	118 29	87 21.4	62 15.2	400 100	2.90	1.197	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4.9 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อวิทยุเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือระดับต่ำ โดยพิจารณาระดับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือจากสื่อวิทยุในแต่ละประเภทรายการต่างๆ จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อวิทยุเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในรายการข่าวโดยรวมอยู่ในระดับสูงที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.219 รองลงมามีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อวิทยุเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในรายการความรู้ทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.197 ถัดมามีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์เกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในรายการเพลง โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.44 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.190 และมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์เกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในโฆษณาและสปอต โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.42 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.190

ตารางที่ 4.10

แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความบ่อยครั้งในการเปิดรับชมรายการประเภทต่างๆ ที่มีข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือจากสื่ออินเทอร์เน็ต

ประเภทรายการ	บ่อยมากที่สุด	บ่อยมาก	ปานกลาง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย	รวม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
1) ข่าว	121 29.7	119 29.2	113 27.8	33 8.1	14 3.4	400 100	3.75	1.082	สูง
2) เพลง	27 6.6	52 12.8	94 23.1	99 24.3	128 31.4	400 100	2.38	1.243	ต่ำ
3) วิทยุออนไลน์	26 6.4	83 20.4	110 27	89 21.9	92 22.6	400 100	2.66	1.223	ปานกลาง
4) ดาวน์โหลดข้อมูล	33 8.1	61 15	95 23.3	85 20.9	126 31	400 100	2.48	1.298	ต่ำ
5) ทวีตออนไลน์	47 11.5	83 20.4	106 26	77 18.9	87 21.4	400 100	2.82	1.308	ปานกลาง
6) โปรแกรมสนทนา	34 8.4	57 14	86 21.1	91 22.4	132 32.4	400 100	2.42	1.309	ต่ำ

จากตารางที่ 4.10 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือระดับสูงที่สุด โดยพิจารณาระดับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือจากสื่ออินเทอร์เน็ตในแต่ละประเภทรายการต่างๆ จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในเว็บไซต์ข่าวโดยรวมอยู่ในระดับสูง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.082 รองลงมาคือพฤติกรรมการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในทีวีออนไลน์อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.82 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.308 ถัดมาคือพฤติกรรมการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในวิทยุออนไลน์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.66 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.223 มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในดาวน์โหลดข้อมูล โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.48 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.309 มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในโปรแกรมสนทนา เช่นเฟซบุ๊กโดยรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.42 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.190 และมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในรายการเพลง โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.38 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.243

ตารางที่ 4.11

แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความบ่อยครั้งในการเปิดรับชมรายการประเภทต่างๆ ที่มีข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือจากสื่อหนังสือพิมพ์

ประเภทรายการ	บ่อยมากที่สุด	บ่อยมาก	ปานกลาง	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย	รวม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
1) ข่าวการเมือง	29 7.1	66 16.2	98 24.1	110 27	97 23.8	400 100	2.55	1.225	ปานกลาง
2) ข่าวกีฬา	18 4.4	53 13	84 20.6	112 27.5	133 32.7	400 100	2.28	1.185	ต่ำ
3) ข่าวทั่วไป	96 23.6	106 26	109 26.8	58 14.3	31 7.6	400 100	3.45	1.219	สูง
4) ข่าวบันเทิง	28 6.9	56 13.8	86 21.1	103 25.3	127 31.2	400 100	2.39	1.256	ต่ำ
5) บทความทั่วไป	49 12	78 19.2	131 32.2	67 16.5	75 18.4	400 100	2.90	1.263	ปานกลาง
6) บทความ/นิยาย	17 4.2	48 11.8	71 17.4	105 25.8	159 39	400 100	2.15	1.195	ต่ำ

จากตารางที่ 4.11 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือระดับต่ำ โดยพิจารณาระดับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือจากสื่อหนังสือพิมพ์ในเนื้อหาแต่ละประเภท จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในข่าวทั่วไปโดยรวมอยู่ในระดับสูง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.219 รองลงมาคือพฤติกรรมการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในบทความทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.263 ถัดมาคือพฤติกรรมการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในข่าวการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.55 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.225 มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในข่าวบันเทิง โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.39 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.256 มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในข่าวกีฬา โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.28 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.185 และมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในบทความ/นิยาย โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.15 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.195

ตารางที่ 4.12

แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความบ่อยครั้งในการเปิดรับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือจากสื่อบุคคล

ประเภทสื่อบุคคล	บ่อยมากที่สุด	บ่อยมาก	ปานกลาง	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย	รวม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
1) ผู้ใหญ่บ้าน	45	79	98	72	106	400	2.71	1.345	ปานกลาง
2) กำนัน	30	62	94	86	128	400	2.45	1.285	ต่ำ
3) ตัวแทนจากเทศบาล	26	70	114	81	108	400	2.57	1.249	ปานกลาง
4) ตัวแทนจากอำเภอ	27	62	103	92	115	400	2.49	1.255	ต่ำ
5) พ่อแม่-ญาติพี่น้อง	91	100	117	58	34	400	3.39	1.223	สูง
6) ครู-อาจารย์	64	122	126	56	32	400	3.33	1.141	สูง
7) เพื่อน	46	80	97	88	89	400	2.76	1.320	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.12 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือจากสื่อบุคคล โดยพิจารณาระดับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อบุคคลเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือ จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อบุคคลเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในสื่อบุคคล ได้แก่ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง โดยรวมอยู่ในระดับสูง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.223 รองลงมา มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อบุคคลเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในสื่อบุคคล ได้แก่ ครู-อาจารย์ในระดับสูง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.141 ถัดมา มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในสื่อบุคคล ได้แก่ เพื่อน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.76 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.320 มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในสื่อบุคคล ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.71 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.345 มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในสื่อบุคคล ได้แก่ ตัวแทนจากเทศบาล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.57 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.249 มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับข้อมูล

ปัญหาหมอกควันภาคเหนือในสื่อบุคคลได้แก่ตัวแทนจากอำเภอ โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.499 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.255 มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในสื่อบุคคลได้แก่ก้านั้น โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.45 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.285

ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาหมอกควันภาคเหนือ

ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาหมอกควันภาคเหนือของกลุ่มตัวอย่าง จะศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความรุนแรงของหมอกควันในชุมชนและบริเวณที่พักอาศัยได้แก่ ชุมชนและบริเวณที่พักอาศัยมีปัญหาหมอกควันหรือไม่ ความรุนแรงของปัญหาหมอกควันในชุมชน วิธีการจัดการขยะมูลฝอย/ใบไม้แห้ง และการรับรู้ถึงปัญหาหมอกควันภาคเหนือ ได้แก่ สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาหมอกควันภาคเหนือ และผลกระทบจากปัญหาหมอกควันภาคเหนือ ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้จะนำเสนอเป็นจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามตารางที่ 4.13 - 4.18 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.13

แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสภาพปัญหาหมอกควันในชุมชน

สภาพปัญหาหมอกควันในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
1) ไม่มีปัญหาหมอกควัน	121	30.3
2) มี	279	69.8
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.13 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีปัญหาหมอกควันในชุมชนมากที่สุด มีจำนวน 279 คน คิดเป็นร้อยละ 69.8 และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีปัญหาหมอกควันในชุมชน มีจำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.3

ตารางที่ 4.14

แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการรับรู้สาเหตุที่เกิดสภาพปัญหาหมอกควันในชุมชน

การรับรู้สาเหตุที่เกิดสภาพปัญหาหมอกควันในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
ทราบ	225	56.3
ไม่ทราบ	175	43.8
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.14 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทราบสาเหตุที่เกิดสภาพปัญหาหมอกควันในชุมชน มีจำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 56.3 และไม่ทราบสาเหตุที่เกิดสภาพปัญหาหมอกควันในชุมชน มีจำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 43.8

ตารางที่ 4.15

แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความรุนแรงของปัญหาหมอกควันในชุมชน

ความรุนแรงของปัญหาหมอกควัน	จำนวน	ร้อยละ
มาก	96	24.0
ปานกลาง	203	50.8
น้อย	101	25.3
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4.14 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนที่มีความรุนแรงของปัญหาหมอกควันระดับปานกลาง มีจำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 50.8 รองลงมา มีความรุนแรงของปัญหาหมอกควันระดับน้อย มีจำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 และ มีความรุนแรงของปัญหาหมอกควันระดับมาก มีจำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 24

ตารางที่ 4.16

แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามวิธีการจัดการขยะมูลฝอย/ใบไม้แห้ง

วิธีการจัดการขยะมูลฝอย/ ใบไม้แห้ง	ทำ	
	จำนวน	ร้อยละ
1) ทิ้งขยะรวมกัน	267	66.8
2) แยกขยะเปียก/ขยะแห้งก่อนทิ้ง	229	57.3
3) เผาขยะเอง	79	19.8
4) นำกลับมาใช้ใหม่ (ใช้ซ้ำ)	194	48.5
5) ลดการใช้ถุงพลาสติก (นำตะกร้าไปตลาดแทนถุงพลาสติก)	237	59.3

จากตารางที่ 4.16 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีวิธีการจัดการขยะมูลฝอย/ใบไม้แห้ง โดยการทิ้งขยะรวมกัน มีจำนวน 267 คน คิดเป็นร้อยละ 66.8 รองลงมา มีการลดการใช้ถุงพลาสติก (นำตะกร้าไปตลาดแทนถุงพลาสติก) มีจำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 59.3 มีการแยกขยะเปียก/ขยะแห้งก่อนทิ้ง มีจำนวน 229 คน คิด

เป็นร้อยละ 57.3 มีการนำกลับมาใช้ใหม่ (ใช้ซ้ำ) มีจำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 48.5 และ เผาขยะเอง มีจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.8

ตารางที่ 4.17

แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาหมอกควันภาคเหนือ

สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาหมอกควันภาคเหนือ	จำนวน	ร้อยละ
การเผาพื้นที่ทางการเกษตรกรรมในชุมชนและนอกชุมชน	351	87.8
การเผาขยะมูลฝอย หรือเศษวัสดุในที่โล่ง	343	85.8
การเผาป่า และการเกิดไฟป่า	342	85.5
การถางพื้นที่ทางการเกษตรเพื่อเตรียมเพาะปลูก	286	71.5

จากตารางที่ 4.17 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ปัญหาหมอกควันภาคเหนือว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาหมอกควันระดับมากที่สุด ได้แก่ การเผาพื้นที่ทางการเกษตรกรรมในชุมชนและนอกชุมชน คิดเป็นร้อยละ 87.8 รองลงมา การเผาขยะมูลฝอย หรือเศษวัสดุในที่โล่ง คิดเป็นร้อยละ 85.8 ถัดมา การเผาป่า และการเกิดไฟป่า คิดเป็นร้อยละ 85.5 และ การถางพื้นที่ทางการเกษตรเพื่อเตรียมเพาะปลูก คิดเป็นร้อยละ 71.5

ตารางที่ 4.18

แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามผลกระทบจากปัญหาหมอกควันภาคเหนือ

ผลกระทบจากปัญหาหมอกควันภาคเหนือ	จำนวน	ร้อยละ
ทำให้ป่วยเป็นโรคระบบทางเดินหายใจ (แสบจมูก , คัดจมูก , เจ็บคอ)	379	94.8
ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลง	308	77.0
มีส่วนทำให้เกิดปรากฏการณ์โลกร้อน	381	95.3
ทำให้ระยะการมองเห็นลดลง เช่น เป็นอุปสรรคในการเดินทาง	361	90.3

จากตารางที่ 4.18 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าผลกระทบจากปัญหาหมอกควันภาคเหนือมีส่วนทำให้เกิดปรากฏการณ์โลกร้อนระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 95.3 รองลง มาทำให้ป่วยเป็นโรคระบบทางเดินหายใจ

(แสบจุก , คัดจุก , เจ็บคอ) คิดเป็นร้อยละ 94.8 ถัดมาทำให้ระยะการมองเห็นลดลง เช่น เป็นอุปสรรคในการเดินทาง คิดเป็นร้อยละ 90.3 และทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลง คิดเป็นร้อยละ 77

ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือ

ข้อมูลการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของกลุ่มตัวอย่าง จะศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในชุมชนและการแก้ปัญหาในชุมชน ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้จะนำเสนอเป็นจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามตารางที่ 4.19 - 4.20 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.19

แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือ

การมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
1.ท่านไปร่วมให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศและหมอกควันภาคเหนือ	22 5.5	47 11.8	96 24	121 30.3	114 28.5	2.36	1.169	น้อย
2.ท่านแจ้งเทศบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทันทีที่มีคนเผาวัสดุทางการเกษตรหรือเผาขยะ	20 5	57 14.3	106 26.5	107 26.8	110 27.5	2.43	1.176	น้อย
3.ท่านบอกหรือตักเตือนผู้ที่เผาวัสดุทางการเกษตรหรือเผาขยะในหมู่บ้าน	25 6.3	70 17.5	117 29.3	99 24.8	89 22.3	2.61	1.188	ปานกลาง
4.ท่านเคยเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหাতেเทศบาลหรือหน่วยงานอื่น	15 3.8	54 13.5	79 19.8	117 29.3	135 33.8	2.24	1.165	น้อย

การมีส่วนร่วมในชุมชน ต่อปัญหาหมอกควัน ภาคเหนือ	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความ หมาย
5.ท่านชักชวนเพื่อนบ้าน ให้สนใจเรื่องปัญหา มลพิษทางอากาศและ หมอกควันภาคเหนือ	16 4	66 16.5	116 29	94 23.5	108 27	2.47	1.167	ปาน กลาง
6.ท่านเข้าร่วมประชุมเพื่อ รับแจ้งข้อมูลข่าวสารของ ปัญหาหมอกควัน ภาคเหนือ	15 3.8	48 12	116 29	88 22	133 33.3	2.31	1.161	น้อย
7.ท่านร่วมแสดงความ คิดเห็น/วางแผนในการ แก้ปัญหาหมอกควัน ภาคเหนือ	21 5.3	44 11	93 23.3	110 27.5	132 33	2.28	1.183	น้อย
8.ท่านร่วมเป็นผู้ ประสานงานในการ แก้ปัญหาหมอกควัน ภาคเหนือ	18 4.5	49 12.3	78 19.5	93 23.3	162 40.5	2.17	1.212	น้อย
9.ท่านร่วมณรงค์เพื่อลด ปัญหาหมอกควันใน ชุมชนที่ท่านอยู่	24 6	64 16	111 27.8	106 26.5	95 23.8	2.54	1.186	ปาน กลาง
10.ท่านร่วมในการชักชวน บุคคลอื่นๆ ให้เข้าร่วม กิจกรรมลดปัญหาหมอก ควันในชุมชน	26 6.5	52 13	109 27.3	106 26.5	107 26.8	2.46	1.199	ปาน กลาง
11.ท่านรู้สึกว่ปัญหา หมอกควันเป็นปัญหาที่ ท่านต้องจัดการ	79 19.8	70 17.5	118 29.5	69 17.3	64 16	3.08	1.333	ปาน กลาง
12.ปัญหาหมอกควัน ภาคเหนือต้องดำเนินการ แก้ไขโดยท่านจะต้องมี ส่วนร่วม	64 16	76 19	119 29.8	65 16.3	76 19	2.97	1.325	ปาน กลาง

การมีส่วนร่วมในชุมชน ต่อปัญหาหมอกควัน ภาคเหนือ	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความ หมาย
13.แผนการแก้ปัญหา หมอกควันมักจะเกิดจาก การลงประชามติของ ประชาชน	58 14.5	88 22	138 34.5	68 17	48 12	3.10	1.202	ปาน กลาง
14.ภาครัฐต้องให้อำนาจ แก่ประชาชนในการ แก้ปัญหาหมอกควัน ภาคเหนือ	36 9	91 22.8	135 33.8	77 19.3	61 15.3	2.91	1.177	ปาน กลาง
15.ภาครัฐมักจะนำความ คิดเห็นของประชาชนไป จัดทำแผนการแก้ปัญหา หมอกควันชุมชนเสมอ	37 9.3	78 19.5	134 33.5	82 20.5	69 17.3	2.83	1.198	ปาน กลาง
16.ท่านมักจะเป็นผู้ ตรวจสอบว่าแผนการ แก้ปัญหาหมอกควันได้ ดำเนินการอย่างจริงจัง	32 8	67 16.8	102 25.5	87 21.8	112 28	2.55	1.275	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4.19 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือโดยรวมระดับปานกลาง โดยพิจารณาระดับการมีส่วนร่วมต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือ จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในแผนการแก้ปัญหาหมอกควันมักจะเกิดจากการลงประชามติของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.202 รองลงมา ปัญหาหมอกควันเป็นปัญหาที่ต้องจัดการ ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.333 ถัดมา ปัญหาหมอกควันภาคเหนือต้องดำเนินการแก้ไขโดยท่านจะต้องมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.325 ภาครัฐต้องให้อำนาจแก่ประชาชนในการแก้ปัญหาหมอกควันภาคเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.91 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.177 ภาครัฐมักจะนำความคิดเห็นของประชาชนไปจัดทำแผนการแก้ปัญหาหมอกควันชุมชนเสมอ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.198 ท่านบอกหรือตักเตือนผู้ที่เผาวัสดุทางการเกษตรหรือเผาขยะในหมู่บ้านโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.188 ท่านมักจะเป็นผู้ตรวจสอบว่าแผนการแก้ปัญหาหมอกควันได้ดำเนินการอย่างจริงจัง โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.55 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.275 ท่านร่วมรณรงค์เพื่อลดปัญหาหมอกควันในชุมชนที่ท่านอยู่ โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.55 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.275 ท่านชักชวนเพื่อนบ้านให้สนใจเรื่อง

ปัญหามลพิษทางอากาศและหมอกควันภาคเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.47 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.167 ท่านร่วมในการชักชวนบุคคลอื่นๆ ให้เข้าร่วมกิจกรรมลดปัญหาหมอกควันในชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.199 ท่านแจ้งเทศบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทันทีที่มีคนเผาวัสดุทางการเกษตรหรือเผาขยะ โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.43 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.176 ท่านไปร่วมให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศและหมอกควันในภาคเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.36 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.169 ท่านเข้าร่วมประชุมเพื่อรับแจ้งข้อมูลข่าวสารของปัญหาหมอกควันภาคเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.31 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.161

ตารางที่ 4.20

แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการพูดคุยปรึกษาหารือเกี่ยวกับการแก้ปัญหาในชุมชน

การพูดคุยปรึกษาหารือเกี่ยวกับการแก้ปัญหา	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	รวม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
ครอบครัว	145 35.6	93 22.9	91 22.4	45 11.1	26 6.4	400	3.72	1.244	สูง
ญาติพี่น้อง	84 20.6	104 25.6	110 27	63 15.5	39 9.6	400	3.33	1.243	สูง
คนในชุมชน	19 4.7	51 12.5	106 26	90 22.1	134 32.9	400	2.33	1.197	น้อย
เจ้าหน้าที่รัฐ	14 3.4	44 10.8	92 22.6	95 23.3	155 38.1	400	2.17	1.161	น้อย
องค์กรเอกชนได้แก่ NGO	7 1.7	36 8.8	87 21.4	99 24.3	171 42	400	2.02	1.079	น้อย
นักการเมือง	15 3.7	31 7.6	69 17	81 19.9	204 50.1	400	1.93	1.153	ต่ำ
ครู-อาจารย์	38 9.3	80 19.7	105 25.8	90 22.1	87 21.4	400	2.73	1.267	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.20 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการพูดคุยปรึกษาหารือกับครอบครัวเกี่ยวกับการแก้ปัญหาหมอกควันภาคเหนือในระดับมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.244 รองลงมาที่มีการพูดคุยปรึกษาหารือกับญาติพี่น้อง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 และค่าส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐานเท่ากับ 1.243 ถัดมาเป็นการพูดคุยปรึกษาหารือกับครู-อาจารย์ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.267 มีการพูดคุยปรึกษาหารือกับคนในชุมชน คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.33 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.197 มีการพูดคุยปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่รัฐ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.17 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.161 มีการพูดคุยปรึกษาหารือกับองค์กรเอกชน ได้แก่ NGO คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.02 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.079 และ มีการพูดคุยปรึกษาหารือกับนักการเมือง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.93 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.153

ส่วนที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัยของการวิจัยเรื่องการสื่อสารและการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการทดสอบดังตารางนี้

ตารางที่ 4.21

แสดงสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับปัญหาหมอกควันภาคเหนือกับการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

ตัวแปรอิสระ	การมีส่วนร่วมในชุมชนของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่	
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน	Sig. (2-tailed)
การเปิดรับสื่อเกี่ยวกับปัญหาหมอกควันภาคเหนือ	0.500*	0.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.21 ผลการทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับปัญหาหมอกควันภาคเหนือกับการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ด้วยการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ Pearson's Correlation ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า ค่า Sig. (2-tailed) = 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานว่าง (H₀) และยอมรับสมมติฐานทางเลือก กล่าวคือการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับปัญหาหมอกควันภาคเหนือมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับปัญหาหมอกควันภาคเหนือกับการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่เท่ากับ 0.500*

หมายความว่า การเปิดรับสื่อเกี่ยวกับปัญหาหมอกควันภาคเหนือกับการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ มีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ หากเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่มีการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับปัญหาหมอกควันภาคเหนือมากขึ้น ก็จะทำให้มีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือมากขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่มีการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับปัญหาหมอกควันภาคเหนือน้อยลง ก็จะทำให้มีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือน้อยลง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาปัจจัยระหว่างการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

ทั้งนี้ได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัยไว้ดังนี้

พฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับปัญหาหมอกควันภาคเหนือ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Study) ทำการเก็บข้อมูลจากตัวอย่างเยาวชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 400 ตัวอย่าง แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าทางสถิติด้วยโปรแกรม ผู้วิจัยใช้วิธีการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อใช้อธิบายสถานภาพลักษณะทางประชากรศาสตร์ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับหมอกควันภาคเหนือ ความรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาหมอกควันภาคเหนือ และการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือ

ส่วนการทดสอบสมมติฐานนั้น ได้กำหนดระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistic) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในชุมชน

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 สถานภาพลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 277 คน คิดเป็นร้อยละ 69.3 มีอายุ 16 – 20 ปี มีจำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.5 ระดับการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. มีจำนวน 145

คน คิดเป็นร้อยละ 36.3 ใหญ่ อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 15 ปี มีจำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8 ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งในการเป็นสมาชิกกลุ่มใดๆในชุมชน มีจำนวน 398 คน คิดเป็นร้อยละ 99.5

ส่วนที่ 2 การเปิดรับและพฤติกรรมกรรมการสื่อสารต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือ

2.1 ความบ่อยครั้งของพฤติกรรมกรรับสื่อ

กลุ่มตัวอย่างมีความบ่อยครั้งของพฤติกรรมกรเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.304 ซึ่งอยู่ในระดับสูงที่สุด รองลงมา มีความบ่อยครั้งของพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อโทรทัศน์ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.161 ซึ่งอยู่ในระดับสูง ถัดมา มีความบ่อยครั้งของพฤติกรรมกรเปิดรับป้ายประชาสัมพันธ์กลางแจ้ง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.85 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.126 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง มีความบ่อยครั้งของพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.126 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง มีความบ่อยครั้งของพฤติกรรมกรเปิดรับแผ่นพับใบปลิว คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.53 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.089 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง มีความบ่อยครั้งของพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อเสียงตามสายในชุมชน คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.142 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ มีความบ่อยครั้งของพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.201 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ มีความบ่อยครั้งของพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อวิทยุ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.201 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ และมีความบ่อยครั้งของพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อวารสาร , นิตยสาร มีค่าเฉลี่ย 2.45 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.109 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ

2.2 พฤติกรรมกรเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ ที่มีข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือ

พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ ที่มีข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาระดับพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อเกี่ยวกับปัญหาหมอกควันภาคเหนือในแต่ละสื่อ พบว่าในสื่อมวลชนกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อโทรทัศน์เกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือมากที่สุด โดยพิจารณาระดับพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือจากสื่อโทรทัศน์ในแต่ละประเภทรายการต่างๆ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อโทรทัศน์เกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในรายการข่าวโดยรวมอยู่ในระดับสูง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.043

สื่อวิทยุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อวิทยุเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือระดับต่ำ โดยพิจารณาระดับพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือจากสื่อวิทยุในแต่ละประเภทรายการต่างๆ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมกรเปิดรับสื่อวิทยุเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในรายการข่าวโดยรวมอยู่ในระดับสูงที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.219

สื่อหนังสือพิมพ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือระดับต่ำโดยพิจารณาระดับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือจากสื่อหนังสือพิมพ์ในเนื้อหาแต่ละประเภท จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในข่าวทั่วไปโดยรวมอยู่ในระดับสูง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.219

สื่ออินเทอร์เน็ต พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือระดับสูงที่สุด โดยพิจารณาระดับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือจากสื่ออินเทอร์เน็ตในแต่ละประเภทรายการต่างๆ จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่ออินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในเว็บไซต์ข่าวโดยรวมอยู่ในระดับสูง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.082

สื่อบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือจากสื่อบุคคล โดยพิจารณาระดับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อบุคคลเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือ จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อบุคคลเกี่ยวกับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือในสื่อบุคคล ได้แก่ พ่อแม่ ญาติพี่น้อง โดยรวมอยู่ในระดับสูง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.223

ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาหมอกควันภาคเหนือ

พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีปัญหาหมอกควันในชุมชนมากที่สุด มีจำนวน 279 คน คิดเป็นร้อยละ 69.8 โดยอาศัยอยู่ในชุมชนที่มีความรุนแรงของปัญหาหมอกควันระดับปานกลาง มีจำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 50.8 ส่วนใหญ่ทราบสาเหตุที่เกิดสภาพปัญหาหมอกควันในชุมชน มีจำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 56.3 และมีวิธีการจัดการขยะมูลฝอย/ใบไม้แห้ง โดยการทิ้งขยะรวมกัน มีจำนวน 267 คน คิดเป็นร้อยละ 66.8

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ปัญหาหมอกควันภาคเหนือว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาหมอกควันระดับมากที่สุด ได้แก่ การเผาพื้นที่ทางการเกษตรกรรมในชุมชนและนอกชุมชน คิดเป็นร้อยละ 87.8 รองลงมา การเผาขยะมูลฝอย หรือเศษวัสดุในที่โล่ง คิดเป็นร้อยละ 85.8 ถัดมา การเผาป่า และการเกิดไฟป่า คิดเป็นร้อยละ 85.5 และการถางพื้นที่ทางการเกษตรเพื่อเตรียมเพาะปลูก คิดเป็นร้อยละ 71.5 ส่วนใหญ่เห็นว่าผลกระทบจากปัญหาหมอกควันภาคเหนือมีส่วนทำให้เกิดปรากฏการณ์โลกร้อนระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 95.3 รองลง ทำให้ป่วยเป็นโรคระบบทางเดินหายใจ (แสบจมูก , คัดจมูก , เจ็บคอ) คิดเป็นร้อยละ 94.8 ถัดมาทำให้ระยะการมองเห็นลดลง เช่น เป็นอุปสรรคในการเดินทาง คิดเป็นร้อยละ 90.3 และทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลง คิดเป็นร้อยละ 77

ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือ

พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือโดยรวมระดับปานกลาง โดยพิจารณาระดับการมีส่วนร่วมต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือ จะพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในแผนการแก้ปัญหาหมอกควันมักเกิดจากการลงประชามติของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.202 รองลงมา ปัญหาหมอกควันเป็นปัญหาที่ต้องจัดการ ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.333 ถัดมา ปัญหาหมอกควันภาคเหนือต้องดำเนินการแก้ไขโดยท่านจะต้องมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.325 ภาครัฐต้องให้อำนาจแก่ประชาชนในการแก้ปัญหาหมอกควันภาคเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.91 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.177 ภาครัฐมักจะนำความคิดเห็นของประชาชนไปจัดทำแผนการแก้ปัญหาหมอกควันชุมชนเสมอ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.198 ท่านบอกหรือตักเตือนผู้ที่เผาวัสดุทางการเกษตรหรือเผาขยะในหมู่บ้านโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.188 ท่านมักจะเป็นผู้ตรวจสอบว่าแผนการแก้ปัญหาหมอกควันได้ดำเนินการอย่างจริงจัง โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.55 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.275 ท่านร่วมรณรงค์เพื่อลดปัญหาหมอกควันในชุมชนที่ท่านอยู่ โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.55 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.275 ท่านชักชวนเพื่อนบ้านให้สนใจเรื่องปัญหามลพิษทางอากาศและหมอกควันภาคเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.47 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.167 ท่านร่วมในการชักชวนบุคคลอื่นๆ ให้เข้าร่วมกิจกรรมลดปัญหาหมอกควันในชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.199 ท่านแจ้งเทศบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทันทีที่มีคนเผาวัสดุทางการเกษตรหรือเผาขยะ โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.43 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.176 ท่านไปร่วมให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศและหมอกควันในภาคเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.36 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.169 ท่านเข้าร่วมประชุมเพื่อรับแจ้งข้อมูลข่าวสารของปัญหาหมอกควันภาคเหนือ โดยรวมอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.31 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.161

พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการพูดคุยปรึกษาหารือกับครอบครัวเกี่ยวกับการแก้ปัญหาหมอกควันภาคเหนือในระดับมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.244 รองลงมามีการพูดคุยปรึกษาหารือกับญาติพี่น้อง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.243 ถัดมา มีการพูดคุยปรึกษาหารือกับครู-อาจารย์ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.267 มีการพูดคุยปรึกษาหารือกับคนในชุมชน คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.33 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.197 มีการพูดคุยปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่รัฐ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.17 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.161 มีการพูดคุยปรึกษาหารือกับองค์กรเอกชน ได้แก่ NGO คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.02 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.079 และ มีการพูดคุยปรึกษาหารือกับนักการเมือง คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.93 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.153

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

ในการศึกษาถึงศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีการเปิดรับข่าวสารมลพิษทางอากาศและหมอกควันจากทุกสื่อมวลชนทุกช่องทางในระดับปานกลาง คือมีเปิดรับข่าวสารมลพิษทางอากาศและหมอกควันในสื่อทุกประเภทที่มีอยู่ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชนได้แก่ สื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ และสื่อหนังสือพิมพ์ หรือ สื่อในระดับชุมชน เช่นแผ่นพับ เสียงตามสายในชุมชน และสื่อใหม่เช่นสื่ออินเทอร์เน็ต ที่ได้รับความนิยมและมีการเปิดรับมากที่สุด รองลงมาคือสื่อโทรทัศน์ ซึ่งการที่สื่ออินเทอร์เน็ตได้รับความนิยมมากที่สุดเป็นเพราะกลุ่มเป้าหมายเป็นเยาวชนที่มีการใช้สื่อนี้กันอย่างแพร่หลายทั้งในเรื่องของการเรียนและการติดตามข่าวสารซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ De Fleur (1975) อธิบายว่า บุคคลที่มีคุณลักษณะทางสังคมคล้ายคลึงกัน จะมีพฤติกรรมการสื่อสารคล้ายกัน เช่น การเปิดรับสื่อความพึงพอใจในสื่อ จากงานวิจัยนี้ กลุ่มตัวอย่างคือเยาวชน ซึ่งมีคุณลักษณะคล้ายคลึงกันจึงมีการเปิดรับสื่อที่คล้ายกัน การที่เยาวชนในชุมชนมีความสนใจที่จะรับทราบข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับปัญหาหมอกควันนี้ โดยเฉพาะผลกระทบในด้านต่างๆที่อาจจะเกิดตัวเองได้ ทำให้การเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล คือ คนในครอบครัว ญาติพี่น้อง และครูอาจารย์ มีมากที่สุด อาจเป็นเพราะคนเหล่านี้มีความใกล้ชิด สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและลงมือปฏิบัติในเรื่องที่สามารถทำได้ เช่นการทิ้งขยะ ไม่เผาขยะใบไม้แห้งเพราะอาจเกิดปัญหาหมอกควัน หรือการปลูกต้นไม้เพื่อช่วยลดมลพิษ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Katz (อ้างถึงวีระศักดิ์ จรินทรรัตนารม 2544) กล่าวว่า ข่าวสารส่วนใหญ่เผยแพร่จากสื่อมวลชนไปยังประชาชนเป้าหมายนั้น มักผ่านผู้นำความคิดหรือผู้ที่เข้าถึงสื่อมากกว่าก่อน แล้วบุคคลเหล่านี้จะนำข่าวสารที่ได้รับไปเผยแพร่แก่บุคคลอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

การมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษาพบว่า เยาวชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมลดปัญหามลพิษทางอากาศและหมอกควันในระดับน้อย ถึงแม้ว่าจะมีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากช่องทางของสื่อต่างๆ ในชุมชนแล้วก็ตาม แต่จากผลการศึกษาทำให้ทราบว่า เยาวชนมีความคิดว่าปัญหานี้เป็นปัญหาที่ตนเองควรจะมีส่วนในการแก้ไขแต่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง เยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจถึงสาเหตุและผลกระทบของมลพิษหมอกควัน แสดงให้เห็นว่า ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะมีการเปิดรับสื่อในช่องทางต่างๆ แต่ก็ไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชนได้ การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างช่องทางการเปิดรับสื่อกับระดับการมีส่วนร่วมในปัญหาหมอกควันของกลุ่มตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่า ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะมีการเปิดรับสื่อในช่องทางต่างๆ แต่ก็ไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชนได้ จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับสื่อสูง และมีระดับความรู้เกี่ยวกับปัญหาหมอกควันสูงตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Schramm (1973) กล่าวว่า การสื่อสารมีบทบาทต่อการพัฒนาได้ 3 ลักษณะ คือ 1.

ประชาชนต้องได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนา 2.ประชาชนมีโอกาสเข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจที่จะเปลี่ยนแปลงและ 3.ทักษะที่จำเป็นต้องได้รับการอบรมสั่งสอน ต้องได้รับการเรียนรู้พัฒนาอาชีพให้ก้าวหน้าทั้งหมดนี้จะสามารถนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนในที่สุด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่

ปัจจัยที่ใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นการหาแนวทางให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสื่อสารเพื่อลดปัญหามลพิษทางอากาศและหมอกควันในชุมชนของตนเอง การศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การปรึกษาหารือเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเป็นกลไกสำคัญในการสื่อสารเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการแก้ปัญหาในชุมชน ในทิศทางที่พึงประสงค์ของชุมชน โดยการปรึกษาหารือที่พบในการศึกษาครั้งนี้ คือ เน้นการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันทุกระดับ ตั้งแต่ระดับการพูดคุย ซึ่งไม่เป็นทางการ ไปถึงระดับการจัดประชุม ซึ่งมีความเป็นทางการมากขึ้นตามระยะเวลา สอดคล้องกับงานของ Nair & White (1993, อ้างในปาริชาติ สถาปิตานนท์ และคณะ, 2549) ที่ว่าการปรึกษาหารือ นับเป็นการออกแบบการสื่อสาร แบบมีส่วนร่วมมีใช้การโน้มน้าวใจบุคคลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่พึงประสงค์ แต่การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ผู้เกี่ยวข้องหันหน้าเข้าหากัน และดำเนินการปรึกษาหารือร่วมกันเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ผลของการศึกษาของถวิลฤดี บุรีกุล (2545) ยังค้นพบด้วยว่าการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมและตัดสินใจในเรื่องต่างๆรวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนโดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็นให้คำแนะนำ คำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน รูปแบบการสื่อสารด้วยการพูดคุย ปรึกษากับสมาชิกในครอบครัวได้แทรกอยู่ในทุกระยะของปัญหาหมอกควันภาคเหนือ ในรูปแบบของการพูดคุยที่มีรูปแบบไม่เป็นทางการ สอดคล้องกับการศึกษาของวรรณวิมล หุตินทรวงศ์ (2549) ที่พบว่า การสื่อสารพูดคุยกับสมาชิกที่บ้าน เป็นการเปิดโอกาสให้มีการพูดคุย ชักถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ง่าย นับเป็นการสื่อสารแบบสองทาง ในทิศทางแบบแนวนอน สอดคล้องกับกาญจนา แก้วเทพ (2543) ซึ่งกล่าวไว้ว่าการสื่อสารที่มีลักษณะเป็นแนวนอนหรือแนวระนาบ เป็นการสื่อสารร่วมกัน ทำให้การสื่อสารมีลักษณะบ่งบอกถึงความเสมอภาค การเคารพศักดิ์ศรีของกันและกัน โดยเปิดโอกาสให้ผู้รับสารและผู้ส่งสารได้สลับบทบาทกันเป็นผู้พูดและผู้ฟัง ผลการศึกษาในครั้งนี้ควรใช้ช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความเข้าใจ ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยเฉพาะเยาวชน ซึ่งมีบทบาทสำคัญที่จะเข้ามาร่วมดำเนินกิจกรรมลดปัญหามลพิษหมอกควันในชุมชน โดยการจัดกิจกรรมที่เน้นความมีส่วนร่วมของคนทุกระดับในชุมชน

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. ผลการศึกษาช่วยให้ได้แนวทางในการเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารได้ตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ในที่นี้คือ เยาวชน ที่ใช้ช่องทางการสื่อสารด้วยสื่อใหม่ ได้แก่สื่ออินเทอร์เน็ตและโซเชียล มีเดีย มากที่สุด รองลงมาคือสื่อโทรทัศน์ ในส่วนของสื่อบุคคล พ่อ แม่ สมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้องและครู อาจารย์ก็มีส่วนสำคัญ ที่จะสร้างความเข้าใจ การพุดจา ปรึกษาหารือ การป้องกันและแก้ไขในปัญหาหมอกควันในชุมชน และสื่อในชุมชนเช่นเสียงตามสาย ก็มีความสำคัญที่จะสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการดำเนินการต่างๆในชุมชน โดยเฉพาะกิจกรรมต่างๆในชุมชน เยาวชนสามารถสร้างการมีส่วนร่วมได้เป็นอย่างดี และสามารถดึงคนกลุ่มต่างๆ ให้เข้ามารับผิดชอบกิจกรรมภายในชุมชน

2. ผลการศึกษาช่วยบ่งชี้ให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาหมอกควันในชุมชนและทราบสาเหตุของการเกิดปัญหาหมอกควันในภาคเหนือมาจากการเผาขยะ ใบไม้แห้ง ทราบผลกระทบที่เกิดจากมลพิษในอากาศจากปัญหาหมอกควันว่าทำให้เกิดโลกร้อน เกิดโรคต่างๆตามมา และการมีส่วนร่วมในชุมชน โดยเริ่มต้นป้องกันและแก้ไขปัญหาด้วยตนเองที่บ้านโดยการไม่เผาขยะ และมีการพุดคุยเรื่องนี้กับคนในครอบครัว ญาติพี่น้อง และครู-อาจารย์ แต่ไม่มีการเข้าร่วมประชุม แสดงความคิดเห็นหรือตัดสินใจในการมีส่วนร่วมแต่อย่างใด และไม่ได้เป็นสมาชิกในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ ดังนั้นหากชุมชนจัดกิจกรรมต่างๆในชุมชน เยาวชนสามารถสร้างการมีส่วนร่วมได้เป็นอย่างดี และสามารถดึงคนกลุ่มต่างๆให้เข้ามารับผิดชอบกิจกรรมภายในชุมชน

3. ควรนำผลการศึกษาไปพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนในชุมชนเพื่อจัดการแก้ปัญหาต่างๆ ของชุมชนได้อย่างสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของชุมชนนั้นๆ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนให้มากขึ้น เนื่องจากเยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจและได้รับผลกระทบจากปัญหาหมอกควันภาคเหนือ โดยการพัฒนาศักยภาพของผู้นำเยาวชนในภาคเหนือ หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนควรร่วมส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาศักยภาพ ด้านของการป้องกันและแก้ไข เพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการจัดการการมีส่วนร่วมในชุมชน

2. ควรศึกษาแนวทางในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาหมอกควันภาคเหนือและรูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างจิตสำนึก และความตระหนัก ในการเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ด้านการป้องกันและแก้ไข เพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการจัดการปัญหาหมอกควันภาคเหนือโดยมีส่วนร่วมในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ.2543. **สื่อสารมวลชน ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2: เอ็ดดิสัน
เพรส โพรดักส์ จำกัด. กรุงเทพมหานคร.
- _____. 2543. การสื่อสารกับพื้นที่สาธารณะ: ทศนะของ Harbermas” ใน **มองสื่อใหม่
มองสังคมใหม่**. เอ็ดดิสัน เพรส โพรดักส์. กรุงเทพมหานคร
- กรมควบคุมมลพิษ. 2553. **รายงานสถานการณ์และการจัดการคุณภาพอากาศและเสียง ปี
2552** สำนักจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม
- กรรณิการ์ ชมดี. 2524. **การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ: ศึกษาเฉพาะกรณี
โครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์สังคม
สงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กิติมา สุรสนธิ. 2533. **ความรู้ทั่วไปทางการสื่อสาร**. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร
- กาญจนา นาละพินธุและคณะ.2524. **เอกสารวิชาการการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพในการใช้ สารเคมี
กำจัดศัตรูพืช : กรณีเส้นทางเดินของสารเคมีการเกษตรในพื้นที่ตำบลดอนหัน อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น**. สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- เกศินี จุฑาวิจิตร. 2540.**การศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น**.นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- โกวิท พวงงาม. 2545. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. ม.ป.ท.
- ขวัญเรือน กิติวัฒน์.2531. "ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมสื่อสาร". ใน **หลักและทฤษฎี การสื่อสารหน่วยที่
1 - 8**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ชิต นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร. 2532. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ชนบท.
เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบล หมู่บ้าน** (พิมพ์ครั้งที่ 3, หน่วย
ที่ 8) .นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ยุพาพร รูปงาม. 2545. **การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานงบประมาณในการปฏิรูป ระบบราชการ**. ภาค
นิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ณัฐชยา อุ่นทองดี . 2556. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขมลพิษทางอากาศจาก
หมอกควันในจังหวัดแม่ฮ่องสอน**. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม)
สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดวงฤทัย พงศ์ไพฑูรย์.2544. **การเปิดรับข่าวสารความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับเพศศึกษาของวัยรุ่นในเขต
กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถนอม สุขสง่าเจริญ.2526. **บทบาทของกรมการศึกษาต่อการพัฒนาโรงเรียนประชาบาลเขตจังหวัด
สกลนคร**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ถวิลฤดี บุรีกุล. 2545.**การศึกษาเพื่อพัฒนาดัชนีวัดผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี**. กรุงเทพฯ:
สถาบันพระปกเกล้า.

- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์.2527. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณการพิมพ์.
- ทศพล กฤตยพิสิฐ.2538. การมีส่วนร่วมของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเขตหนองจอก ที่มีต่อโครงการ/ กิจกรรม การพัฒนาตามแนวทาง “บรม” และ “บวร” เพื่อสร้างสรรค์อุดมการณ์แผ่นดินทองหนองจอก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฉัญจนพร สุขสด.2554. การวิเคราะห์วาทกรรมกรณีปัญหาหมอกควันปกคลุมจังหวัดเชียงใหม่ ของผู้ ได้รับผลกระทบและการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนท้องถิ่น . ภาคนิพนธ์ ศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มงคล จันส่อง. 2544.การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้ของสมาชิกสภาองค์การบริหาร ส่วน ตำบล อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นันทวรรณ แก้วไชยหาญ.2554. การรับรู้ความเสี่ยงต่อสุขภาพในภาวะหมอกควันของอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ . การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหา บัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. 2546. การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี ตัวอย่าง. กรุงเทพมหานคร: 598 Print.
- นรินทร์ จงวุฒิเวศย์. 2527. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปรมะ สตะเวทิน.2541. การสื่อสารมวลชน กระบวนการและทฤษฎี(พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ปรมะ สตะเวทิน.2546. หลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ:รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์,
- ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ. 2546.กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา.กรุงเทพฯ สำนักงานสนับสนุนการวิจัย.
- ปารีชาติ สถาปิตานนท์และคณะ. 2549 . การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาชุมชน:จากแนวคิดสู่ การปฏิบัติการวิจัยในสังคมไทย.กรุงเทพมหานคร:สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- ไพบรียา ตันติวงษ์.2541. กลยุทธ์การแข่งขันของนสพ.บางกอกโพสต์และเดอะเนชั่น ผ่านการจัดทำ นิตยสารแทรก Real Time และ Weekend กับการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้รับ สาร.วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตสาขาวิชาการหนังสือพิมพ์. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
- ผู้จัดการออนไลน์.2552.สถานการณ์ฝุ่นละอองภาคเหนือยังวิกฤต เสี่ยงโรคทางเดินหายใจ.
<http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9520000022704>. (20 สิงหาคม 2558)
- มณฑล เอกอศุญช์พันธ์.2553. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาตลาด นำตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์ มหาบัณฑิต, สาขารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ยุพดี ฐิติกุลเจริญ.2537. ทฤษฎีการสื่อสาร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- วรรณฉวีมล หุตินทรวงศ์. 2549. การสื่อสารในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ ของชุมชน ปลายโพงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ สิมาฉายา. 2552 ปัญหาและแนวทางจัดการมลพิษจากหมอกควันและไฟป่าในพื้นที่

- ภาคเหนือ** เอกสารในการประชุมวิชาการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ครั้งที่ 2 กระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- วิไลลักษณ์ สุวจิตตานนท์.2552. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์
กรณีศึกษาประชาชนในเขตเทศบาลพระนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา.**วิทยานิพนธ์
สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการผังเมือง, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. 2531. **การพัฒนาชนบทไทย.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศุภชัยวิชัยกสิกรไทย จำกัด. บริษัท. 2550. **ปัญหาหมอกควันทางภาคเหนือตอนบน : กระทบ
ธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ 2,000 ล้านบาท** ฉบับที่ 1958 :14 มีนาคม.
- สมเกียรติ ศิริรัตนพุกข์. 2552. <http://www.rakdara.net/overview.php?c=9&id=4768>
สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค.(30 สิงหาคม 2558)
- สิริชัย วงษ์สาธิตศาสตร์.2545. “สื่อออนไลน์ ช่องทางใหม่ในการรายงานข่าวของสื่อมวลชนไทย” ปีที่ 3
ฉบับที่ 1.(10 สิงหาคม 2558)
- สุชาติ จักรพิสุทธิ์. 2547. “การศึกษาทางเลือกของชุมชน”, **วารสารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.**27 (4) : 18 – 23. (มิถุนายน – สิงหาคม).
- สุภักดิ์ชัย เชื้อยัง.2553. **บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลตอนแก้วและประชาชนในการป้องกันและ
แก้ไขปัญหาหมอกควัน.** การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการเมืองและการ
ปกครอง) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เสถียร เขยประทับ.2528.**การสื่อสารและการพัฒนา.**กรุงเทพฯ:เจ้าพระยาการพิมพ์.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร.2533. **การสื่อสารเพื่อจัดการในชุมชน.**กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา, สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
2545. **แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-4549)**
- สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแม่ฮ่องสอน. 2558. **สรุปสถานการณ์มลพิษ ทาง
อากาศจากหมอกควันและไฟป่าจังหวัดแม่ฮ่องสอนประจำปี พ. ศ. 2558.** เอกสารอัดสำเนา.
- อดิน รัตพันธ์. 2547. **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคม และวัฒนธรรมไทย.**
กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภากการพิมพ์.
- อภิญา กังสนารักษ์. 2544.**รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิผลระดับคณะขอ
สถาบันอุดมศึกษา.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรธรณ หลังสัน. 2554. **ศักยภาพของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหาหมอกควัน ในอำเภอแม่แจ่ม
จังหวัดเชียงใหม่.** ภาคนิพนธ์คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ .
- อำไพ เกษมพิทักษ์พงศ์. 2553. **พฤติกรรมและความตระหนักในการจัดการหมอกควันในเขต เทศบาล
เมืองลำพูน.** การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์)
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ .
- Arnstein,S.R.1969. A Ladder of Citizen Participation.**Journal of the American institute of
Planners,35(4),216-224.**

- Atkin, K. Charles.1973.**New Model for Mass Communication Research**.New York: The Free Press.
- Burikul, T. 2009. **Political participation for Thai citizens in a democratic system from the first constitution to the constitution of B.E. 2550**. Nonthaburi: A P Graphic Design and Printing.
- Cohen , J.M. and Uphoff , N.T. 1981. **Rural Development Participation : Concept and Measures for** Project Design Implementation and Evaluation. Ithaca, NY: Rural Development Committee Center for InternationalStudies, Cornell University.
- Diduck, A. & Sinclair, A. J. 2002. Public Involvement in Environmental Assessment: The Case of the Nonparticipant. **Journal of Environmental Management**, 29(4), 578 – 588.
- Fornaroff .1980. **A Community involmment in Health System for Primary Health Care**. Geneva World Health Organization.
- Klapper.J.T.1960.**The Effects of Mass Communication**.New York:The Free Press,1960.
- Lundy, Patricia.1999. Community participation in Jamaican conservation projects. **Community Development Journal**, 34 (2). pp. 122-132.
- McCombs,E. Maxwell and Lee B.Becker.1979.**Using Mass Communication Theory**. New York: Prentice Hall.
- Mallikamarl, S. 1996. **The Constitution and Public Participation in National Resources and Environmental Protection**. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Petts, J.1999.**PublicParticipationand Environmental Impact Assessment**. In J. Petts (Ed.), Handbookof Environmental Impact Management Vol. 1 (pp. 145 – 173). Oxford: Blackwell Science.
- Poboorn, C. 2007. Community Involvement in Natural Resource and Environmental Management .**Journal of Environmental Management**, 3(1), 141 – 174.
- Roger,M Everette and F. F,Shoemaker.1971.**Communication of Innovations**.New York:The Free Press.1971.
- Schramm, Wilbur.1973.**Mass Media and National Development**.California:Standford University Press.
- Sinclair,A.J. & Diduck,A.P.1995.Public Education: An Undervalued Component of the Environment Assessment Public Involvement Process.**Environment Impact Assessment Review**,15(3),219-240.
- Samuel, L.Becker.1972. **Discovering Mass Communication**. Illinois : Scott Foresman and Company Glenview.
- United Nation , Department of Internation Economic and Social Affair. 1981.

Popular Participation as a Strategy for Promoting Community Level Action and Nation Development. Report of The Meeting for The Adhoc Group of Expert. New York :United Nation.

Vatanasapt.2003. **Public Participation in Thailand: Country Trends on Development and Public Participation.** In K. J. Haller & P. Siroros (Eds.), Legal Foundations for Public Consultation in Government Decision-Making (pp.65–82).Bangkok:Kobfai Publishing Project.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การสื่อสารและการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามพฤติกรรมการสื่อสารและการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือและศึกษาปัจจัยที่ใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันภาคเหนือของเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ขอให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบตามความเป็นจริงและตอบคำถามทุกข้อ โดยข้อมูลทั้งหมดจะเก็บเป็นความลับไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามแต่อย่างใด

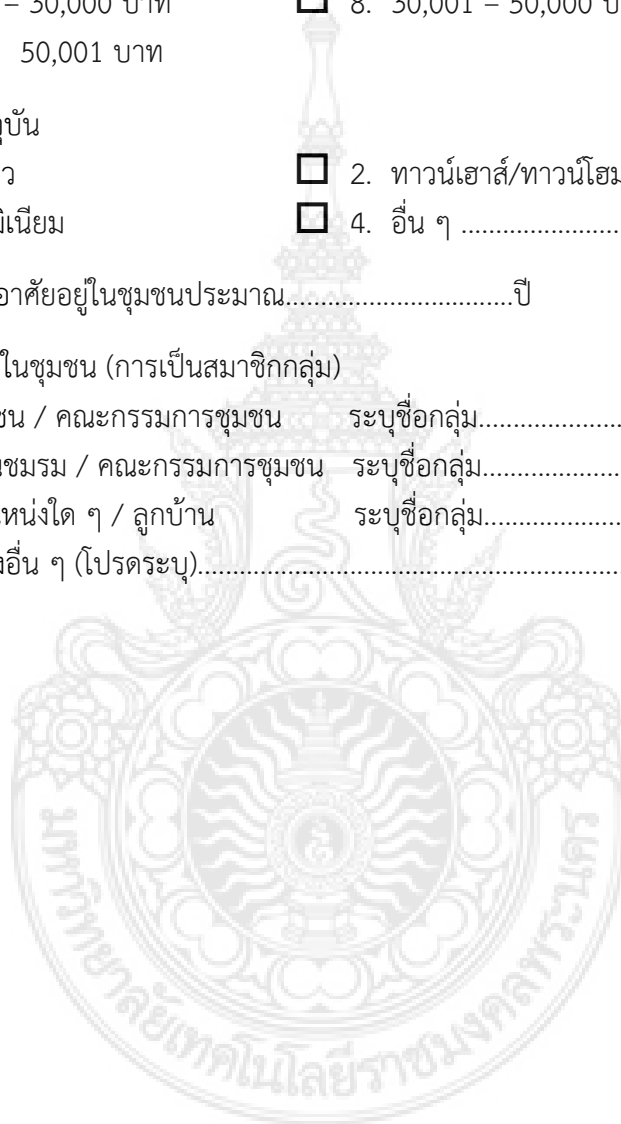
ตอบแบบสอบถามวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว (กรุณาใส่เครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับข้อมูลของท่าน)

- 1.1 เพศ 1. ชาย 2. หญิง
- 1.2 อายุ
 1. ต่ำกว่า 10 ปี (ระบุ.....)
 2. 11 – 15 ปี
 3. 16 – 20 ปี
 4. 21 – 25 ปี
- 1.3 ระดับการศึกษา
 1. ไม่ได้เรียนหนังสือ
 2. ประถมศึกษา
 3. มัธยมศึกษาตอนต้น
 4. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช.
 5. ปวส./อนุปริญญา
 6.ปริญญาตรี
- 1.4 อาชีพ
 1. ว่างาน/ไม่มีงานทำ 2. นักเรียน/นักศึกษา
 3. พนักงานรัฐวิสาหกิจ 4. รับจ้างทั่วไป/กรรมกร
 5. รับราชการ 6. พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน
 7. เกษตรกรรม 8. รับจ้างภาคการเกษตร
 9. ค้าขาย 10. ประกอบธุรกิจส่วนตัว
 11. อื่น ๆ ระบุ.....

-2-

- 1.5 รายได้ของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ (เฉลี่ยต่อเดือน) ประมาณ.....บาท
☐ 1. ไม่มีรายได้	☐ 2. ต่ำกว่า 1,500 บาท
☐ 3. 1,500 – 3,000 บาท	☐ 4. 3,001 – 5,000 บาท
☐ 5. 5,001 – 10,000 บาท	☐ 6. 10,001 – 15,000 บาท
☐ 7. 15,001 – 30,000 บาท	☐ 8. 30,001 – 50,000 บาท
☐ 9. มากกว่า 50,001 บาท	
- 1.6 ที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน
☐ 1. บ้านเดี่ยว	☐ 2. ทาวน์เฮาส์/ทาวน์โฮม
☐ 3. คอนโดมิเนียม	☐ 4. อื่น ๆ .....
- 1.7 ระยะเวลาที่ท่านอาศัยอยู่ในชุมชนประมาณ.....ปี
- 1.8 ท่านมีตำแหน่งใดในชุมชน (การเป็นสมาชิกกลุ่ม)
☐ 1. ผู้นำชุมชน / คณะกรรมการชุมชน	ระบุชื่อกลุ่ม.....
☐ 2. ประธานชมรม / คณะกรรมการชุมชน	ระบุชื่อกลุ่ม.....
☐ 3. ไม่มีตำแหน่งใด ๆ / ลูกบ้าน	ระบุชื่อกลุ่ม.....
☐ 4. ตำแหน่งอื่น ๆ (โปรดระบุ).....	.....

-3-

ตอนที่ 2 การเปิดรับและพฤติกรรมการสื่อสารต่อปัญหาหมอกควันในภาคเหนือ

2.1 ท่านเคยได้รับชม/ฟัง/อ่าน ข่าวสารปัญหาหมอกควันภาคเหนือจากสื่อต่าง ๆ เหล่านี้บ่อยเพียงใด						
ประเภทของสื่อ	ความถี่	สัปดาห์ละ 5-6 วัน บ่อยมากที่สุด	สัปดาห์ละ 2-4 วัน บ่อยมาก	เดือนละ 3-5 ครั้ง ปานกลาง	เดือนละ 1-2 ครั้ง น้อย	ไม่เคย เลย
	1) โทรทัศน์		☐	☐	☐	☐
2) วิทยุ		☐	☐	☐	☐	☐
3) อินเทอร์เน็ต		☐	☐	☐	☐	☐
4) หนังสือพิมพ์		☐	☐	☐	☐	☐
5) วารสาร , นิตยสาร		☐	☐	☐	☐	☐
6) ป้ายประชาสัมพันธ์กลางแจ้ง		☐	☐	☐	☐	☐
7) สื่อประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ เช่น ป้าย ประชาสัมพันธ์ข้างรถ		☐	☐	☐	☐	☐
8) แผ่นพับ ใบปลิว โปสเตอร์		☐	☐	☐	☐	☐
9) เสียงตามสายในชุมชน		☐	☐	☐	☐	☐
10) สื่ออื่น ๆ (ระบุ).....		☐	☐	☐	☐	☐

2.2 ท่านเคยได้รับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือจากสื่อโทรทัศน์รายการประเภทใดบ้าง						
ประเภทรายการ	ความถี่	บ่อยมากที่สุด	บ่อยมาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เคย เลย
	1) ข่าว		☐	☐	☐	☐
2) รายการเกมส์โชว์		☐	☐	☐	☐	☐
3) สารคดี		☐	☐	☐	☐	☐
4) ละครโทรทัศน์ / ภาพยนตร์		☐	☐	☐	☐	☐
5) อื่นๆ (ระบุ).....		☐	☐	☐	☐	☐

2.3 ท่านเคยได้รับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือจากสื่อวิทยุในรายการประเภทใดบ้าง						
ประเภทรายการ	ความถี่	บ่อยมากที่สุด	บ่อยมาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เคย เลย
	1) ข่าว		☐	☐	☐	☐
2) รายการเพลง		☐	☐	☐	☐	☐
3) เนื้อหาโฆษณา/สปอต		☐	☐	☐	☐	☐
4) ความรู้ทั่วไป		☐	☐	☐	☐	☐
5) อื่นๆ (ระบุ).....		☐	☐	☐	☐	☐

-4-

2.4 ท่านเคยได้รับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือจากการใช้อินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ในประเภทใดบ้าง						
ประเภทรายการ	ความถี่	บ่อยมากที่สุด	บ่อยมาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เคยเลย
1) ข่าว		☐	☐	☐	☐	☐
2) เพลง		☐	☐	☐	☐	☐
3) วิทยูออนไลน์		☐	☐	☐	☐	☐
4) ดาวน์โหลดข้อมูล		☐	☐	☐	☐	☐
5) ทวีตออนไลน์		☐	☐	☐	☐	☐
6) โปรแกรมสนทนา		☐	☐	☐	☐	☐
7) อื่นๆ (ระบุ).....		☐	☐	☐	☐	☐

2.5 ท่านเคยได้รับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือจากสื่อสิ่งพิมพ์ในเนื้อหาประเภทใดบ้าง						
ประเภทรายการ	ความถี่	บ่อยมากที่สุด	บ่อยมาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เคยเลย
1) ข่าวการเมือง		☐	☐	☐	☐	☐
2) ข่าวกีฬา		☐	☐	☐	☐	☐
3) ข่าวทั่วไป		☐	☐	☐	☐	☐
4) ข่าวบันเทิง		☐	☐	☐	☐	☐
5) บทความทั่วไป		☐	☐	☐	☐	☐
6) บทความ นิยาย		☐	☐	☐	☐	☐
7) อื่นๆ (ระบุ).....		☐	☐	☐	☐	☐

2.6 ท่านเคยได้รับข้อมูลปัญหาหมอกควันภาคเหนือจากสื่อบุคคลกลุ่มใดบ้าง						
ประเภทรายการ	ความถี่	บ่อยมากที่สุด	บ่อยมาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เคยเลย
1) ผู้ใหญ่บ้าน		☐	☐	☐	☐	☐
2) กำนัน		☐	☐	☐	☐	☐
3) ตัวแทนจากเทศบาล		☐	☐	☐	☐	☐
4) ตัวแทนจากอำเภอ		☐	☐	☐	☐	☐
5) ญาติพี่น้อง-พ่อแม่		☐	☐	☐	☐	☐
6) ครู-อาจารย์		☐	☐	☐	☐	☐
7) เพื่อน		☐	☐	☐	☐	☐
8) อื่นๆ (ระบุ).....		☐	☐	☐	☐	☐

ตอนที่ 3

3.1	สภาพปัญหาและความรุนแรงของปัญหาหมอกควันภาคเหนือ		
1.	ในชุมชนหรือบริเวณที่ท่านพักอาศัย เคยมีปัญหาหมอกควันหรือไม่ ระบุชื่อชุมชน (ย่านที่พักอาศัย).....		
	☐ 1) ไม่มีปัญหาหมอกควัน เพราะ.....		
	☐ 2) มี ในช่วงเดือนไหนของปี ..... ท่านทราบหรือว่าเกิดจากสาเหตุอะไร		
	☐ 1) ทราบ เกิดจาก.....		
	☐ 2) ไม่ทราบ		
2.	ท่านมีวิธีการจัดการขยะมูลฝอย/ใบไม้แห้ง ที่บ้านของท่านอย่างไร		
	1) ทิ้งขยะรวมกัน	☐ 1) ทำ	☐ 2) ไม่ทำ
	2) แยกขยะเปียก/ขยะแห้งก่อนทิ้ง	☐ 1) ทำ	☐ 2) ไม่ทำ
	3) เผาขยะเอง	☐ 1) ทำ	☐ 2) ไม่ทำ
	4) นำกลับมาใช้ใหม่ (ใช้แล้วใช้อีก)	☐ 1) ทำ	☐ 2) ไม่ทำ
	5) ลดการใช้ (นำตะกร้าไปตลาดแทนถุงพลาสติก)	☐ 1) ทำ	☐ 2) ไม่ทำ
3.	ในชุมชนของท่านมีกิจกรรมเพื่อลดการเผาหรือไม่		
	☐ 1) ไม่มี		
	☐ 2) มี เช่น.....		
4.	ในชุมชนของท่านมีมาตรการ , บทบัญญัติ , กฎหมู่บ้านในการลดการเผาในที่โล่งหรือไม่อย่างไร		
	☐ 1) ไม่มี		
	☐ 2) มี เช่น.....		
5.	ท่านคิดว่าในชุมชนที่ท่านอาศัยมีปัญหามลพิษทางอากาศและหมอกควัน มาก ปานกลาง หรือน้อย		
	☐ 1) มาก	☐ 2) ปานกลาง	☐ 3) น้อย
3.2	การรับรู้ปัญหาหมอกควันภาคเหนือ		
ข้อ 1.	ท่านคิดว่าข้อใดคือสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาหมอกควันในภาคเหนือ	ใช่	ไม่ใช่
1.	การเผาพื้นที่ทางการเกษตรกรรมในชุมชนและนอกชุมชน	☐ 1)	☐ 2)
2.	การเผาขยะมูลฝอย หรือเศษวัสดุในที่โล่ง	☐ 1)	☐ 2)
3.	การเผาป่า และการเกิดไฟป่า	☐ 1)	☐ 2)
4.	การถางพื้นที่ทางการเกษตรเพื่อเตรียมเพาะปลูก	☐ 1)	☐ 2)
ข้อ 2.	ท่านคิดว่าข้อใดคือผลกระทบจากปัญหาหมอกควันในภาคเหนือ	ใช่	ไม่ใช่
1.	ทำให้ป่วยเป็นโรคระบบทางเดินหายใจได้ (แสบจมูก , คัดจมูก , เจ็บคอ)	☐ 1)	☐ 2)
2.	ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลง	☐ 1)	☐ 2)
3.	มีส่วนทำให้เกิดปรากฏการณ์โลกร้อน	☐ 1)	☐ 2)
4.	ทำให้ระยะการมองเห็นลดลง เช่น เป็นอุปสรรคในการเดินทาง	☐ 1)	☐ 2)
5.	ท่านคิดว่าผลกระทบจากปัญหาหมอกควันข้อใดสำคัญที่สุด (เรียงตามลำดับ).....		

-6-

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในชุมชนต่อปัญหาหมอกควันในภาคเหนือ

คำชี้แจง : ให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องท้ายข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดซึ่งเกณฑ์การพิจารณามีดังนี้

บ่อยมากที่สุด	หมายถึง	ท่านเห็นว่าข้อความนั้นเป็นจริงมากที่สุดหรือเห็นด้วยมากที่สุด
บ่อยมาก	หมายถึง	ท่านเห็นว่าข้อความนั้นเป็นจริงมากหรือเห็นด้วยมาก
ปานกลาง	หมายถึง	ท่านเห็นว่าข้อความนั้นเป็นจริงปานกลางหรือเห็นด้วยปานกลาง
น้อย	หมายถึง	ท่านเห็นว่าข้อความนั้นเป็นจริงน้อยหรือเห็นด้วยน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ท่านเห็นว่าข้อความนั้นเป็นจริงน้อยที่สุดหรือเห็นด้วยน้อยที่สุด

ข้อ	การมีส่วนร่วม	บ่อยมากที่สุด	บ่อยมาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4.1	ท่านไปร่วมให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศและหมอกควันในภาคเหนือ	☐	☐	☐	☐	☐
4.2	ท่านแจ้งเทศบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทันทีที่มีคนเผาวัสดุทางการเกษตรหรือเผาขยะ	☐	☐	☐	☐	☐
4.3	ท่านบอกหรือตักเตือนผู้ที่เผาวัสดุทางการเกษตรหรือเผาขยะในหมู่บ้าน	☐	☐	☐	☐	☐
4.4	ท่านเคยเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาต่อเทศบาลหรือหน่วยงานอื่น	☐	☐	☐	☐	☐
4.5	ท่านชักชวนเพื่อนบ้านให้สนใจเรื่องปัญหามลพิษทางอากาศและหมอกควันในภาคเหนือ	☐	☐	☐	☐	☐
4.6	ท่านเข้าร่วมประชุมเพื่อรับแจ้งข้อมูลข่าวสารของปัญหาหมอกควันภาคเหนือ	☐	☐	☐	☐	☐
4.7	ท่านร่วมแสดงความคิดเห็น/วางแผนในการแก้ปัญหาหมอกควันในภาคเหนือ	☐	☐	☐	☐	☐
4.8	ท่านร่วมเป็นผู้ประสานงานในการแก้ปัญหาหมอกควันในภาคเหนือ	☐	☐	☐	☐	☐
4.9	ท่านร่วมรณรงค์เพื่อลดปัญหาหมอกควันในชุมชนที่ท่านอยู่	☐	☐	☐	☐	☐
4.10	ท่านร่วมในการชักชวนบุคคลอื่นๆ ให้เข้าร่วมกิจกรรมลดปัญหาหมอกควันในชุมชน	☐	☐	☐	☐	☐
4.11	ท่านรู้สึกว่ปัญหาหมอกควันเป็นปัญหาที่ท่านต้องจัดการ	☐	☐	☐	☐	☐
4.12	ปัญหาหมอกควันในภาคเหนือต้องดำเนินการ	☐	☐	☐	☐	☐

-7-

ข้อ	การมีส่วนร่วม	บ่อยมากที่สุด	บ่อยมาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4.13	แผนการแก้ปัญหาหมอกควันมักจะเกิดจากการลงประชามติของประชาชน	☐	☐	☐	☐	☐
4.14	ภาครัฐให้อำนาจแก่ประชาชนในการแก้ปัญหาหมอกควันในภาคเหนือ	☐	☐	☐	☐	☐
4.15	ภาครัฐมักจะนำความคิดเห็นของประชาชนไปจัดทำแผนการแก้ปัญหาหมอกควันในชุมชนเสมอ	☐	☐	☐	☐	☐
4.16	ท่านมักจะเป็นผู้ตรวจสอบว่าแผนการแก้ปัญหาหมอกควันได้ดำเนินการอย่างจริงจัง	☐	☐	☐	☐	☐
4.17	ท่านพูดคุยปรึกษาหารือกับผู้ใดบ้างเกี่ยวกับการแก้ปัญหา					
	สื่อบุคคล	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	1) สมาชิกในครอบครัว	☐	☐	☐	☐	☐
	2)ญาติ/เพื่อน/เพื่อนบ้าน	☐	☐	☐	☐	☐
	3) คณะกรรมการชุมชน/ชมรม	☐	☐	☐	☐	☐
	4) เจ้าหน้าที่พัฒนา	☐	☐	☐	☐	☐
	5) เจ้าหน้าที่องค์กรเอกชน	☐	☐	☐	☐	☐
	6) นักการเมือง	☐	☐	☐	☐	☐
	7) ครู/อาจารย์	☐	☐	☐	☐	☐

-8-

ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้สัมภาษณ์ (ชื่อ-นามสกุล).....
 อายุ.....ปี
 การศึกษา ชั้น.....โรงเรียน.....
 ลักษณะที่อยู่อาศัย.....ระยะเวลาในการอยู่อาศัย.....ปี

ชุมชนของท่านมีปัญหาเรื่องหมอกควันหรือไม่

มี

ถ้าตอบมีให้ทำข้อ 1

ไม่มี

ถ้าตอบไม่มีให้ทำในข้อ 1.2

1. ถ้ามีปัญหาเรื่องหมอกควัน

1.1 ท่านคิดว่าอะไรคือสาเหตุของการเกิดปัญหาหมอกควันในภาคเหนือ

.....

.....

.....

.....

1.2 ท่านคิดว่าผลกระทบที่เกิดจากมลพิษในอากาศจากหมอกควันมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

1.3 ท่านได้เริ่มดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศจากหมอกควันหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

1.4 ในชุมชนของท่านได้ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศจากหมอกควันหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

1.5 มีช่องทางการประชาสัมพันธ์และความถี่ในการให้ข้อมูลข่าวสารป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศจากหมอกควันในชุมชนที่ท่านอยู่อาศัยหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

1.6 ท่านเคยเข้าร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็นในปัญหาหมอกควันภาคเหนือหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

1.7 ท่านเคยเข้าร่วมในการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมปัญหาหมอกควันภาคเหนือหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

1.8 ท่านเคยเสนอกิจกรรมและติดตามผลการดำเนินงานเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

1.9 ท่านมีข้อเสนอแนะเพื่อลดปัญหาหมอกควันหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2. ชุมชนของท่านไม่มีปัญหาเรื่องหมอกควัน

2.1 ท่านคิดว่าอะไรคือสาเหตุของการเกิดปัญหาหมอกควันในภาคเหนือ

.....

.....

.....

.....

2.2 ท่านคิดว่าผลกระทบต่อที่เกิดจากมลพิษในอากาศจากหมอกควันมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

2.3 ท่านได้เริ่มดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศจากหมอกควันหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

2.4 ในชุมชนของท่านได้ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศจากหมอกควันหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

2.5 มีช่องทางการประชาสัมพันธ์และความถี่ในการให้ข้อมูลข่าวสารป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศจากหมอกควันในชุมชนที่ท่านอยู่อาศัยหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

2.6 ท่านเคยเข้าร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็นในปัญหาหมอกควันภาคเหนือหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

2.7 ท่านเคยเข้าร่วมในการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมปัญหาหมอกควันภาคเหนือหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

2.8 ท่านเคยเสนอกิจกรรมและติดตามผลการดำเนินงานเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

2.9 ท่านมีข้อเสนอแนะเพื่อลดปัญหาหมอกควันหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ – นามสกุล : นางนิศากร ไพบูลย์สิน
- สัญชาติ : ไทย
- วัน เดือน ปีเกิด : 26 มกราคม
- ประวัติการศึกษา : ศิลปศาสตรบัณฑิต การสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- การทำงาน : อาจารย์ คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน
 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
- ประสบการณ์ด้านงานวิจัย:
- งานจ้างที่ปรึกษาทางด้านการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ทางหลวงพิเศษหมายเลข 7 และหมายเลข 9 .ศ.พ) 2549-2552)
 ตำแหน่งและลักษณะงาน : หัวหน้าโครงการ
 เจ้าของโครงการ : กองทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง
 กรมทางหลวงบตความทางวิชาการ
  - เรื่อง การจัดทำแผนประชาสัมพันธ์เชิงกลยุทธ์ สำนักงานทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง กรมทางหลวง
  - Public Relations Strategic Planning of Intercity Motorway Division Highways Department
 ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนคร ปีที่ 3 ฉบับที่ 2
 กันยายน 2552 หน้า222-230
- งานวิจัยนานาชาติ
- Communication behavior and Political participation of the people in Bangkok 2013